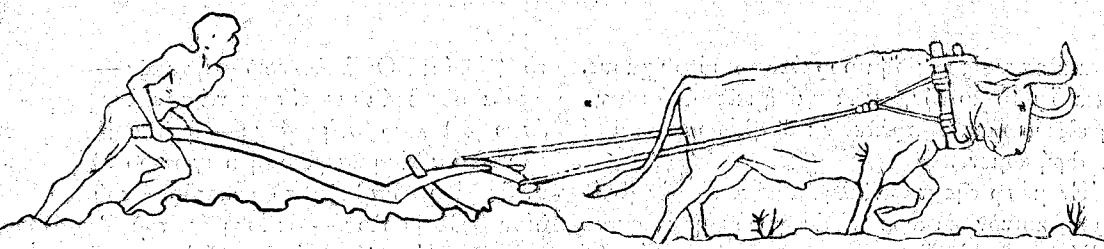

4.1

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΔΑ

ΕΤΟΣ Γ' 15-31
ΙΟΥΛΙΟΥ 1906

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Α πηυθύναμεν τὰς ἐπομένας ἔρωτήσεις διὰ τὸ ζῆτημα τοῦ βιβλίου ἐν Ἑλλάδι

Α' — Νομίζετε δτὶ τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν εὑρίσκονται εἰς χρίσμον κατάστασιν; μὲ
ἄλλους λόγους δτὶ οἱ “Ἐλληνες” ἀναγινώσκουν διλιγότερον τώρα παρὰ ἄλλοτε;

Β' — “Ἄν ποτὲ τὸ βιβλίον ἡ τὸ περιοδικὸν δὲν ἥξιώθη τῆς ἐπαρχοῦς προσοχῆς τοῦ Ἑλ-
ληνικοῦ κοινοῦ, δὲν δηλωνότι δὲν ὑπῆρξεν ἐπαρχῶς ἀναγινώσκων, ποῦ πρέπει
νὰ ἀποδώσωμεν τὴν αἰτίαν;

Δημοσιεύμεν κατὰ σειρὰν τὰς διαφόρους γνώμας δπου ἐλάβαμεν, εὐχαριστοῦντες θερμῶς
δσούς ἐπροθυμοποιήθσαν ν' ἀπαντήσουν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Μ' ἔρωτάτε ἀν τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδι-
κὸν διατρέχουν κρίσιν. ‘Η ἔρωτήσις σας,
νομίζω, ἔπεστε νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸ κοι-
νὸν μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς γράφοντας. Διότι οἱ
γράφοντες, δμοιοι κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς στα-
φιδοκτήμονας καὶ πάντας τοὺς παραγωγούς,
θὰ εὑρίσκουν πάντοτε δτὶ ὑπάρχει κρίσις. Τὸ
βέβαιον εἶνε, δτὶ εἰς τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιο-
δικὸν ἡ κρίσις δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν αἰτίαν, τὴν
δποίαν καὶ εἰς τὴν σταφίδα: τὴν ὑπερπαρα-
γωγήν. Αλεναντίας, οἱ συγγραφεῖς, γένος κατ'
ἔξοχὴν καρτερικόν, ὑπετάχθη ταχέως εἰς τὸ
πεπρωμένον καὶ προῆλθεν εἰς γενναίαν ἐκρίζω-
σιν εἰς τὸν πνευματικὸν ἀγρόν. Πολλοὶ πλέον
δὲν γράφουν — ἥρχισε δὲ καὶ τὸ ρεῦμα τῆς
μεταναστεύσεως — ὡς παραδείγματα τοῦ ποώ-
του ἔχετε τὸν Δροσίνην, τὸν Μπάμπην “Ἀν-
νινον, τὸν Νιρβάνων καὶ ἄλλους, — τοῦ δευτέ-
ρου τὸν Ἐπισκοπόπουλον, τὸν Κώσταν Χατζό-
πουλον, τὸν Μποέμ κτλ. Καὶ δμως, μὲ δῆλη
τὴν ἀραιώσιν, ἡ κρίσις δξύνεται. “Οσον διλιγώ-

τερα βιβλία δημοσιεύονται, τόσον καὶ διλιγό-
τερον διαβάζει τὸ κοινόν.

Τὸ μόνον, τὸ ὅποιον τὸ ἔλκει ἀκόμη, εἶνε
τὰ παντὸς εἰδικοὺς βιομηχανικὰ ἀναγνώσματα,
τὰ ἀκαλαισθητα, ἀσυνάρτητα καὶ προγενέστερα
πάσης θέας ἐνάρθρου γραφίματος, τὰ σκανδαλο-
πάθεντα — ἐπιτρέψατε μου τὸν νεολογισμὸν —
ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Μεγάλου Ναπο-
λέοντος μέχρι τοῦ Μουρούζη καὶ τοῦ Θών: Ι-
δούν εἰς τί κατεβιβάσθη ἡ ἐφευρετικότης, ἡ φαν-
τασία καὶ ἡ ἐργασία λογογράφων, οἱ δποίοι
δὲν εἶνε ἵσως χωρὶς τάλαντον καὶ ἀξίαν.

“Οτι τὸ κοινὸν τῶν προγενέστερων γενεῶν
ἀνεγίνωσκε περισσότερον εἶνε ἀναμφισβήτη-
τον. Τὸ γλωσσικὸν ζῆτημα, ἡ ἰσθοπεδωτικὴ τά-
σις τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, μὴ ἀνεχομένου
ιεθαρχίαν πουθενά, ἡ εἰς τὰ φιλολογικὰ ἀδυτα
εἰσπήδησις ὅλων τῶν ἀμυήτων, ἡ δημοσιογρα-
φικὴ κρίσις, ἀνθεξασα διάπλατα τὰς θύρας τῶν
ἐφημερίδων πρὸς ὅλους δσού κρατοῦν εἰς τὸ χρεί
μίαν πέναν (ἀδιάφορον ἀν διὰ νὰ μουτζου-

ρώνονν ἀπλῶς τὰ δάκτυλά των), ὁ χυδαῖος ἔξαιμερικανισμὸς τοῦ καθημερινοῦ τύπου, ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν εἰς τὴν δημιουργίαν τοιούτου χάρους, ὃστε ὅχι τὸ κοινόν, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ Ἰδιοὶ νὰ μὴ εἰςέρωμεν τί πρέπει νὰ διαβάσωμεν καὶ τί νὰ ἀφήσωμεν.

Ἐν μέσῳ τῆς παραζάλης αὐτῆς, τὸ μὲν ἀνώτερον κοινὸν ἔπαινε σ' ἀναγινώσκῃ ἐλληνικὰ βιβλία — τὸ δὲ ἄλλο ἔργιφθη εἰς τὰ πρόχειρα γαργαλίσματα τῶν αἰσθήσεων, τὰ ὑπὸ μορφὴν κιτρίνων καὶ κιτρινοειδῶν συνθεμάτων παρεχόμενα εἰς αὐτό.

Οἱ αἰσιόδοξοι λέγουν: Μεταβατικὴ κατάστασις! Ἐγὼ λέγω: Οἱ στόμαχοι, οἱ ὅποιοι θὰ διαφθαροῦν ἀπὸ τοιαύτην τροφήν, θ' ἀργῆσον πολὺ νὰ συνειθίσουν εἰς τὴν εὐθωστότεραν καὶ ὑγιεστέραν τροφήν, τοῦ καλοῦ βιβλίου, τοῦ καλοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς καλῆς ἐφημερίδος. Αὐτὰ τὰ πράγματα, φύλε κύριε, δὲν θὰ τὰ ἔδωμεν ἡμεῖς, καὶ ἀς εὐχηθῶμεν νὰ ζῆσον ἀρκετά οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ ἐκδόται τῶν ἔργων αὐτῶν, διὰ νὰ ἔχουν τοῦλάχιστον τὴν εὐχαρίστησιν, ὅτι εἰργάσθησαν καὶ ἐμόχυησαν καὶ ἐπάλαισαν ὑπὲρ τῶν τέκνων των — ὑπὲρ τῆς γενεᾶς, ἡ ὅποια ἔρχεται ν' ἀνθήσῃ ἐπάνω εἰς τοὺς σημερινοὺς σωροὺς τῶν πνευματικῶν σκυβάλων.

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Μοῦ ζητᾶτε τὴν γνώμη μου γιὰ δυὸ ζητήματα περὶ τοῦ βιβλίου στὴν Ἑλλάδα. Σπεύδω νὰ σάς την δώσω, μολονότι ἔρω, ὅτι μὲ τὴν ὀλήθεια ποτὲ κανεὶς δὲν εἶναι εὐχάριστος στὸν τόπο μας.

Α'. — "Οχι! οὔτε τώρα οὔτε ἄλλοτε ἐδιάβαζαν οἱ Ἑλληνες." Ισως ἄλλοτε ἐδιάβαζαν κάπως περισσότερα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία, τώρα δῆμως πάλι διαβάζουν περισσότερα «ἀναγνώσματα» ἐφημερίδων.

Β'. — Βεβαίως ποτὲ οὔτε τὸ βιβλίο οὔτε τὸ περιοδικό δὲν ἀγαπήθηκε ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας (ἐκτός, ἐννοεῖται, ἀπὸ τὶς πολιτικὲς ἐφημερίδες μὲ τὰ «ἴδιαιτερα τηλεγραφήματα τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας» καὶ τὰ «θαυμάσια ἀναγνώσματα»). Ο λόγος; νομίζω, εἶναι ἀπλούστατος. Τὸ βιβλίο σ' ἔνα ἔθνος εἶναι σὰν φυτὸ τοῦ θερμοκηπίου: γιὰ ν' ἀνθίσῃ, χρειάζεται ὑλικὴ περιποίησι καὶ εὐημερία. Στὸν τόπο μας, τὸν φωτοχότερο ἀπὸ δῆμος τῆς Ἐνδρώπης, ποῦ μόρο γιὰ τὸ φωμὸ γίνεται τέτοιος ἀγῶνας — ποῦ δὲ ὑλικὸς βίος εἶναι τόσο δύσκολος, ἀθλιος, πρωτο-

γενῆς καὶ ὁ ἀκριβώτερος συγχρόνως ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπη — εἶναι ποτὲ δυνατὸν ν' ἀνθίσῃ τὸ βιβλίο; Ο λαὸς ἔδω — ἡ μᾶζα — γιὰ τὴν δόπια δὲν ἔκαμψε τίποτε νά την ἀνυψώσωμε, ἔστω καὶ λίγο στὴν ἀρχὴ — ἥτι δὲν ἔρει διόλου νὰ διαβάσῃ καὶ ἀκόμη διλγώτερο νὰ γράψῃ, ἥτι ἔρῃ, διαβάζει τὸ ενδετήριο τοῦ πλανοδίου βιβλιοπάλου — τὶς ἴστοριες τοῦ Βεργόλδου καὶ τῆς Γεροβέφας κτλ. — "Ερχεται, ἔπειτα ἡ μεσαία τάξις ἀλλ' οὐτε αὐτὴ δὲν ἔχει ἀγάπη γιὰ τὸ βιβλίο, γιατὶ δὲν ἔχει ἀγάπη γιὰ τὴ σπέφιμαθίνει ὅτι ἀπολύτως χρειάζεται, γιὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα, ἀλλ' ἀπὸ γενικὴ μόρφωσι καὶ ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ιδεῶν — ἔκτὸς ἀπὸ ἔξαιρέσεις, ἔξαιρέσεις δυστυχῶς — εἶναι ξένη — ἔρετε π.χ., ὅτι τὶς χειμωνιάτικες βραδυνὲς τὶς περονᾶ μὲ τὸ μάους. — "Η «ἀριστοκρατία» μας πάλι — δηλ. ἡ πλουτοκρατία μας, — αὐτή, ποῦ θὰ μποροῦσε, ὅπως ἔγινε σὲ ἄλλους τόπους, νὰ ὑποτηρῇ τὸ βιβλίο καὶ νὰ πρωτοστατήσῃ στὴν πνευματικὴ ἀνύψωσι τοῦ λαοῦ — αὐτὴ διαβάζει τὸ πολὺ διλγά γαλλικὰ μυθιστορήματα — ὅχι ἀπὸ τὰ καλύτερα — καὶ πλέον οὕ. Αὐτὰ δῆλα, φύλε κύριε Μιχαηλίδη, ἔχουν τὸν λόγο τους τὸν κόσμο τὸν διοικοῦν ἴστορικοι λόγοι καὶ κανεὶς δὲν θὰ κατηγορήσῃ ἔνα ἔθνος, ἀν ἔμεινε πίσω — ἀπὸ *(ἔθνικὲς συμφορὲς)* — στὸν ὑλικὸ καὶ τὸν πνευματικὸ βίο· δὲν ὑπάρχουν στὸν κόσμο περιούσιοι λαοὶ — δπως δὲν ὑπάρχουν καὶ περιούσια ἄτομα (μόνο μεῖς δυστυχῶς ἔξακολουθοῦμε νὰ πιστεύωμε, ὅτι εἴμεθα ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ κόσμου)· κάθε φυλὴ μπορεῖ νὰ καταπέσῃ, καθὼς καὶ πάλι ν' ἀνυψωθῇ, μὲ τὴν ἐργασία καὶ τὴν ἐπιμονή. Ἀξιοκατηγόρητη εἶναι μοναχὰ στὸ ἔθνος μας αὐτὴ ἡ τάσις νὰ μὴ θέλωμε νὰ δοῦμε ποῦ βρισκόμεθα, καὶ ἔπειτα νὰ φροντίσωμε νὰ προχωρήσωμε. Μή νομίσετε, ὑστερ' ἀπ' αὐτά, ποῦ σας γράφω, ὅτι δὲν ἀγαπῶ τὴν πατρίδα μους Ἰσαΐα, γιατὶ τὴν ἀγαπῶ, τὴν θέλω νὰ γίνη καλή, νὰ γίνη πραγματικῶς ἔθνος εὐδωπαῖκό. Οὔτε ἀπαισιόδοξο μή με νομίσετε, σᾶς, παρακαλῶ βλέπω μόνο κάπως ἀλλέως τὰ πράγματα Ἰσαΐας, δηλ. μὲ σωβηνομὸ τυφλό. Ἡ πρόοδος μιᾶς φυλῆς δὲν εἶναι ζητήμα εἰκοσι ἡ τριάντα χρόνων — δπως ἡ πρόοδος ἐνὸς ἀτόμου — εἶναι ζητήμα αἰώνων καὶ οὔτε πηδήματα δὲν κάνουν τὰ ἔθνη — συνήθως τοῦλάχιστο, — ὑπάρχει καὶ γι' αὐτὰ ὁ φυσικὸς παγκόσμιος νόμος τῆς συνεχείας. Οὔτε μποροῦν δύο ἥτιοι εἰκοσι ἀνθρώπωι νὰ κατορθώσουν στὴν Ἑλλάδα, δ.τι χρειάζεται 300 ἥ 400 χρόνια Ἰσαΐα. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα

— ἔτσι νομίζω τοῦλάχιστο — θ' ἀννυψωθῇ ἡ ὑλικὴ εὐημερία τοῦ ἔθνους — ζητήμα χρόνου, ἐννοεῖται: 100, 200, 300 χρόνια, ποιὸς ἔρει; — καὶ ἔπειτα σιγὰ-σιγὰ μᾶζη μ' αὐτὴ καὶ ἡ πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ κατάστασις — καὶ τότε θ' ἀνθίσῃ καὶ τὸ βιβλίο. Βέβαια τὸ βιβλίο — ἀν ἥρχουνταν πρὸν — θὰ ἐσυντόμενε πολὺ τὸ διαστήμα αὐτὸν τῆς μεταβάσεως — ἀλλὰ δυστυχῶς αὐτὰ τὰ δύο ἀποτελοῦν «φαῦλον κύκλον»· βιβλία γιὰ νὰ γραφοῦν καὶ ἔκδοσιον, πρέπει νὰ διαβασθοῦν. Πρὸ πάντων δὲ βιβλία τοῦ πνευματικοῦ βίου — λογοτεχνίας δηλ. — δὲν μποροῦν οὕτε

Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε ν' ἀπαντήσω συλλήβδην καὶ εἰς τὰς δύο ἐρωτήσεις σας, δις ἀπηνθύνατε καὶ πρὸς ἐμὲ διὰ τῆς ἀπὸ 8 Ιουνίου ἔγκυλίου ἐπιστολῆς σας.

"Οτι τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν εὐρίσκονται εἰς κρίσιμον κατάστασιν — δπως καὶ πάντοτε συνέβη ἐν Ἑλλάδι — δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία: ἐν τούτοις, δὲν ἔπειται ἐκ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ὅτι καὶ οἱ Ἑλληνες ἀναγινώσκουν διλγώτερον τώρα παρ' ἄλλοτε. Οἱ Ἑλληνες ἦσαν καὶ εἶναι πάντοτε φιλαναγνωσταί, ἀλλ' εἶναι καὶ τζαμπατζήδες! Ο τζαμπατζίσμος, δπως ἔχει ἔξαπλωσει τὰς φίλας του καὶ εἰς τὰ τέσσαρα ἀκρα τῆς ἐλληνικῆς γῆς, κατέστρεψε τό τε βιβλίον καὶ τὸ περιοδικόν. Οἱ Ἑλληνες διαβάζουν καὶ πολὺ μάλιστα, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ διαβάζουν τζάμπα, δπως καὶ τζάμπα νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ θέατρον. Τσελλαίνονται δι' ἔνα καλὸν βιβλίον ἢ περιοδικόν, ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦν νὰ λύσουν καὶ τὸ πονγγί τους. Δὲν θὰ ἥτο ὑπερβολὴ ἀν σᾶς ἔλεγα ὅτι ἔνα καὶ τὸ αὐτὸν τεῦχος περιοδικοῦ ἀναγινώσκεται ἀπὸ πέντε χιλιάδες τοῦλάχιστον τζαμπατζήδες, οἱ δποῖοι εἶναι ἵκανοι νὰ πληρώσουν τὰ διπλάσια π.χ. στὴν Κοπεγχάγη, οὔτε τόσα ἀφθονα, ἐκλεκτοῦ περιεχομένου καὶ ἔξαιρετικῆς φιλοκαλίας βιβλία, δσα τώρα ἐκεῖ — ἀλλὰ πρῶτα θὰ ἔλθῃ ἡ τόσα πάρα πολὺ χρόνια π.χ. δὲν θὰ βρίσκῃ Ἰσαΐα κανεὶς καὶ στὴν Ἑλλάδα τόσα βιβλιοπωλεῖα, δσα τώρα π.χ. στὴν Κοπεγχάγη, οὔτε τόσα ἀφθονα, ἐκλεκτοῦ περιεχομένου καὶ ἔξαιρετικῆς φιλοκαλίας βιβλία, δσα τώρα ἐκεῖ — ἀλλὰ πρῶτα περάσουν τὰ 500 χρόνια πρῶτα θὰ ἔλθῃ ἡ ὑλικὴ εὐημερία, πρῶτα θ' ἀπαλαχθῇ ὁ ἔγκεφαλος τοῦ Ἑλληνος ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ ψωμοῦ (καὶ ἀπὸ πολλές δπισθιδρομικὲς ἰδέες) καὶ τότε θ' ἀρχίσῃ ν' ἀγαπᾶ καὶ τὸ βιβλίο, δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν ψυχικὴν γωνίην εἶναι νόμος αὐτὸς αἰώνιος: *primum vivere, deinde philosophare*. Πρῶτα ἔγιναν πλούσιοι οἱ Όλλαδοι ἀπὸ τὴν ἐμποροναυτικὴν κοσμοκρατοσία τους καὶ ἔπειτα ἀκμάσαν διὰ Rubens, διὰ Rembrandt, διὰ Van Dyck καὶ οἱ ἄλλοι περίφημοι φλαμανδοὶ ζωγράφοι καὶ στὴ Δανία σήμερα ἀνθεῖ τὸ βιβλίο, ἀλλὰ γιατὶ δῆλοι σχεδὸν ἔχουν ἔπιπλα ἀπὸ μαχαγόνων καὶ σὲ κάθε σπίτι χωρικοῦ — παλατάκι —

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

σως κατά τὴν πρώτην ζήτησιν καὶ ἡναγκάζετο νὰ στείλῃ τὸν ὑπηρέτην τῆς — ἀλλή μία δραχμὴ aller-retour — διὰ νὰ τῆς τὸ δώσω !

Ἐνα ἄλλο μου βιβλίον — σᾶς παρακαλῶ νὰ μὴ τὸ πάρετε ὡς ὑπερβολὴν — ἔταξείδευσεν ἐπὶ δεκατέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἐπληρώθησαν διὰ ταχυδρομικὰ εἴκοσι τρεῖς δραχμαὶ καὶ ἐβδόμηκοντα πέντε λεπτά ! Μὲ ἄλλους λόγους, ἔνα καὶ τὸ αὐτὸν ἀντίτυπον βιβλίον ἀνεγνώσθη ἀπὸ δῆλους τοὺς κατοίκους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, διὰ συγγραφεύς του εἰσέπραξε δὶ αὐτὸν δραχμὰς τέσσαρας, καὶ τὸ ταχυδρομεῖον δραχμὰς εἴκοσιτέσσαρας περίπου !!

Εἰμπορεύετε τώρα ἀπὸ τὸ ἀνωτέρω νὰ βγάλετε οἰονδήποτε συμπέρασμα θέλετε.

N. I. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Εἶρω ἀπὸ τὴν μικρή μου πεῖρα πῶς «τὸ βιβλίον καὶ τὸ περιοδικὸν δὲν ἡξιώθησάν ποτὲ τῆς ἐπαρκοῦς προσοχῆς τοῦ ἐλλ. κοινοῦ», πῶς «δὲ ἐλλ. λαὸς δὲν ὑπῆρχε ποτὲ ἐπαρκῶς ἀναγινώσκων», καὶ πῶς οἱ ἀφορμὲς τοῦ κακοῦ αὐτοῦ — γιατὶ θαρρῶ γιὰ κακὸ πρέπει νὰ τὸ λογαριάζουμε τὸ δὲν δὲν προσέχουμε ἀρκετά, ἀν δχι καθόλου, στὰ βιβλία καὶ στὰ περιοδικά, στὴν πνευματικὴ δηλ. παραγωγὴ τοῦ τόπου μας — εἶναι οἱ ἀκόλουθες.

α) Τὸ Σκολειό.

β) Ἡ γλώσσα.

γ) Ἡ ἀφρόητη τοιγκουνιὰ τοῦ Ρωμιοῦ δὲν τοῦ πεῖς πῶς πρέπει νὰ πλερώσει γιὰ νὰ διαβάσει.

Στὸ Σκολειό, μὲ τὸ ἀντιεκπαιδευτικὸ σύστημα ποὺ βασιλεύει, ἀντὶ νὰ μᾶς γεννηθεῖ ἡ ἀγάπη, δπως θὰ εἴτανε καὶ τὸ φυσικό, μᾶς γεννιέται ἡ σιχασιὰ στὸ βιβλίο. Μὴ λογαριάζεις τοὺς λίγους ποὺ τελιώνοντας τὸ σκολειό, ξακολούθουν νὰ διαβάζουν καὶ ἄλλα βιβλία, ἔξον τὰ βιβλία τῆς δουλιᾶς τους ἢ τῆς ἐπιστήμης τους, καὶ φιλολογικά δηλ. βιβλία — γιατὶ θαρρῶ πῶς τὰ «Παναθήναια» γιὰ φιλολογικὰ βιβλία ωριοῦνε. Οἱ τέτιοι εἶναι μισὸς ἢ ἔνας στοὺς χίλιους, μὰ δὲ θὰ πεῖ τίποτ’ αὐτό. «Οτα φεύγουνε χίλιοι ἀπὸ τὸ σκολειό καὶ μόνο μισὸς ἢ ἔνας ἀπ’ αὐτοὺς τοὺς χίλιους ἀποφασίζει νὰ δεῖξει καπία ἀγάπη, ἀς εἶναι καὶ πλατωνικὴ, γιὰ τὴ φιλολογία τῆς πατρίδας του, εἶναι τὸ ἵδιο σὰ νὰ πηγαίνουνε χίλιοι στὸν πόλεμο καὶ μόνο ἔνας ἀπ’ τοὺς χίλιους αὐτοὺς νάναι γυμνασμένος καὶ νὰ ξέρει νὰ μεταχειρι-

στεῖ τὸ ντουφέκι. Μὲ τὸν ὅναν πολεμιστὴ δὲν κερδίζεται ἡ νίκη καὶ μὲ τὸν ὅναν ἀναγνώστη δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσει οὕτε τὸ βιβλίο οὕτε τὸ περιοδικό.

Νά καὶ ἔνα παράδειγμα ἀπὸ χιλιάδες τέτια γύριζα ἔνα μεσημέρι σπίτι μου κρατώντας στὰ χέρια μιὰ ἔκδοση τοῦ Σολωμοῦ. Σιμὰ στὴν ὁξάπορτα ἀνταμώθηκα μὲ κάπιο γνωστό μου δικηγόρο· κατὶ ἥθελε νὰ μού πεῖ, κι ἀπάνου στὴν κουβέντα, παίρνοντας τὸ Σολωμὸ καὶ ξεψυλλίζοντάς τον, μοῦ εἶπε·

— Μπᾶ! εἰν’ αὐτὸς πονγραψε τὸν “Υμνο τῆς Ἐλευθερίας;

Καὶ τὸ «αὐτὸς» τὸ εἶπε μὲ τέτιο τόνο σὰ νὰ μιλοῦσε γιὰ κανένα μπαλωματῆ. Κι δμως εἴτανε δικηγόρος, δηλ. ἐπιστήμονας; μὰ τὶ φταιεί ἀφοῦ τόσα χρόνια ποὺ ἔδιασε στὸ σκολειό, ὅχι μόνο δὲ φροντίσανε οἱ δασκάλοι του νὰν τὸν κάνουνε νάγαπήσει τὸ βιβλίο, μὰ οὕτε κουραστήκανε νὰν τὸν ποῦνε ποιὸς εἶναι «αὐτὸς» διὰ Σολωμός, ὥστε ἄμα τύχει κουβέντα νὰν τὸ λέει τὸ «αὐτὸς» μὲ κάπια εὐλάβεια;

Εἶπαμε καὶ τὴ γλώσσα γιὰ δεύτερη, ἵσια σπουδαίᾳ μὲ τὴν πρώτη, ἀφορμή. Πῶς θέλεις νὰ διαβάσει διὰ Ρωμιὸς καὶ νάγαπήσει τὸ βιβλίο σου ἢ τὸ περιοδικό σου (γενικὰ ἐδῶ τὸ «σου κι ὅχι προσωπικὰ» δταν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ τοῦ γράφεις μιὰ γλώσσα ψεύτικη, ἀφύσικη, ἀνευρητική, ψόφια, ποὺ ἀφίνει δλωσδιόλουν ἀσυγκίνητη τὴν ψυχὴ του καὶ ποὺ δὲν τὴ γνώθει καλὰ καλὰ τὶς περιστρέφεις φορές, κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τονὲ μαθαίνεις νὰ σιχαίνεται τὴ φυσικὴ του γλώσσα, τὴ γλώσσα ποὺ μιλάει καὶ ποὺ αἰστάνεται, λέγοντάς του πῶς εἶναι πρόστιχη γλώσσα, χνδαία, χωριάτικη, κάποτε καὶ . . . προδοτική; Πῶς τοῦ δίνεις βιβλίο ἢ περιοδικὸ καὶ ἔχεις τὴν ἀπαίτηση νὰν τάγαπήσει, δτα δὲν τοῦ δίνεις μαζὶ καὶ γλώσσα;

Τρίτη ἀφορμὴ εἶναι ἡ τοιγκουνιά μας. Τζαμπατζῆδες φοβεροὶ καὶ στὸ διάβασμα. Θέλουμε — πάντα τὸ μισὸς ἢ τὸ ἔνα στὸν χίλιους, εἶπαμε νὰ λογαριάζουμε — νὰ διαβάζουμε, ἔχουμε μάλιστα τὴν ἀπαίτηση νάναι διαλεχτὰ τὰ βιβλία καὶ καλὰ τὰ περιοδικά, μὰ δὲν τάποφασίζουμε καὶ νὰν τάγοράζουμε. «Α μᾶς τὰ δώσουνε χάρισμα ἢ ἀν τὰ πάρουμε δανεικά, καμιὰ φορὰ κι ἀγύριστα, πάει καλά· ἀλλιώτικα δὲν τὰ διαβάζουμε καὶ . . . τὰ κρίνουμε. Γ’ αὐτὸ κάθε ἐκδότης βιβλίου ἢ περιοδικοῦ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λογαριάζει τοὺς ἀναγνώστες του σύφωνα μὲ τοὺς ἀγοραστές του, μὰ νὰ πολλαπλασιάζει τοὺς ἀγοραστές μὲ τὸ 10 — ἀν δχι

καὶ μὲ τὸ 100 — γιὰ νὰ βρεῖ ἀπὸ πόσους διαβάζεται, Ρωμιὸς δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ ξέρει νὰ κουτσοσυλλαβίζει καὶ νὰ μὴ διαβάζει μιὰ δυὸ φημερίδες τὴ μέρα. Κι δμως ωριήστε τοὺς δημοσιογράφους, καὶ θὰ σᾶς ποῦν πῶς ἡ κυκλοφορία τους εἶναι τόση σὰ νὰ μένουν τὰ ἔννεα δέκατα τῆς Ἑλλάδας ἀκατοίκητα ἢ νὰ κατοικοῦνται ἀπὸ στραβούς.

Υπάρχει καὶ τέταρτος, μεγάλος κι αὐτός, δχτρὸς τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ, τὰ ἀναγνώσματα τῶν ἐφημερίδων ποὺ τώρα τώρα πληρύνανε τόσω ὕστε νὰ ξεδιψάνε μ’ αὐτὰ πολλοὶ φιλαναγνῶστες (!!), μὰ τὸν δχτρὸν αὐτόνε δὲν ἔξει νὰ τὸν πειράξουμε, ἀφοῦ ἀργὰ ἡ γλήγορα, μὲ τὸ δρόμο ποὺ πῆρε, θὰ γίνει στὸν κόσμο βαρετὸς καὶ θάρχινηση νὰ κλαίει κι αὐτὸς τὴν τύχη του.

Τὸ ζήτημα ποὺ ἀνοίγεις, ἀγαπητὲ κ. συνάδερφε, εἶναι μεγάλο καὶ πολύπλοκο καὶ μπορεῖ κανεὶς πάνου σ’ αὐτὸν νὰ γράφει, μὰ γράφει, καὶ πάντα νάχει ἀκόμα κατὶ νὰ πεῖ. Μὰ ἔχεις βάλει κ’ ἔναν περιορισμό, ὅσοι δηλ. «λάθιστον τὴν καλωσόνην νάπαντήσουν νὰ περιορισθοῦν εἰς δλίγα καὶ περιεκτικά λόγια», καὶ δι περιορισμὸς αὐτὸς μὲ κάπια νὰ φοβοῦμαι πῶς θὰ εἶπα παραπόλλα, ἐνῶ καταλαβαίνω πὼς θὰ μποροῦσα νὰ πῶ δέκα φορὲς τόσα, ἵσως καὶ περισσότερα.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθυντὴς τοῦ «Νουμά»

Οὗτε τὸ περιοδικόν, οὕτε ἡ ἐφημερίς, οὕτε τὸ βιβλίον, οὕτε ἡ ἀνοίξις, οὕτε τὸ Ρωμουνικὸν ζήτημα, οὕτε κὰν τὸ Σταφιδικὸν ὑφίστανται κρίσιν. Τὸ μοναδικὸν πρᾶγμα τὸ διόποιον ἔνδισκεται εἰς ἐσχάτην κρίσιν ἀνέκαθεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ἐδῶ χωραφιοῦ εἶνε.

Ο ΕΛΛΑΣΙΚΟΣ ΕΓΚΕΦΑΛΟΣ, δηλαδὴ τὸ Σάπιο Καρπούζη.

Λοιπόν, δταν ὅτι ἀποφασίστε νὰ τὸ κόψετε, μοῦ τὸ λέτε κ’ ἐμένα, κ’ ἐγὼ εὐχαρίστως ἀναλαμβάνω νὰ γίνω δῆμιος.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἀναγνώσκει ἡ μᾶλλον δὲν ὑποστηρίζει τὴν ἔκδοσιν βιβλίων καὶ περιοδικῶν, δῶς νὰ μὴν ἐγνώριζε τὴν σημασίαν ποὺ ἔχει δὲν ἔντονος ἡ φιλολογία, ἡ ποίησια, μαζὶ μὲ τὴν θρησκείαν, διατηρεῖ τὴν

ἐθνικὴν ἐνότητα καὶ εἶναι ἐθνικὴ δύναμις δσον ἔνας καλὸς στρατὸς ἢ ἔνας μεγάλος στόλος.

“Ἄν διέρχεται κρίσιν τὸ βιβλίον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἀποδώσω ἀλλοῦ παρὰ εἰς τὴν καταπληκτικὴν αὔξησιν τῶν φιλολογικῶν ἀριστουργήματα, ἐνῷ σήμερον ἀνταλλάσσει μὲ χρυσὸν τὰ χειρόγραφά του (εἰς τὴν ἄλλην Εὐρώπην τούλαχιστον) καὶ δι τελευταῖος ἐπιφυλακογράφος.

Ο Μακάλευ ἔλεγεν δτι οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς δὲν ἀναδεικνύονται εἰμὴ δπον τυγχάνουν ἀμοιβῆς ἀξίας τῶν κόπων των. Εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ μικροὶ συγγραφεῖς (διότι μεγάλους ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχομεν) δὲν ἀμείβονται ἀκόμη, ἀλλὰ καταβάλλουν οἱ ἴδιοι τὸ ἔξοδα τῆς τυπώσεως τῶν βιβλίων των, τὰ δποια κώδικας ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ δὲν ἀναγινώσκονται. Ισως δὲ καὶ η ἀδιαφορία αὐτὴ τοῦ ἐλληνικοῦ κοινοῦ πρὸς πᾶσαν εἰλικρινῆ πνευματικὴν ἐφρασίαν νὰ εἶναι μία αἰτία ἔνεκα τῆς δποιας ἡ φιλολογία μας δμοιάζει μὲ τὸν μυθικὸν ἔκεινον κήπον τοῦ Ἀδωνιδος, δπον μόνον ἐφήμερα καὶ εὐτελῆ χρότα ἔφύτρωναν. Οδεν κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πλουτοῦντας εὐρωπαίους συγγραφεῖς, ἔχομεν τὴν χορείαν τῶν πενομένων λογίων, καὶ αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις τοῦ ἔθνους μένουν ἀργαὶ καὶ ἀχρηστοί.

Ἡ ἐφημερίς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι δι μεγαλεύερος ἐχθρὸς τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ περιοδικοῦ, ἀφοῦ τὸ καθημερινὸν αὐτὸν φύλλον ἔχει καταντήσει ἀληθινὴ ἐγκυλοπαιδεία, ἰστορία, ποιήματα, δημήματα, μεταφράσεις, ὑγιεινή, ἐπιστημονικαὶ διατριβαὶ, μαγειρικὴ καὶ μυθιστορήματα. Καὶ δι ωμηδὸς ἀναγνώστης εὐχαριστεῖται εἰς τὴν ἐλαφρὸν αὐτὴν σοφίαν, διότι δὲς ἀλλοὺ ποτὲ δὲν ἔσυνήθισε νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ νὰ μελετᾷ.

Ἐξ ἴδιας δὲ ἀντιλήφεως γνωρίζει δτι μερικοὶ ποὺ κάμνουν τοὺς ἔνδιαφερομένους διὰ τὰ ἐλληνικὰ γράμματα, διαβάζουν εὐκολότερα μίαν κριτικὴν περὶ ἔνδις βιβλίου, παρὰ τὸ βιβλίον.

Τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ κοινοῦ ἐγὼ δὲν τὴν ἀποδίδω εἰς ἀδυναμίαν τῶν συγγραφέων, διότι τὸ κοινὸν δὲν δύναται ποτὲ νὰ κρησιμεύσῃ ὡς γνώμων τῆς συγγραφικῆς ἀξίας. Μ’ ὅλα ταῦτα δμως δὲν παραδέχομαι δτι εὐ-

ρίσκεται εἰς κατάπτωσιν τὸ περιοδικὸν καὶ τὸ
βιβλίον ἐν Ἑλλάδι σήμερον.

"Εμαθα διτι πρὸ ἐτῶν ὁ μακαρίτης Κορο-
μηλᾶς ἐδιηγεῖτο εὐθυμούτατα διτι ἐκ δύο κω-
μῳδιῶν του ἐπωλήθησαν μόνον δύο ἀντίτυπα.
Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ ποιὸν περιοδικὸν (τὸ Ἀτ-
τικὸν Μουσεῖον, ἀν δὲν σφάλλω) διταν ἔξεδό-
θησαν τὰ Ποιητικὰ "Ἐργα τοῦ Μαρκορᾶ καὶ
ἐπωλοῦντο εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας»,
ἐδημοσίευε τὰ δύνοματα ὅσων προέβησαν εἰς
ἄγορὰν αὐτῶν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἀριθμὸς
τῶν ἄγοραστῶν δὲν ἀνηλθεν εἰς δέκα.

Εἰς κάποιον φύλλον τῆς «Πανδώρας» εἶχα
ἴδει ὅτι ἵτο προβληματική ἡ διατήρησίς της
καὶ παρεπονοῦντο οἱ ἐκδόται. Βλέπετε, ὅτι τὸ
αὐτὸν συμβαίνει καὶ διὰ τὰ σημερινὰ περιο-
δικά, τὰ ὅποια (ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν) ὑπηρετοῦν
ἀτομικὰ συμφέροντα ἢ εἶναι κερδοσκοπικαὶ
ἐπιχειρήσεις. Διὰ τοῦτο δὲν μοῦ κάνει ἐντύ-
πωσιν ἡ πρὸς αὐτὰ ἀδιαφορία τοῦ κοινοῦ. 'Ε-
κεῖνο ποῦ μὲ λυπεῖ εἶναι ὅτι τὸ φιλολογικὸν
βιβλίον δὲν ἥμπιορει νὰ ὑπάρξῃ σήμερον δι'
ἔλλειψιν καταναλώσεως.

Νομίζω δτι δέν θά ἡτο ἀσκοπον ν' ἀποτα-
θῆτε καὶ πρὸς τὸν ἀρχαιότερον καὶ εἰλικρινέ-
στερον τῶν βιβλιοπωλῶν, ὅστις, ἐν εἰδεὶ στα-
τιστικῆς νὰ σᾶς πληροφορήσῃ ποία ἡ κατὰ
καιροὺς κατανάλωσις τῶν βιβλίων καὶ ποία ἔ-
μειναν εἰς τὰ βάθη τῆς ἀποθήκης του ἀχρηστα.
Ζάκυνθος MAPINOS SIGOUROS

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Στὸ πρῶτο ρώτημά σας, δηλαδὴ ἂν τὸ βι-
Σ βλίο καὶ τὸ περιοδικὸ βρίσκουνται σὲ
κρίσιμη κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, μοῦ εἶναι
κάπως δύσκολο νάπαντήσω. Ἀφτὰ ἐσεῖς ἔκει
κάτω θὰ τὰ ἔρετε καλήτερα. Παρατηρῶ μο-
νάχα πώς τὸ ρώτημα σᾶς τιμῷ ὅποιος βγάζει
περιοδικό, συνηθίζει καὶ λέει πῶς δῆλος ὁ κό-
σμος περιοδικὰ θέλει καὶ τίποτις ἄλλο. Ἐσεῖς
βλέπω μὲ χαρά μου πώς τέτοιες φεκλάμες δὲν
τὶς καταδέχεστε. Μάλιστα νὰ δείχνετε κά-
πιοιαν ἀνησυχία, σὰ νὰ σᾶς φαίνεται πώς τὸ
ἔλληνικὸ τὸ κοινό μὲ τὸ παραπάνω δὲ διαβά-
ζει. Ἐχετε δίκιο κ' ἔχονται τώρα στὸ δέφτερο
τὸ οώτημά σας, γιατί νὰ μὴ διαβάζῃ τὸ κοινό;

“Η ἀπάντηση ἔφοιλη. Δὲ διαβάσει τὸ κοινὸν γιὰ πολλοὺς λόγους. Δὲν εἶναι ἀκόμη μορφωμένο. Δὲν εἶναι προχωρημένο τὸ βιβλιοεμπόριο. Δὲ γράφουνται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας. Δὲν πρόσφατασε — ή δὲν μπόρεσε — τὸ δημόσιο νὰ κάμη σύντροφο τῆς ζωῆς του τὸ

περιοδικὸν ἢ τὸ βιβλίο. Κι ὁστόσο τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικὸν τοῦ ἀρέσουντε. Ἀπόδειξη ποὺ διαβάζει βιβλία καὶ περιοδικά, ὅταν τοῦ ἐρχονται ἀπὸ τὴν Ἐβρώπη.

“Ολούς τοὺς λόγους ποὺ σᾶς ἀράδιασα, ἵσως λιγάκι σύντομα, ἔλατε νὰ τοὺς συμμαζώξουμε σ' ἔνανε καὶ μόνο. Ἡ ἐθνικὴ γλώσσα δὲν καλλιεργήθηκε δπως ἔπειτε νὰ καλλιεργηθῇ. Γιὰ τοῦτο δὲ μορφώθηκε τὸ δημόσιο· γιὰ τοῦτο δὲν πρόκοψε τὸ βιβλιοεμπόριο· γιὰ τοῦτο δὲν γράφουνται ἀρκετὰ ἔργα τῆς φαντασίας· γιὰ τοῦτο δὲν ἔγινε τὸ βιβλίο ή τὸ περιοδικὸ σύντροφος γλυκὸς τῆς ζωῆς μας· γιὰ τοῦτο διαβάζουνε ἀπὸ τὴν Ἐβρώπη.

Ἐνας δημοσιογράφος μοῦ ἔλεγε μιὰ φορά,
πῶς ἀν ἄξαφνα δοκίμαζε νὰ βγάλῃ φημερίδα
στὴ δημοτική, ἀναγνώστες δὲ θάβρισκε. Κα-
θαφτὸ ἀδικο δὲν εἶχε νὰ τὸ λέῃ, ἀφοῦ σήμερα
μόνο οἱ γραμματισμένοι ἀγοράζουνε φημερίδες
— στοχαστῆτε πῶς ή μεγαλήτερη κυκλοφορία
δὲν ξεπερνᾷ τὶς δεκαπέντε δεκοχτώ χιλιάδες
ἀντίτυπα, μέσα σὲ τόσο πληθυσμό, σὲ τόσα
μιλλιούνια Ρωμιοὺς — κ' οἱ γραμματισμένοι
δὲν μπήκανε ἀκόμη στὸ νόημα. Σωστό νὰ
μην τὸ θαρροῦμε δύμως πῶς δημοσιογράφος
μας δὲν τὸ παρακάνει καὶ λιγάκι. Σὰν πολὺ^{ακοῦσα τὰ βέλτει τὰ ποδάματα}. Μιὰ δημοτική

οκουρά τα βρετει τα πραματα: Μια δημοτική φημερίδα — δύως δ Noumās — μορφώνει δικό του, καινούργιο δημόσιο πού μεγαλώνει κι αφτό. "Ενα περιοδικό στη δημοτική θά κερδίση άναγνωστες πού γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἔχουνε μήτε βιβλίο, μήτε περιοδικό, μήτε φημερίδα νὰ φωτιστοῦνε, ποὺ μήτε τὸ ὑποψιάζουνται κιόλας πλὸς μπορεῖ ἔνας ἀνθρωπος καὶ νὰ διαβάσῃ. Νὰ ξέρετε πὼς κ' ή μόδα ἔχει νὰ πῇ τὸ λόγο της σὲ τέτοια ζητήματα. Ποιὸς διαβάζει δημοτική, ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια; Καὶ ποιὸς σήμερα δὲ διαβάζει; Φτάνει νὰ γίνη ἀρχή. Κι ὅλα γίνονται καπόπι, ἐκεὶ ποὺ μήτε τὰ ὄνειρέβεται κανένας. "Έχουμε κάποια πείρα σ' ἀφτὰ ἐμεῖς οἱ δημοτικιστάδες. Τὰ βιβλία μας τὰ μοιράζουμε. Καὶ ίδεα δὲν ἔχετε πόσοι τὰ δια-
β-
-

βάζουνε τὸ συμπεράίνω ἀπὸ τὰ γράμματα πον κι ὁ Ἰδιος λαβαίνω λαβαίνω καὶ γράμματα δπον μοῦ γνέθουνε νὰ στείλω. Καὶ τοῦτο μοῦ θυμίζει κάτι ποὺ μοῦ εἴπε μιὰ μέρα ἐδῶ στήν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἔνας ἀπὸ τοὺς βι-
βλιοθηκάριους ποὺ ἡ δουλειά του εἴτανε νὰ κρατῷ σημείωση γιὰ κάθε κώδικα ποὺ ἔβγαινε

«Τὸ ἐμπόριο φέτο καλὰ πῆγε· ἡ ζήτηση πόλυνε.» Τὰ ἵδια θὰ σᾶς πῶ καὶ γώ· τὸ ἐμπόριο τὸ δικό μου πάει καλά. Νάγοράζουνε δύμως στοῦ Κολλάρου, ἄλλος λόγος.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Πρὸς τὰ «Παναθήναια» στέλνω τὴ γνώμη μου περὶ τοῦ ἀν διαβάζεται σήμερα περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικό. Προθυμότερα ὅμως θὰ βοηθήσω ὅσο μπορῶ, τὴν ἔρευνα τοῦ *Γιατί* ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβαζε ποτὲ ἐπαρκῶς, διότι ἡ συζήτησις αὐτῆς ὅδηγει στὴν ἀναγνώρισι τῆς ποιότητος τῆς ἑκπαιδεύσεώς μας. Εἶμαι δὲ τῆς γνώμης, ὅτι γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ σχολείου μας ποτὲ δὲ μιλοῦμε παράκαμψα, οὔτε λέμε ὅσα πρέπει.

Πράγματι, γιὰ νὰ ἔξετάσῃ κανεὶς τὸ ΑΝ
διαβάζῃ ἐνας λαὸς καὶ τὸ ΤΙ διαβάζει, εἶνε σὰ
νὰ ξητᾶ, τὸ ποιὲς εἶνε οἱ πνευματικὲς ἀνάγκες
τοῦ λαοῦ, τὸ ποιὰ εἶνε ἡ **Μέρφωσίς του**.
Ἡ μόρφωσις ὅμως τοῦ λαοῦ εἶνε συνάρτησις
τῆς ἐκπαιδεύσεώς του. Ὁ λαὸς ποῦ ἀγαπᾷ τὸ
βιβλίον, ὁ λαὸς ποῦ διαβάζει, βεβαιώτατα ὁ-
φείλει τὸ μεγάλο προτέρημά του στὰ σχολεῖα
του καὶ στὴν ἐφαρμοζομένη γιὰ τὴ διδασκαλία
μέθοδο.

Αν εἴχαμε στὰ χέρια μας στατιστική τῆς πωλήσεως τοῦ βιβλίου καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ περιοδικοῦ θὰ βλέπαμε, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβασε ποτὲ οὕτε ἀνεπαρκῶς. Γιατί; Διότι ἡ κατάστασις τοῦ Σχολείου τὸν κάνει νὰ συγχίνεται τὸ Σχολεῖο. Διότι ἡ ἐφαρμοζομένη στὸ Σχολεῖο μας μνημονικὴ καὶ δογματικὴ μέθοδος διδασκαλίας δὲν τὸν συνηθίζει ν' ἀγαπήσῃ τὸ βιβλίο. Καὶ τὸ σπουδαιότατο, διότι ἡ λογοκοπικὴ διδασκαλία δὲν κατορθώνει νὰ κεντήσῃ τοῦ μαθητοῦ τὴν ὄρεξι, νὰ συμπληρώσῃ, μὲ τὸ διάβασμα, τὴν μόρφωσί του· ἀν μπορῇ νὰ δονομασθῇ Μόρφωσις τὸ μνημονικὸ φορτίο γνώσεων ἀμφιβόλων, ξένων, ποὺ μπαίνουν στὸ μυαλὸ ἔτοιμες καὶ ἀκατένοτες, σὰν κορσιμοί.

Ἐπίσης ἂν ἡταν δυνατὸν ἀπὸ πιρατηρίσεις
εἰδικῶν ἀνθρώπων, νὰ γνωρίζαμε τὸ **Τί δια-
βάζει** ὁ Ἑλληνικὸς λαός, θὰ μαθαίναμε ὅτι ἀ-
ρέσκεται στὸ μῦθο. Προτίμησις χαρακτηριστικὴ
λαοῦ ἀμόρφωτου, λαοῦ μὴ συνηθισμένου νὰ
σκέπτεται.

Καὶ θὰ μαθαίναμε ἀκόμα, ὅτι συγκινεῖται μὲ τὴν ἡχηρὴ καὶ κενὴ φρασεολογία καὶ μὲ τὶς πράξεις καὶ τὰ αἰσθήματα ἡρώων ἀφύσικων,

ἀνύπαρχων, ψεύτικων, ἐν ᾧ ἀποκρούει μὲν ἡ γανάκτησι τὴν πιστή ἀναπαράστασι τῆς Ζωῆς καὶ τὴν ἀνάλυσι τῶν αἰσθημάτων τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν ᾧ, δηλαδή, ἡ αἰσθητικὴ του — μιὰ συνήθεια καὶ αὐτὴ — ἀναστατώνεται στὸ διάβασμα ἔργου τέχνης ἀλληλινῆς. Γιατί; Διότι τὸ Σχολεῖο τὸν ἔμαθε νὰ προσέχῃ στὸν τύπο καὶ στὰ λόγια καὶ δὲν τὸν ἐσυνήθισε νὰ ζητᾷ τὴν οὐσία, νὰ διακρίνῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ σέβεται τὴν πεῖρα, νὰ δουλεύῃ μὲ ἀγάπη, νὰ ἐνεργῇ μ' αἴσθημα, νὰ παρατηρῇ τέλος καὶ νὰ νοιῶθῃ τὴν Φύσι καὶ τὴν Ζωὴν.

Κ' ἐπὶ τέλους θὰ βεβαιωνόμαστε, διτὶ πρὸ πάντων ἀποφεύγει τὸ βιβλίο ποῦ γεννᾷ τὴ Σκέψι, διότι ἡ Ἐκπαίδευσίς μας εἶνε πρὸ πάντων ἀνίκανη νὰ ὀνταθρέψῃ τὸν ἀνθρώπο, ποῦ νοιῶθει τὴν ἥδονὴν τῆς Σκέψεως, διότι ἔμασθε νὰ σκέπτεται καὶ συνήθισε νὰ εὐχαριστιέται ὑπερονικῶντας πνευματικὸν κόπο. Ἀλλὰ ἡ συνήθεια αὐτὴ δὲν ἀποκτᾶται βέβαια στὸ Δῆμο, ποῦ τροφοδοτεῖ τὸ μυαλὸ μ' ἔτοιμες φράσεις, κανόνες καὶ ἀξιώματα. Ἄλλ' ἀποκτᾶται μὲ τὴ διδασκαλία, ποῦ γυμνάζει τὴν προσοχὴ, τὸ παρατηρητικό, τὴν κοίστιν καὶ ἐπομένως τὴ Σκέψι.

Καὶ λοιπὸν συμπεραινόμεν. Ὁ λαός μας δὲν διαβάζει, διότι τὸ Σχολεῖο δὲν τὸν ἔμαθε ν' ἀγαπᾷ τὸ βιβλίο. Κι' ἀκόμα, διότι ἡ ἐφαρμο-
ζόμενη μέθοδος διδασκαλίας τὸ ἄφησε ἀμόρ-
φωτο, ἀνίκανη ν' ἀναθρέψῃ ἄλλου εἰδους ἀνα-
γνῶστες ἀπὸ τοὺς ἀναγνῶστες τῆς Κασσιανῆς,
τῆς Χαιρεμαρίας, τοῦ Ροκαμβόλ, καὶ στὶς ἔξαι-
ρετικώτερες περιστάσεις τῶν διηγημάτων τοῦ
κ. Παγανέλη.

Νά, κατά τὴν ταπεινή μου πάντοτε γνώμη,
τὸ Γιατί ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν ἐδιάβαζε καὶ
δὲν διαβάζει.

Μιὰ παρατήρησις ἐν τούτοις μοῦ φαίνεται φυσική. Ἡ ἀκόλουθη. Τάχα ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς δὲν διαβάζει, διότι τὸ Σχολεῖο δὲν τὸν ἔμαθε νὰ διαβάζῃ; Ἡ δὲν διαβάζει, διότι δὲν ἀπέκτησε ποτὲ βιβλία καὶ περιοδικὰ ἅξια τοῦ προορισμοῦ του καὶ τῆς προσοχῆς του:

"Αν καὶ ἡ παρατήρησις χάνει τὴν ἀξία της
ἄμα θυμηθοῦμε τὴν παροιμία, ποῦ διδάσκει,
ὅτι τὸ ἄγωγι ἔσπνη τὸν ἀγωγιάτη, δηλαδή, ὅτι
τὸ διάβασμα θὰ ἔφερνε τὸ βιβλίο καὶ τὸ πε-
ριοδικό, μολαταῦτα γιὰ νὰ σχηματίσουμε βε-
βαιώτερη τὴν πεποίθησι γιὰ δόσα εἴπαμε, μοῦ
φαίνεται ἀναγκαῖο νὰ ἔξετασθῇ καὶ τὸ πότε
δ λαὸς ἐδιάβαζε περισσότερο τὸ Ἑλληνικὸ βιβλίο

καὶ τὸ περιοδικό πρὸ τοιάντα χρόνια, ἢ σήμερα;

Ἐπειδὴ ἔχω τὴν γνώμην διαίτης σήμερα τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικό — τὸ δέξια τοῦ ὄντος αὐτού — βρίσκεται σὲ κρίσιμη κατάστασιν, ἀς δοῦμε σὲ ποιὰ αἴτια νὰ διφέύλεται τὸ φαινόμενο, ἀφοῦ πρὸ τριάντα χρόνια τὸ κράτος καὶ λιγότερους γραμματισμένους κατοίκους ἀριθμοῦσε καὶ μικρότερη συγκοινωνία εἶχε.

Μικροαίτια, ὅπως εἶνε η διάδοσις τῆς ἐφημερίδος καὶ ὅπως εἶνε τὸ διαβάζοντα περισσότερο τὰ ἔντα βιβλία καὶ περιοδικά, μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ ἄλλα.

Μᾶς ὁ λόγος τοῦ φαινομένου διηγείται καὶ ἀξιοπαρατήρητος, γιὰ μένα, εἶνε ἔνας. Οἱ ἀκόλουθοι.

Ἐδιάβαζαν πρὸ τριάντα χρόνια περισσότερο τὸ Ἑλληνικὸν Βιβλίο καὶ Περιοδικό, διότι η ποιότης τοῦ τότε βιβλίου καὶ η ποιότης τῆς ἐκπαίδευσεως ἦταν η ἴδια. Ἐν ᾧ τῇ σήμερα η στάσιμος ποιότης τῆς ἐκπαίδευσεως ἔπαυσε νὰ συμφωνῇ μὲ τὴν ποιότητα τοῦ προοδευτικοῦ βιβλίου καὶ περιοδικοῦ. Ἐπομένως διωρισμὸς τοῦ βιβλίου καὶ κοινοῦ, ἀπὸ ἀναγνῶστες ἀναθρεμένους στὸ στάσιμο σχολεῖο μας, ἦταν φυσικός.

Τίποτα τὸ ἀνέλπιστο δὲ βλέπω στὸ διατάξιμον. Διότι η Ἐποχή, ποὺ βοήθησε τὴν παλιὰ συμφωνία, η ἐποχὴ καὶ τώρα ἔφερε τὴν ἀσυμφωνία, τὴν αἰτία τῆς σημερινῆς κρίσεως. Τὸ χάσμα δηλαδή, ποὺ ἀνοίχθηκε μεταξὺ τοῦ προοδευτικοῦ περιοδικοῦ καὶ βιβλίου καὶ τοῦ ἀναγνῶστη τοῦ παρασκευασμένου καὶ μορφωμένου ἀπὸ τὸ στάσιμο σχολεῖο μας, ἦταν ἀναγκαῖο, κατόπιν τῆς ἔξελλεως καὶ ἐπικρατήσεως στὸν πολιτισμένο κόσμο μερίκῶν Ἰδεῶν, ποὺ φυσικὰ θὰ εἶχαν τὸν ἀντίχτυπό τους καὶ στὶς ἰδέες γιὰ τὴν τέχνη τῶν ἀρίστων συγγραφέων μας.

Γιὰ νὰ εἶμαι δύως σαφέστερος, ἀς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ μιλήσω μὲ τὰ πράγματα.

Τὸν καιρὸν ποὺ στὴν Εὐρώπη παιρνόδινε η μεταφυσικὴ καὶ διομαντισμός, δι τελευταῖος τῶν Ἀβενσεράγων καὶ δι Ἐρνάντης. Τὸν καιρὸν ποὺ μεσουρανοῦσαν δι Ἔγελ, δι Σατωριάνδος, δι Οὐγκῶ, ἦταν φυσικῶτατο νὰ γεννηθοῦν στὴν Ἐλλάδα, δι Παράσχος, δι Παπαρρηγόπουλος, δι Βασιλειάδης Καμπύσης. Διότι ἔπρεπε νὰ γεννηθοῦν δι Παπαδιαμάντης καὶ δι Καρκαβίτσας καὶ δι Βλάχος ἔπρεπε στὰ γερατειά του νὰ διορισθῇ διευθυντής στὸ Θέατρο, ποὺ παίχθηκαν δι Φάουντ καὶ η Ἰφιγένεια, καὶ ἔργα τοῦ Σαΐζπηρ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν Κώστα Χατζόπουλο καὶ τὸ Νίκο Ποριώτη.

Ἄλλὰ η ποιότης τῆς στάσιμης ἐκπαίδευσεώς μας αὐτὴ τὴν φορὰ εἶνε τελείως ἀσύμφωνη μὲ τὴν ποιότητα τοῦ σημερινοῦ βιβλίου μας. Διότι τὸ μὲν Σχολεῖο μας ἔξακολουθεῖ νὰ παχαίνῃ τὸ μιαλὸ τῶν Νεοελλήνων στὸ βούρκο τῆς λογοκοπίας, ἔξακολουθεῖ νὰ τοὺς μαθαίνῃ νὰ προσκολλῶνται στὸν τύπο, νὰ παραμελοῦν τὴν οὐσία, νὰ περιφρονοῦν τὸ παρόν, νὰ μὴ προσέχουν στὴ Ζωὴν οἱ δὲ Παλαμάδες καὶ οἱ Καρκαβίτσηδες καὶ οἱ Καμπύσηδες, στὰ βιβλία τους καὶ στὰ σημερινὰ περιοδικά, προσπαθοῦν νὰ τοὺς δεῖξουν τὸ παρόν, νὰ μελετήσουν τὸν ἀνθρώπο, νὰ τοὺς μιλήσουν γιὰ τὴν διμορφιά τῆς φύσεως, νὰ περιγράψουν τὴν Ζωὴν καὶ νὰ τοὺς συγκινήσουν μὲ τὰ πάθη τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς.

Καὶ λοιπόν;

Καὶ λοιπὸν οἱ ἀσυνήθιστοι σ' αὐτά, οἱ γνήσιοι ἀπόφοιτοι τῆς ἐκπαίδευσεώς μας, δὲν νοιώθουν αὐτοὺς τοὺς νεωτερισμούς, τοὺς περιφρονοῦν, τοὺς οἰκτείρουν. Δὲν ἀγοράζουν λοιπὸν τὸ βιβλίο, δὲν τὸ διαβάζουν, καὶ δὲν θέλουν νὰ ἔρουν τὸ περιοδικό, ποὺ ἀναγράφει μὲ περιφάνεια ὡς συνεργάτες του τοὺς ἀριστους συγγραφεῖς μας.

Ἐὰν μετὰ ταῦτα θυμηθοῦμε πῶς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔρουν καὶ μποροῦν νὰ διαβάζουν, ἄλλοι ἀπὸ ξενομανία καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἔλλειψι τὸν ἀνδιαφέροντος γιὰ τὰ ἐθνικὰ πράγματα, δὲν διαβάζουν τὰ ντόπια ἔργα, θὰ δοῦμε διότι τὰ δέξια τοῦ ὄντος ἑλληνικὰ βιβλία καὶ πριοδικὰ διαβάζονται σήμερα ἀπὸ τοὺς μετρούμενους στὰ δάχτυλα, ποὺ κατάλαβαν τί θὰ πῆ ζωὴ καὶ ἐθνικὴ ζωὴ.

Ἡ ἐπὶ τέλους, ἀν λογαριάσουμε στὸ ἐνεργητικὸ τὴν αἰτίαν τῆς κρίσεως τοῦ βιβλίου,

κάτι ποὺ ἐπίτηδες τὸ ἄφησα τελευταῖο, τὴν Ζωτανὴ Γλῶσσα, ποὺ οἱ συγγραφεῖς τὴν ἀγκάλιασαν, ἐπειδὴ δὲν ἔννοοῦν ν' ἀρνηθοῦν τὴν ἀλήθεια, ἐν ᾧ τὸ Σχολεῖο τὴν μάχεται θανάσιμα, θὰ συμπεράνουμε, διότι τὸ βιβλίο καὶ τὸ περιοδικὸ διαβάζεται λιγότερο σήμερα ἀπὸ ἄλλοτε καὶ βρίσκεται σὲ κρίσιμη κατάστασι, διότι οἱ διαφορὲς ποὺ σημειώσαμε μεταξὺ τῶν συγγραφέων καὶ τοῦ κοινοῦ, τοῦ ἀντάξιου τοῦ σχολείου ποὺ τὸ ἀνάθρεψε, ἔλειπαν ἐντελῶς ἄλλοτε.

[Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς] ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΣΤΙΧΟΙ

1

Πρόσχαρο γέλιο, καὶ δικαΐωμάς τῆς ἔγνοιας σου βαθύς!
Πόσον καιρὸν νὰ γροικηθῆς νὰ μὲ καλοκαρδίσῃς,
Ἄνοιγε ή θύρα βιαστικά, καὶ δρομοῦσες νὰ χυθῆς,
Μελωδικά, σὰ μονική μᾶς κρουσταλένιας βρύσης.

2

Αιθάκια ποὺ σᾶς πέταξαν, νωπά, μισανοιγμένα,
Μόλις καὶ τὶς ἀπάρθνετες σκορπίσατε εὐώδιες,
Ω παραγγωρισμένα μου καὶ καταφρονεμένα!
Πόσες δὲ μοιάζουνε μὲ σᾶς ψυχοῦλες καὶ καρδιές..

3

Τὸ σύχο τοῦ Ρωτόχριτου τὸ μάταιο καὶ ὥραιο,
Μοῦ τὸν ξανάφερες στὸ νοῦ, στολίδι καὶ καμάρι,
Προχτές ποὺ σὲ περνούσαρε τοσ' ὅμορφο καὶ νέο:
Ποιὰ στράτα νὰ κρατῇ κανεὶς καὶ ποιάν δόδο νὰ πάρῃ.

4

Περιπλοκάδι ὀλόανθο, καὶ πράσινε κισσέ,
Φωλίτσα μου στὸν ἔρωτα τὸ νυχτοπαρορίτη,
Τὸν ἴδιο δρόμο πέρνοντας ποὺ μὲ ἔφερνε σ' ἑσέ,
Μὲ φέρνει τώρα στὴν ἔρμια καὶ στὸ κλεισμένο σπίτι.

"Ονειρο τάχα ή δραμα; τὰ ματοβλέφαρά μου
Κλεισμένα τάχα ή ἀνοιχτά; δὲν ξέρω. Ήταν σκοτάδι,
Θυμᾶμαι, καὶ κυκλόφωτη σ' εἰδ' ἀξαφνα, ω̄ χαρά μου,
Ντυμένη μὲ τῶν στίχων μου τὸ δέριγο μαγνάδι.

Νᾶξερες πόσο μοιάζομεν, ω̄ στερεμένη βρύση!
Καθὼς μᾶς τῶν γραψε η πικρὴ κ' η θλιβερή μας τύχη,
Τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου σου, τῶν τραγουδιῶν μου οἱ σύζοι,
Γίνονται τόρα ἀπίλαλοι ζωῆς πονχομε ζήσει..

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ

Τὸ πελώριον οἰκοδόμημα τῆς πλατείας τοῦ Μανσούρ πασσᾶ ἐν Καΐρῳ, ὃπου ἔγκατέστησαν ἀπὸ δύο ἑτῶν ἡ Κεδιβικὴ Βιβλιοθήκη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Ἀραβικὸν Μουσεῖον, ἐκτίσθη κατὰ τὰ σχέδια καὶ ὑπὸ τὸν ἐπίβλεψιν τοῦ Herz βέη ἀρχιτέκτονος τῆς «Ἐπιτροπῆς πρὸς διατήρησιν τῶν ἀραβικῶν μημείων» καὶ διευθυντοῦ τοῦ Ἀραβικοῦ Μουσείου.

Προσωπικότης εἰς τὴν δοιάνη ἡ ἀναγεννωμένη Αἴγυπτος ὁφείλει πολλά, ὁ Χέρτς βέης μοῦ ἐπιτρομήθευσε χάριν τῶν «Παναθηναίων» ὅχι μόνον φωτογραφίας διαφόρων ἀντικειμένων ἀλλὰ καὶ πληροφορίας ἴστορικάς καὶ τεχνικάς περὶ τῶν θησαυρῶν τοῦ Μουσείου πολλάς καὶ ἀξιολόγους.

Τὸν πρῶτον ὅροφον κατέχει ἡ Βιβλιοθήκη, πλουσία εἰς τὰ περὶ Αἴγυπτον συγγράμματα μόνον. Ἐχει δόμος καὶ πολλὰ ἀραβικὰ χειρόγραφα ἔξοχου καλλιτεχνικῆς διακοσμήσεως. Τὸ Μουσεῖον καταλαμβάνει ὅλον τὸ ίσογαιον. Εἶνε δὲ σχετικῶς νεώτατον ἵδρυμα. Διότι ἐνῷ ἡ ἀραβικὴ φιλολογία ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος ἐμελετᾶτο σοβαρῶς ἐν τῇ Δύσει, ἡ ἀραβικὴ τέχνη, εἰς παραμήνη τότε καὶ μάλιστα ἐν Αἴγυπτῳ, ἥτο ἐντελῶς ἀγνωστος. Ἰσως ἔξαιρεσις δύναται νὰ γίνῃ διὰ τὴν Μαροκινὴν μόνον τέχνην. Καὶ τὸ βραδύτερον κινηθέν πως ἐνδιαφέρον τῶν Εὐρωπαίων φωρᾶται ἐντελῶς ἐπιπόλαιον, ἀν κρίνωμεν ἀπὸ τὰς φανταστικὰς

Μάξ Χέρτς βέης διεθνετῆς τοῦ ἀραβικοῦ Μουσείου τοῦ Καΐρου.

εἰκόνας τῶν σχετικῶν συγγραμμάτων. Ἐπῆλθον δῆμος τὰ πολιτικὰ γεγονότα τοῦ ΙΘ'. αἰῶνος ἀρχομένου, αἱ σχέσεις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐπικυνώθησαν, καὶ ἐκ τούτου καὶ τὸ περὶ τῆς ἀραβικῆς τέχνης ἐνδιαφέρον τῶν σοφῶν ἐντονώτερον ἐκινήθη. Ἡ ἀπογύμνωσις τῆς Αἴγυπτου ἀπὸ τῶν φορητῶν μημείων τῆς τέχνης τῆς ἔβαινεν αὐξουσα. Καὶ ἔξεδωκε

μὲν διάταγμα σωτήριον δ' Ἰσμαήλ πασσᾶς ὁ Μεγαλοπρεπῆς τῷ 1869, ἀλλὰ μόλις τῷ 1881 διετέθη μικρὰ γωνία τοῦ τεμένους ἐλ-Χάκεμ πρὸς ἔγκατάστασιν τῶν ἀραβικῶν μημείων. Ὁ θάνατος τοῦ Φράντς πασσᾶ, εἰς τοῦ δόποιον τὰς ἐνεργείας ὠφελετο ἡ πρωτοβουλία ἐκείνη, ἀφῆκε τὴν μικρὰν συλλογὴν ἔρμαιον τῶν φιλοτέχνων δρέξεων τῶν διπλωματικῶν πρακτόρων καὶ τῶν πλειοδοτούντων περιηγητῶν. Ἀλλ' ὁ διορισμὸς τοῦ Χέρτς βέη τῷ 1892 εἰς διαδοχὴν τοῦ Φράντς ἔθηκεν δριστικὸν τέρμα εἰς τὴν λεηλασίαν ἐκείνην καὶ κατωθώθη νὰ ἐπιδεικνύεται σήμερον τὸ ἀραβικὸν μουσεῖον δόποιον θαυμάζεται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν. Πρέπει τις νὰ φυλλομετρήσῃ τὴν δεκαπεντάτομον σειρὰν τοῦ δελτίου τῆς εἰδικῆς «Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἀραβικῶν μημείων» διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν γενομένην ἐργασίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν μετ' ἐπιστήμης δαπανηροτάτην ἐπισκευὴν τῶν τελείων, τάφων καὶ τῶν ὄλλων τεκτονικῶν ἰδίᾳ μημείων τῆς ἐν Αἴγυπτῳ ἀραβικῆς ἐποχῆς.

Ἡ συλλογὴ σήμερον τοῦ Ἀραβικοῦ μουσείου ἀποτελεῖται ἀπὸ δείγματα κυρίως τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων ὃσοι ἐκαλλιεργήθησαν παρὰ τὸν Νεῖλον ἀπὸ τῆς (ἀραβικῆς) κατακτήσεως καὶ ἐντεῦθεν. Ἀλλὰ καὶ οἱ κλάδοι οὗτοι ἐθεράπευσαν τὴν ἀρχιτεκτονικήν, δ' ὁ καὶ ἡ εἰς τὸ Μουσεῖον ἐπίσκεψις ἀποτελεῖ τὴν κατακλεῖδα τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐν Καΐρῳ σωζόμενων τεμενῶν, ἀτινα κυρίως ἀποτελοῦσι τὸν ἀρχαιολογικὸν ἀραβικὸν κόσμον τῆς μητροπόλεως τῶν Καλιφῶν. Διὰ τοῦτο, ἀν τὸ παρὸν σημείωμα εἰχεν ἀξιώσεις συνοπτικῆς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν ἀραβικὴν τέχνην, βεβαίως ἐπρεπε νὰ προταχθῇ ἐν ταῖς κυριωτάταις γραμμαῖς αὐτῆς ἡ ἀραβικὴ ἀρχιτεκτονική. Ἀλλὰ τοῦτο χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν «Παναθηναίων» ἐπροτίμησα νὰ ζητήσω ἀπὸ ἀρμοδιώτερον ἐμοῦ ἐπιστήμονα, περιοριζόμενος σήμερον νὰ ἐπιδεῖξω τὰ ὄραιότατα δείγματα τῶν διαφόρων βιομηχανικῶν κλάδων τῆς τέχνης ταύτης ἔξ οσων ἀπόκεινται εἰς τὸ ἐθνικὸν μουσεῖον τοῦ Καΐρου.

Τὴν πρῶτην αἰθουσαν κατέχουσι τὰ διὰ μαρμαροκονίας τεκτονικὰ κοσμήματα. Καὶ τὰ μὲν ἀρχαιότατα δείγματα διατηρεῖ τὸ τέμενος τοῦ Ἰβν Τουλούν (876 μ. Χ.) τὰ δὲ ὄραιότατα βλέπομεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Σουλτάνου Καλασίν καὶ εἰς τὸ τέμενος τοῦ νίοῦ τοῦ Μωχαμμέτ

ἐλ Νάσσερ ἐφ' ὃν ἡ τέχνη αὕτη ἐφθασε τὴν μεγίστην τελειότητα ἐν τῇ ἴστορίᾳ τῆς ἀραβικῆς τέχνης.

Ἐκ τῆς μελέτης τῶν σωζομένων τεμαχίων τοῦ ἡρειπωμένου τεμένους τοῦ Σουλτάνου Ἐλ Κάμελ (1224) ἐδείχθη ὅτι ἀφοῦ εἰς τὸ πρῶτον στρῶμα ἔχαράσσετο τὸ σχέδιον καὶ ἐγένετο, ἐπετίθετο δεύτερον στρῶμα διὰ τὰ ὑψηλότερα γλυπτά, ὡστε νὰ ἐπιδεικνύεται δύο ἐπίπεδα. Διετηρήθη δὲ ἡ χρῆσις τοῦ κονιάματος καὶ ὅταν τὸ μάρμαρον κατέστη ἡ κατ' ἔξοχὴν ὑλὴ τῆς κοσμήσεως. Τεκμήρια ἔχομεν εἰς τὸ ἔξοχώτατον τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μημείων τῆς ἀραβικῆς Αἰγύπτου τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Χάσσαν (1358 μ. Χ.) ὃπου τὸ κλασικὸν διάζωμα μετὰ κονφικῆς ἐπιγραφῆς είνε ἐκ μαρμαροκονίας. Όμοίως ἐκ μάρμαροκονίας είνε καὶ ἡ κόσμησις τοῦ θόλου τοῦ ἐν Δάρβῃ ἐλ Αχμαρ τοῦ Καΐρου τεμένους Ἀκ Σογκό (1347), καθὼς καὶ διόληρος ἡ κόσμησις τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ἐν Αββαΐᾳ τεμένους ἐξ Φαντάσιού, καίτοι κατὰ τὰ τέλη τοῦ IE' αἰῶνος τὸ μάρμαρον είχε γενικεύθη.

Τὸ μάρμαρον μετεχειρίσθησαν εἰς κόσμησιν πρῶτον διὰ τὰς ἐπιτυμβίους στήλας, ἐπειτα δ' ἐγενικεύθη εἰς τὴν καθόλου οἰκοδομικήν. Ἡ ἐλειψις τῆς ὑλῆς ταύτης ἐν Αἴγυπτῳ προσκόπλεσε τὴν καταστροφὴν τῶν ἐλληνορρωματῶν καὶ κοιτιανικῶν μημείων. Εἰς τὸ τέμενος τοῦ Μωχαμμέτ οὐδὲ τοῦ σοφοῦ Σουλτάνου ἐλ Μουαγίετ τὸ κιονόκρανον μετὰ τοῦ ωμαϊκοῦ ἀτοῦ, εἰς ἄλλο δὲ τοῦ σοφοῦ Σουλτάνου ἐλ Μουαγίετ τὸ κιονόκρανον μετενέκρανε τὸν κοσμεῖται ὑπὸ σταυροῦ ἐν στεφάνῃ. Βινταντίνα κιονόκρανα είνε ὅλα τοῦ τεμένους τοῦ Ἰβν Τουλούν καίτοι δ' Ἐμίρης οὔτος ἐδοκίμασε νὰ ἀποφύγῃ τὴν λεηλασίαν ταύτην. Ἐξαντληθείσης τῆς Αἴγυπτου, ἐλεηλατήθη ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Ο πυλών τοῦ ἐν Καΐρῳ τεμένους τοῦ ἐλ Νάσσερ είνε γοτθικός, μετενεχθεὶς ἐκ Πτολεμαΐδος τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Ζεΐν ἐλ Δὸν (1291). Ὁταν δὲ ἐξηντλήθησαν οἱ κίονες τῶν μημείων προγενεστέρων πολιτισμῶν, τότε ἡ ναγκάσθησαν οἱ Ἀραβεῖς νὰ κατασκευάσουν ἰδίους, καὶ οὔτως ἐμφανίζεται πρῶτον μὲν τὸ ἀργειόσχημον κιονόκρανον «κολλά», εἴτα δὲ τὰ κατ' ἔξοχὴν ἀραβικῆς συλληφτικόσχημα. Κυρίως τὸ μάρμαρον ἔχοησμενον εἰς τὴν δρομομαρμάρωσιν τῶν τεμενῶν, ἡτις ἀνήχθη εἰς τὴν τέχνην θαυμασίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν δοχείων καὶ δεξαμενῶν, σχεδὸν δὲν ἐνεπιγράφων.

Εἰς τὴν αἰθουσαν τῶν μεταλλίνων ἀντικει-

Φαγεντιανή Πλάξ του Μουσείου του Καιρού.
Αποψις του Καϊβα.

μένων ἔχομεν ὡραιότατα δείγματα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ παραγωγῆς τῆς μεταλλουργικῆς. Κατὰ τὸν κ. Χέρτς προφανῆς εἶνε ἡ ἐπίδρασις τοῦ Περσικοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ ἐνεκα τῆς παραστάσεως ἐμψύχων διοικητῶν. Ο κ. Gayet διαφωνεῖ ἀρνούμενος τοιαύτην ἐπίδρασιν. Ο συγγραφεὺς τῆς Art Arabe καὶ Art Copte ἔξαιρει τὴν κοπτικὴν τέχνην καὶ τοιαύτην ἐκλαμβάνει τὴν ἀραβικήν. Εἶνε παράδοξος ἡ ἐπιμονή του ἀφοῦ προφανῶς οἱ Κόπται εἶνε χειρώνακτες ἔξετελίσαντες διτι καλὸν τοῖς μετεδόθη. Τοιούτοι οὐκέτι πάντοτε, τοιούτοι καὶ σήμερον εἶνε.

Οἱ ἀρχαιότατοι τῶν Ἀράβων ἱστορικῶν διὰ μακρῶν ἐγκωμιάζουσι τὰ μετάλλινα κομψοτεχνήματα τῆς ἐποχῆς του. Ο δονομαστὸς περιηγητὴς Νασσίρης Κχοσράου (1040) εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ τοὺς χρυσοὺς καὶ ἀργυροὺς πολυελαίους τῆς Τύρου καὶ τὰς χαλκᾶς πύλας τοῦ ἐν Τερόσολύμοις Χαράμ ἐλ Σερίφ. Ἀλλ' διτι δὲν εὑρίσκει λόγους νὰ ἔξαρῃ εἶνε οἱ καλλιτεχνικοὶ θησαυροὶ τῶν ἐν Καΐφῳ ἀνακτόρων τῶν Φατιμιτῶν. Ο θρόνος τοῦ νεαροῦ σουλτάνου Μοστάνσερ τὸν κατεπλήρωσε θάμβους. Ήτο κεκαλυμμένος ὑπὸ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ παραστάσεων κυνηγετικῶν καλλιτεχνικωτάτων. Ο δὲ ἱστορικὸς Μακρίζης ἔξι πομημάτων τῆς ἐποχῆς ἔκεινης ἀρνούμενος μᾶς παρέχει περιληψιν τοῦ

ἀρταγέντος θησαυροῦ. «Οἱ Τουρκομάνοι μισθοφόροι ἐπάναστατήσαντες δηοῦσι τὸ ἀνάκτορον τοῦ κυρίου των Μοστάνσερ καὶ διαμερίζονται τοὺς μιθώδεις του θησαυρούς. Ἐκτὸς μοδίων πλήρων σμαράγδων, ρουβινίων, μαργαριτῶν, σαρδιολίθων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων ὁ θησαυροφύλαξ ἀναφέρει εἰς τὸ εὐρετήριόν του τετρακόσια μεγάλα κλωβία χρυσοῦ, ἔξι χιλιάδας χρυσῶν ἀνθοδοχείων, ἀργυρᾶ κύπελλα, δίσκους καὶ λεκάνας, βάροις τριῶν στατήρων. Μεταξὺ τῶν μεταλλικῶν κομψοτεχνημάτων σημειούται πλήθος πετεινῶν, ταώ, δορκάδων φυσικοῦ μεγέθους ἐκ χρυσοῦ, λιθοκολλήτων, χρυσοῦν φοινικόδενδρον ἐν θήκῃ χρυσῆ: πλέον δὲ τῶν 100 χιλ. πολυτίμων ἀντικειμένων καὶ διακόσιαι χιλιάδες ὅπλων καλλιτεχνικῶν παρεδόθησαν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ θησαυροφύλακος Ἰβν 'Αβδ ἐλ Αζίζ.» Εκ τοῦ σημειώματος τούτου, ὑπερβολικοῦ βεβαίως ἐν μέρει, ἀλλὰ πάντως οὐχὶ λίαν ἀφισταμένου τῆς ἀληθείας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὴν ἀκμὴν τῶν φατιμιτῶν σουλτάνων καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῆς μεταλλουργικῆς τέχνης ἐπ' αὐτῶν. Πιθανῶς μέρος τοῦ θησαυροῦ ἔκεινου νὰ ἦτο ἐξωτερικῆς προελεύσεως, ἀλλὰ μέγα μέρος ἀνήκεν εἰς τὴν ἐπιτόπιον βιομηχανίαν. Δυστυχῶς μόνον κομψοτεχνήματα τῆς ἐποχῆς ἔκεινης θεωρεῖται διασωθεῖς δὲν Πέζα δρειχάλκινος γρὺψ ἀπαχθεῖς ὑπὸ τοῦ Σταυροφόρου βάσιλέως Ἀμωρού.

Η δι' ἐμψύχων κόσμησις τῶν μεταλλικῶν τεχνουργημάτων παύει, καὶ κατὰ τὸν ΙΙ'. ἀλλὰ ἔχομεν μόνιμον τὴν πολυγωνικήν. Πλεῖστα τῶν οἰκιακῶν σκευῶν ἥσαν ἐκ μετάλλου ἰδίᾳ δὲ ἐκ χαλκοῦ μετ' ἐνσφηνωμάτων ἀργύρου ἢ χρυσοῦ. Η προὶξ τῶν νεανίδων εἶχε πολλὰ μεταλλικὰ σκεύη καὶ ἔπιπλα, τῶν δοπίων προεξῆρχεν τὸ δίκητα ἥτοι ἀνάκλιντρον διὰ δύο συνήθως ἀνθρώπους. Ο Μακρίζης ἀναφέρει συνοικίαν διλόκληρον τῶν ἐργαστηρίων τούτων ἐν Μίσρ ἥτοι Παλαιῷ Καΐφῳ. Ετυχε νὰ ἴδῃ τοὺς γάμους «τῆς δεσποίνης τῶν κιδάρων» μιᾶς «θυγατρὸς ἐμπόρου» καὶ παρέστη εἰς τὴν παρέλασιν τῆς προικός. Η νύμφη αὕτη Σίτι ἐλ Αμαέν ἐδαπάνησε διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἀνάκλιντρου της 100 χιλ. ἀργυροῦ. Εἰς τὸ Μουσεῖον σώζονται δίσκοι χάλκινοι ἔφ' ὃν οἱ διαδιχικοὶ κύριοι ἔχαραξαν τὸ δύνομά των. Ιδίως ἡγάπων νὰ μνημονεύωνται ἐπὶ τῶν λυχνιῶν ἔχει δὲ τὸ Μουσεῖον λυχνίας μεταλλικὰς ἔξαιρέτους.

Παρὰ τοῖς Ἀραψὶ τῆς Αἰγύπτου τὰ ἀρχαιότατα ἔξι ὑάλου τεχνουργήματα ἥσαν σταύ-

μά, ἀλλὰ κατὰ τὸν ΙΑ'. αἰώνα ἔχομεν τέχνην τὰ μέγιστα προηγμένην. Ολόκληρον συνοικίαν ἀποτελεῖ τὸ Σούκ ἐλ Καναδὶλ παρὰ τὸ τέμενος τοῦ "Αμρ. Ο περιηγητὴς Κχοσράου θαυμάζει καὶ τὰ ἐκ φυσικοῦ κρυστάλλου ἀντικείμενα διὰ τὴν γνωστήν των ἐπεξεργασίαν, ἀναφέρει δὲ καὶ τὴν κατασκευὴν ἐν Αἰγύπτῳ ὑάλου διαφανεστάτης μιμούμενης τὸν σμάραγδον. Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Καΐφου ἀπόκεινται 60 περίπου λυχνίαι, πᾶσαι διμοιόσημοι ἀλλὰ πολὺ διάφοροι τὴν κόσμησιν. Θαυμάζονται ἰδίως ἡ ποικιλία ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τῇ χάριτι τοῦ συμπλέγματος τῶν γραμμάτων, ἡ τελειότης τῆς ἐπεξεργασίας καὶ ἡ διαύγεια τῶν χρωματισμῶν. Τὸ ἔλεον ὑπεδέχετο ποτήριον ἐντιθέμενον εἰς τὴν λυχνίαν ὥστε νὰ μὴ κηλιδοῦνται αἱ παρειαὶ ταύτης. Τόσον δὲ προήχθη ἡ ὑαλουργία ἐν Αἰγύπτῳ

ὥστε οἱ Βενετοὶ διὰ συμβάσεώς των ἐπρομηθεύοντο ἔξι αὐτῆς τὴν πρώτην ὑλὴν καὶ τὰ ἐκ μίλου κοσμήματα. Ο κ. Χέρτς ὑποθέτει δὲ καὶ τεχνίτας Αἰγυπτίους ἔχοησιμοποίει ἡ θαλασσοκράτειρα μητρόπολις.

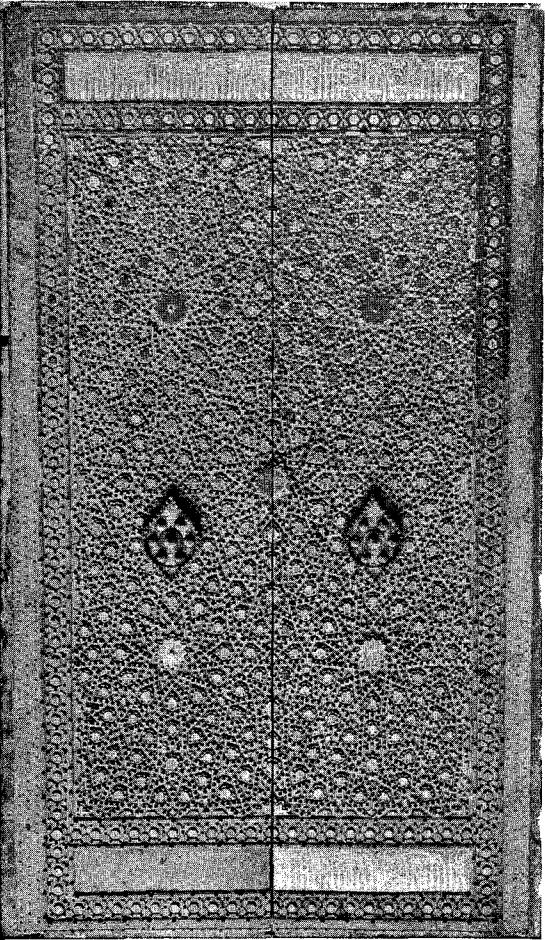
Οἱ συνήθεις τύποι τῶν ἐπιγραφῶν τῶν λυχνιῶν τούτων εἶνε: «Ο Θεός τὸ φῶς τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς. Τὸ φῶς τοῦτο εἶναι ὡς ἐστία ἐν ή (ενδίσκεται) δάξ, δάξ ἐν κρυστάλλῳ, τὸ δὲ κρύσταλλον διμοιόν στύλον στύλον». Η «δόξα τῷ Κυρίῳ ἡμῶν σουλτάνῳ ἐνδόξῳ βασιλεῖ, βασιλεῖ Αμπου Σαΐτ φ Κύριος γένοιτο βοηθός.»

Αλλὰ καὶ ἡ ξυλογλυπτική, ητίς ἔνθει ἐπὶ τῶν χριστιανῶν, προήχθη μεγάλως ὑπὸ τῶν Ἀράβων καίτοι τὸ ξύλον σπανίζει ἐν Αἰγύπτῳ. Θαυμασίως τὸ διατηρεῖ ἡ ξηρότης τοῦ κλίματος. Σώζονται ἐν τεμένει τοῦ Ἰβν Τουλούν τὰ ἔγγινα βάθρα τοῦ ναοῦ, ἡλικίας χιλίων ἔτῶν, διπος καὶ πολλῶν τυμπάνων πλινθοκτίστων διξύλινος σκελετὸς διατηρεῖται ὑγειέστατος· ἡ μετόπη τοῦ τεμένους Τουλούν εἶναι ξυλίνη ἔγγυλφος ἐφ' ἡς ἀναγινώσκεται μέγα μέρος τοῦ Κορανίου.

Δι' ὅλης τῆς ἀραβικῆς ἐποχῆς αἱ στέγαι κατεσκεύαζοντο ξύλιναι, κοσμημέναι κατόπιν διὰ χρωμάτων ἢ μαρμαροκονίας. Η κατὰ τὴν γένεσιν τῆς στέγης ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς μεσάζουσα κόσμησις, ὥστε νὰ μὴ κάθηται ἀποτόμως ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐγένετο μετὰ τόσης εὐφυοῦς καὶ καλαισθήτου ενστοχίας ὥστε θεωρεῖται ἀραβικῆς ιδιοφυΐας εὑρεσίς. Τοῦτο δὲ εἴς τε τὰς θρησκευτικὰς οἰκοδομὰς καὶ τὰς ιδιωτικάς. Ανεπιύχθη δῆμως μεγίστα, καὶ ἀποτελεῖ σήμερον ἀξιόλογον βιομηχανίαν ἡ μίμησίς των, ἡ κατασκευὴ ἐπίπλων ἐκ ξύλου. Εκάστη πλευρά των εἶναι συνειδόμενος δάρδων καὶ φαρδίσκων ὃν ἡ περιγραφὴ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατος. Επίσης δυσχερῶς ἀπομονύνται τὰ διάφορα ἐργάσιμα οἱ ἐν Αἰγύπτῳ εὑρωπαῖοι καλλιτέχναι. Εκ Καΐφου ἔξαγονται κατ' ἔτος τοιαῦτα μιμήματα ἀξίας χιλιάδων λιρῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλων βιομηχανικῶν κλάδων ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν Ἀράβων καλλιεργηθέντων μνημονεύομεν τῆς ἀγγειοπλαστικῆς καὶ τῆς βιβλιοδεικῆς. Ο ἐν Καΐφῳ ιατρὸς κ. Φουκὲ ἔχει συλλογὴν θραυσμάτων φαγεντιανῶν πλουσιωτάτην. Εκ τῶν ἐν τῷ Μουσεῖῳ δὲ ἀποκειμένων ἀξιοσημείωτον παρέχομεν πλάκα παριστῶσαν ἀποψιν ἐκ περιοπῆς τοῦ Καϊβᾶ.

Εἰς τῆς βιβλιοδεικῆς τὴν πρόσοδον συνετέ-

Χαλκῆ Πόλη τοῦ τεμένους Ελ - Χάσσαν.
Μουσείον τοῦ Καΐφου.

λεσε βεβαίως ή περὶ τὴν ἀντιγραφὴν τῶν Κοραίων ἀσχολίᾳ. Ἐχομεν μετάξινα καλύμματα ἀξιόλογα, ἀλλὰ δικαίως θαυμάζονται μερικὰ δερμάτινα, τὰ δποῖα καὶ σήμερον θὰ

ετίμων τὸν ἐργάτην των. Ὁχι μόνον ἡ ἀνάγλυφος κόσμησίς των εἶνε κομψοτάτη καὶ πλουσία ἀλλὰ καὶ ὁ χρωματισμὸς καὶ ἡ χρύσωσις πολὺ ἀρμονικὴ καὶ στερεά.

Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

ΤΑ ΛΑΧΕΙΑ ΠΑΡ' ΕΛΛΗΣΙ ΚΑΙ ΡΩΜΑΙΟΙΣ *

Ἐνιαὶ ἔμφυτος εἰς τὸν ἀνθρωπὸν ἡ πίστις πρὸς τὴν τυφλὴν θεάν. Παρὰ τὰς ὁρησευτικὰς πεποιθήσεις, λεληθότως ἀναπτύσσεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθής λατρεία πρὸς τὴν Τύχην. Ἡ αὐτία τῆς φυσικῆς ταύτης κλίσεως τοῦ ἀνθρώπου ἔγκειται εἰς αὐτὸν τῶν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, σκοπὸς τοῦ δποίου εἶναι ἡ ἀναζήτησις μέσων ἡθικῆς καὶ ὑλικῆς βελτιώσεως τῆς ὑπάρχεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀγὼν οὗτος παρίσταται εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πολὺ ἐπαχθής. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ἡ ἀνάγκη, δπως, διὰ τῆς γλυκείας ἐλπίδος, ἐνισχυθῆ ὁ ἀνθρωπὸς εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὰς ὁρησευτικὰς πεποιθήσεις, ἡ πρὸς τὴν ἔλλειψιν τοιούτων, ὁ ἀνθρωπὸς ἀναρτᾷ τὰς ἐλπίδας του εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν ἡ εἰς τὴν τυφλὴν θεότητα, τὴν Τύχην. Κατὰ δὲ τὸν Voltaire:

*Ce monde-ci n'est qu'une loterie
De biens, de rangs, de dignités, de droits
Brigués sans titre et repartis sans choix.*

Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες ἐφρόνουν, διτι σάντα ἀνθρωπὸν, ἔρχομενον εἰς τὸν κόσμον, ἐπεκέπτοντο, ἄμα τῇ γεννήσει του, αἱ τρεῖς Μοῖραι τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας. Ἐξ αὐτῶν, ἡ μὲν Κλωθὼ διέγραφε τὸν δρόμον τοῦ βίου του, ἡ δὲ Λάχεσις ἔδωρε εἰς αὐτὸν ἀγαθά, πολλὰ ἡ δλίγα, εὐτυχίαν ἡ δυστυχίαν, καὶ ἡ Ἀτροπος (ἀμετάρεπτος) ἐβεβαίωνε, διτι εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ ἡ προσδιορισθεῖσα ὑπὸ τῶν δύο ἄλλων τύχῃ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ λεξις λαχεῖν παράγεται ἐκ τῆς αὐτῆς ὅμης, ἔξ ἡς καὶ τὸ δόνομα λάχησις, ἦτοι ἐκ τοῦ λαχὴ (ἥ), δπερ ἐκ τοῦ λαγχάνω σημαίνει τὴν τύχην ἡ τὸ μερίδιον.

* Ἰπόστασμα ἀνεκδότου Μελέτης περὶ τῶν λαχείων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ὑπὸ Γ. Ν. Κορινᾶ, Τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διευθύνοντος τὸ Λαχεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος].

Ἡ γένεσις τῆς συνηθείας τῶν λαχείων προῆλθε κατὰ τρόπον ἐντελῶς περιεργον καὶ ἀπροσδόκητον. Κείται μαρῷαν ἡ ἀρχὴ αὐτῶν, εἰς τὴν βαθυτάτην ἀρχαιότητα, εἰς τὴν πρωτογενῆ ἐποχὴν τοῦ μόλις συμπήξαντος κοινωνίαν ἀνθρώπου. Τότε οἱ ἡγεμόνες τῶν λαῶν διένεμον κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς διάφορα δῶρα πρὸς τὸν λαόν. Τὸ παλαιὸν τοῦτο ἔθιμον ἀπαντῶμεν εἰς τοὺς Ἐβραίους, εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, εἰς τοὺς παναρχαίους Ἑλληνας.

Ἡ διανομὴ τῶν δῶρων τούτων ἐγίνετο βεβαίως κατὰ πρωτογενῆ τρόπον· ταῦτα συνιστάμενα ἐκ πρεάτων, τεμαχίων ἀρτῶν ἡ καρπῶν καὶ τῶν δομοίων, ἐργίπτοντο πρὸς τὸν λαόν, διτις τὰ ἥραπαζεν. Ὁ ἔχων ἴσχυρὰς χεῖρας καὶ εὐνοϊκὴν τύχην ἐλάμβανε τὰ καλλίτερα καὶ περισσότερα. Καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς ἐπαρχιακὰς πόλεις καὶ χωρία τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει συνήθεια νὰ φίτωσιν οἱ ἀνάδοχοι πρὸς τὰ πλήθη τῶν παιδίων νομίσματα, τὰ δποῖα διαφαίζονταν θορυβωδῆς καὶ μετ' ἀγῶνα οἱ παῖδες. Ἰδοὺ συνήθεια, διαιμένασα ἐκ τῆς ἀρχεγόνου ἐκείνης ἐποχῆς. Κατὰ τοὺς ἵστορικους χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ενδίσκομεν τὴν συνήθειαν ταύτην ὑπὸ τὴν παλαιὰν μορφὴν εἰς τὸ θέατρον, κατὰ τὰς παραστάσεις πομφῶν. Πολλάκις οἱ ποιηταὶ διὰ νὰ κινοῦν τὸν γέλωτα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θεατῶν, ἔτι δὲ μᾶλλον διὰ νὰ κατακτοῦν τὴν συμπάθειάν των, ἔθετον διάφορα πρόσωπα κατὰ τὴν παράστασιν, τὰ δποῖα ἐργάπτον πρὸς τὸν θεατὰς καρπούς, π. χ. ἐλαίας, φασιόλους κτλ., πάντα καλούμενα «τρωγάλια» ἡ «τρωγήματα». Τὴν αὐτὴν συνήθειαν ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὴν Ῥώμην τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, ἰδίως δταν οἱ «Υπατοι ἀνελάμβανον τὴν ἔξουσίαν τῶν, δπότε διένεμον, κατὰ τὸν ἀρχέγονον ἐκεῖνον τρόπον, δῶρα πρὸς τὸν λαόν.

Θὰ ἀπορήσῃ τις, πῶς ἦτο δυνατὸν καὶ φυσικόν, νὰ προκύψῃ τὸ σύστημα τῶν σημερι-

νῶν λαχείων ἀπὸ τόσον μεμαχρυσμένων συνηθειῶν, αἱ δποῖαι δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν ἐκ πρώτης ὅψεως καμμίαν σχέσιν πρὸς τὸ ἐν χρήσει σήμερον λαχεῖον. Καὶ διμος τὸ πρᾶγμα συνέβη ἀπλούστατα καὶ φυσικώτατα, ἐν κανονικῇ ἔξελιξει, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μέχρι τοῦ 16ου αἰώνος, δπότε ἀρχίζει ἡ διαρρύθμισις τῶν λαχείων κατὰ τὸν σήμερον ἐν χρήσει τρόπον.

Προτοῦ διμος περιγράψωμεν τὴν ἔξελιξιν ταύτην, κατὰ τὰ διάφορα στάδια αὐτῆς, εἶναι ἀπαραίτητον νὰ περισυλλέξωμεν ὅλα τὰ ἴστορικὰ σημεῖα διὰ νὰ ἀπαρτίσωμεν πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς ἔξελιξεως. Διότι, ἐκτὸς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου βραχίονος, δι δποῖος πηγάζει ἐκ τῶν παλαιοτάτων συνηθειῶν τῶν δῶρων τῶν ἡγεμόνων πρὸς τὸν λαόν καὶ καταλήγει εἰς τὰ συστηματοποιημένα λαχεῖα τῶν σημερινῶν χρόνων, ὑπάρχει καὶ ἔτερος βραχίων, δι δποῖος καταλήγει ἐπίσης εἰς τὸ αὐτὸν σημεῖον, ἀλλ' ἔχει διάφορον τὴν ἀρχήν.

Οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ τῆς συνηθείας, τὴν δποίαν εἶχον καὶ οἱ Ἑλληνες, καὶ πρὸ πάντων οἱ Ῥωμαῖοι τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως, νὰ μοιράζονται εἰς τοὺς προσκεκλημένους διάφορα δῶρα, καὶ ἀρχὰς μὲν τὰ σκεύη τὰ πολυτελῆ, εἰς τὰ δποῖα ἔτρωγον καὶ ἀτίνα ἔχαριζον ἐν τέλει τοῦ δείπνου, τὰ λεγόμενα «ἀποφόρητα» καὶ λατινιστὶ δομίως «aprophorētē», ἔπειτα δέ, χάριν διασκεδάσεως, διάφορα σφαιρίδια εἰς τοὺς προσκεκλημένους ἐκ χαλκοῦ ἡ ἔνδον ἡ ἔξ ἐλεφαντοστοῦ, ἀτίνα ἐκαλοῦντο tesserae καὶ εἶχον σχῆμα κύβων περίπου, δποὶ ἔχαριζοντο τὰ δωρούμενα ἀντικείμενα ἡ ἐγράφετο ἀριθμός τις ἔξ αὐτῶν ἐλάμβανεν ἔκαστος κατὰ τύχην καὶ ἔβλεπεν ἔπειτα ἀν τὸ δῶρον ἦτο πολύτιμον τι ἡ ἀσήμαντον. Ἰδίως τὸ διασκεδαστικὸν τοῦτο παίγνιον ἦρεσκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἐλεγάβαλον καὶ ἔφηριμόζετο πολὺ ὑπὸ αὐτοῦ εἰς τὰ συναναστροφάς τῶν ἀνακτόρων. Ἀναφέρουν οἱ ἴστορικοί, διτι ἀλλα ἔκ τῶν σφαιριδίων τούτων τοῦ Ἐλεγαβάλου ἐκέρδιζον χρυσᾶ κύπελλα ἡ χρηματικὸν ποσὸν μέχρι 1000 δηναρίων ἀργυρῶν, ἀλλα δὲ ἀσήμαντα ἡ καμμία ἀντικείμενα π. χ. δέκα μυίας, ενα ἔως τρεις κύνας νεκρούς, τεμάχιον ἀρτοῦ ἡ γλυκίσματος, ἐν κάρυον κτλ.

Ἐξ αὐτῶν τῶν δύο δδῶν προέκυψε τὸ λαχεῖον. Καὶ εἰς μὲν τὴν ἀρχαίαν ἴστορίαν τῶν Ἐβραίων καὶ τῶν Αἰγυπτίων ἀναφέρονται συστηματοποιημένα λαχεῖα ἀλλ' ἐκ τῶν ἐλλιπεστάτων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου πηγῶν δὲν

δυνάμεθα νὰ ἀνεύρωμεν τὰς λεπτομερείας τοῦ συστήματος, ἐν ὃ περὶ τοῦ γεγονότος εἴμεθα βέβαιοι. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι πρὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κατακτήσεως (146 π. Χ.) δὲν ἔχομεν σαφεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ ζητήματος, πλὴν μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, δι' ἣν εἴπαμεν. Διὰ τὴν μετέπειτα ἐποχὴν βλέπομεν, διτι συμβαίνουν δσα καὶ παρ' αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίοις. Διότι, ἐπὶ παραδειγματι, ἐν τινὶ ἐπιγραφῇ τῆς Ἀκραιφίας (ἐν Βοιωτίᾳ) τοῦ Α' αἰώνος π. Χ. ἀναφέρεται εἰς ἀγωνθέτης, δνόματι Ἐπαμεινώντας, δστις προσέφερεν εἰς τοὺς θεατὰς τοῦ ἀγῶνος «πέμπατα μεγάλα καὶ πολυτελῆ». «πέμπατα» (ἐκ τοῦ πέμπτῳ, οὐχὶ πέπτῳ) δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ μετάφρασις τῆς Ῥωμαϊκῆς λέξεως missilia, τὰ δποῖα ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς ἔξελιξεως τῶν λαχείων καὶ τὸ τελευταῖον στάδιον αὐτῆς, διὰ τὸν ἔξης λόγους.

Τὰ missilia αὐτὰ ἡσαν δῶρα τῶν δωμαίων αὐτοκρατόρων πρὸς τὸν λαόν κατὰ τὰς μεγάλας ἰδρυτάς, ἰδίως τὰ Σατουρνάλια (Κρόνια) καὶ κατὰ τὰς παραστάσεις τῶν ἱπποδρομίων (ludi circeneenses) καὶ τῶν ἀμφιθέατρων. Τὰ δῶρα ἡσαν καὶ ἀρχὰς αὐτὰ τὰ λιδιά πρόγματα, δως εἴπομεν. Ἐπειδὴ διμος ἦτο δύσκολον νὰ κομίζουν οἱ ὑπηρέται τοῦ αὐτοκράτορος ποικίλα δῶρα διὰ τόσον πολυαριθμούς θεατάς, ἀνερχομένους πολλάκις εἰς 30 καὶ 40 καὶ πλέον χιλιάδας, καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν διανομὴν καὶ τὸν συνωστισμὸν κατεστρέφοντο τὰ εὔθραυστα καὶ φαγώσιμα δῶρα, ἔφευρεθή ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντ' αὐτῶν διανομῆς συμβόλων. Πρὸς τοῦτο κατεσκευάζοντο μικρὰ σφαιρίδια εἴς εύλουν ἡ δστοῦ ἡ χαλκοῦ ἡ ἔξ δπτῆς γῆς ἡ ἔξ ἐλεφαντόδοντος. Ταῦτα ἔφερον σχῆματα ποικίλα, ἡσαν ἐν μορφῇ λέοντος, λαγωοῦ, δορκάδος, ἰχθύος, ἀγγείου, καρποῦ κλπ., ἀλλα δὲ τετράγωνα μὲν ἐγχάρακτον παράστασιν τῶν δωρούμενών ἀντικειμένων καὶ δλα ἔφερον ἀριθμούς, δηλοῦντας τὴν ποσότητα τῶν ἀντικειμένων, τὰ δποῖα ἔδωρει δι αὐτοκράτορων.

Τὰ σύμβολα ταῦτα, μετὰ τὸ πέρας τῆς παραστάσεως, ἔριπτεν δι αὐτοκράτορων, ἡ οἱ ὑπαλληλοὶ του, πρὸς τὸν λαόν. Τοῦτο ἐλέγετο sparsio missilium, ἦτο διανομὴ δῶρων, ἡ direptio missilium, καθέρευτης δῶρων. Ἐκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ, τί ἐγίνετο τότε μεταξὺ τοῦ λαοῦ· ἔσπειδον δλοι νὰ νὰ συλλέξουν τὰ τοιαῦτα, ἀγνοοῦντες τί ἐπεφύλασσον εἰς αὐτοὺς ἡ τύχη· διότι, ἐννοεῖται, ἀλλος μὲν ἐλάμβανε πολλά, ἀναλόγως τῆς δυ-

νάμεως τῶν βραχιόνων τούς καὶ τῆς εὐνοίας τῆς τύχης, ἀλλος δὲ λίγα καὶ ἀσήμαντα· διότι ἐκ τῶν συμβόλων τούτων, ἀλλα μὲν ἐκέδιζον ἑκατὸν δηνάρια, ἔνα ἡ περισσοτέρους ἵππους, ἔνα λέοντα, δικτὸν πρόβατα, δέκα μεγάλους ἰχθύς, ἀλλα δὲ μίαν κεφαλὴν κριοῦ, ἐν κάρυον, ἥμισυ πεπόνιον, ἔνα ἡ δύο μῆλα, ἥμισυν λαγών, ἐν δηνάριον κτλ. Τὰ σύμβολα ταῦτα ἐξηργύρωναν οἱ κάτοχοι, μεταβάνοντες εἰς τὰ ἄνακτορά καὶ λαμβάνοντες τὰ ὑπὸ τῶν συμβόλων δεικνύμενα ἀντικείμενα.

Χιλιάδες τοιούτων συμβόλων διεσώθησαν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀποκείμεναι εἰς τὰ διάφορα Μουσεῖα, ἴδιως τῆς Ἀρχαίας. Τὰ τῆς τοιαύτης διανομῆς καὶ ἐξαργυρώσεως περιγράφουν "Ἐλληνες καὶ Λατῖνοι συγγραφεῖς". Ἰδίως δὲ περίφημος ἡ "Ἐλλην Ἰστορικὸς Δίων" δὲ Κάσσιος παρέχει πλήρη εἰκόνα αὐτῶν· λέγει, π.χ. περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Τίτου «σφαίρια ἐροίπτει ἀ δροπάσαντάς τινας ἔδει πρὸς τοὺς δοτῆρας αὐτῶν ἀπενεγκεῖν καὶ λαβεῖν τὸ ἐπιγεγραμμένον»· οἱ δοτῆρες οὗτοι ἦσαν οἱ ὑπάλληλοι τῶν ἀνακτόρων, οἱ ἐξαργυρώνοντες τὰ προσαγόμενα σύμβολα. Ταῦτα ὀνομάζει δὲ Κάσσιος «σφαίρια ἔντινα μικρὰ σύμβολον ἔχοντα» ἢ «σφαίρια μικρά, γεγραμμένα ὡς ἔκαστα ἔχοντα». Λατινιστὶ λέγονται ταῦτα tesserae καὶ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ σημειωνὰ γραμμάτια τῶν λαχείων, τὰ δποια θά ἴδωμεν εὐθὺς μετ' ὀλίγον, πᾶς καὶ πόθεν ἐπήγασαν.

Ἐκτὸς τῶν ἐν εἶδει λαχείων τοιούτων δώρων, ὑπῆρχον καὶ τὰ λαχεῖα πρὸς σκοπούς ἐθνικούς καὶ φιλανθρωπικούς. Ταῦτα εἰσήγαγεν δὲ μεγαλεπήβολος αὐτοκράτωρ ὁ Οκταβιανὸς Αὐγούστος. Οὗτος, καθὼς διηγεῖται δὲ Σουητώνιος, γράψας βίον τῶν δώδεκα Καισάρων, κατεσκεύαζεν ὕραμμα τοιοῦτα σφαίρια, τῶν διποίων ἡ μία μόνον ὅψις ἔφερε παράστασιν τοῦ ἀντικειμένου. Ταῦτα ἐπώλουν ὑπάλληλοι, δεικνύοντες τὴν ἀγραφὸν ὅψιν πρὸς τὸν ἀγοραστὴν καὶ ἐρωτῶντες αὐτόν, πόσα δίδει ἐγίνετο τοιουτορόπως συμφωνία· καὶ εἰς τὸ τέλος, ἀφ' οὐδὲν ἐπλήρωνεν δὲ ἀγοραστής, ἔβλεπε τί ἐκέρδιζεν. Εννοεῖται, ὅτι ἡδύνατο νὰ πληρώσῃ μέγα ποσὸν καὶ νὰ κερδίσῃ ἐλάχιστον καὶ ἀσήμαντον ἀντικείμενον ἡ τὸ ἀντίθετον. Αἱ πα-

ραστάσεις ἐπίτηδες ἦσαν συντεταγμέναι ἀσαφεῖς, διὰ νὰ ἔξεγερται ἡ περιέργεια τῶν παρευρισκομένων κατὰ τὴν διανομὴν τῶν δώρων, προκαλῆται δὲ φαιδρότης, ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν. Οὕτω, διὰ σύμβολον φέρον ἔνα Ἀστονιανὸν (ἴππον καλοῦ γένους), ἀπένεμον ἔνα τεμάχιον κάλυκος ἡ ἔνα σπόργον! Καὶ τὸ μὲν συναθροιζόμενον χρῆμα διέθετεν δὲ αὐτοκράτωρ εἰς διαφόρους φιλανθρωπικοὺς σκοπούς, δὲ ἀγοραστῆς ἐξηργύρωνεν, ἀνὴθελε, τὸ ἀγορασθὲν σφαίριον ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῶν ἀνακτόρων. Τὸ αὐτὸς σύστημα τοῦ Αὐγούστου ἐμιμήθη δὲ Νέρων, ἐπινοήσας τὰ πρὸς ὅφελος τοῦ λαοῦ συνιστάμενα λαχεῖα ἐκ πολυτίμων ἀντικειμένων, ἥτοι χρυσῶν ἡ ἀργυρῶν ἀγγείων, σπανίων πτηνῶν, χρημάτων, ἵππων, μαργαριτῶν, ἀδαμάντων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ πλοίων καὶ ἐκτάσεων γαιῶν καὶ δλοκλήρων νήσων.

Ἐκαστος ἐννοεῖ τὸ μέγα ἐνδιαφέρον, τὸ δοποῖον ἀνεπτύσσετο εἰς τὸν λαόν, ἀφοῦ ἐκ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης ἡδύνατο τις νὰ κερδίσῃ ἐκατομύρια ἀντὶ ἐλαχίστου ποσοῦ. Οἱ πωληταὶ τῶν συμβόλων δὲν ἔξευρον ἀκριβῶς τί ἐπώλουν; διότι ἡ ἐτέρα ὅψις αὐτῶν δὲν ἦτο δρατή, οὔτε εἰς τοὺς ἴδιους, καὶ ἐφαίνετο μόνον, δταν τὰ ἡγόραζέ τις καὶ τὰ παρελάμβανον. Ο εὐφυής αὐτοκράτωρ Αὐγούστος, δὲ ίδρυτης τοῦ συστήματος τούτου, εἶχε λάβει δλα τὰ μέτρα τῆς ἐξασφαλίσεως, ὡς ἐπίσης δὲ Νέρων καὶ οἱ μετέπειτα αὐτοκράτορες· τὰς λεπτομερείας δῆμως ταῦτας, ἀγνοοῦμεν. Ο δὲ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς ἀναφέρεται, δτι πρῶτος διεμοίρασεν εἰς τὸν λαόν τοιαῦτα λαχεῖα, κερδίζοντα μόνον διάφορα ποσὰ χρημάτων, καὶ δχι ἀλλα εἶδη.

Ἐκ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διετηρήθη, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἡ συνήθεια εἰς τὸς ἀριστοκρατικὰς τάξεις νὰ διασκεδάζουν, ἀναμέταξύ των, διὰ κατασκευῆς καὶ πωλήσεως τοιούτων λαχείων, τῶν δποίων ἡ μία ὅψις, παριστῶσα τὸ κέρδος, δὲν ἐφαίνετο.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ὁδωμάτων ὁντοκρατόρων μέχρι τοῦ IE' αἰῶνος χάνομεν τὰ ἔχη τῶν λαχείων, τὸ ἔθιμον τῶν δποίων ἐπανευρίσκομεν βραδύτερον εἰς τὴν Βενετίαν καὶ εἰς τὴν Γένουναν.

Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΠΕΖΟΝ

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

Ενα βράδυ κατέβηκε στήν ψυχή του δόπος νὰ πλάσῃ μίαν εἰκόνα ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ. Καὶ ξεκίνησε νὰ ζητήσῃ χαλκὸν εἰς ὅλην τὴν γῆ. Γιατὶ μόνον εἰς τὸν χαλκὸν ἡμποροῦσε ν' ἀποδώσῃ τὴν σκέψι του.

Μὰ δὲ δόλος δ' χαλκὸς τῆς γῆς ὅλης εἶχε χαδῆ καὶ σὲ κανένα μέρος τοῦ κόσμου δὲν ἦμποροῦσε νὰ βρεθῇ χαλκός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν χαλκὸν ποὺ ἥτον χυμένη Η ΛΥΠΗ ΠΟΥ ΔΙΑΡΚΕΙ ΑΙΩΝΙΑ.

Καὶ τὴν εἰκόνα αὐτὴν τὴν εἶχε ἐργασθῆ δὲν δικά του τὰ χέρια, καὶ τὴν εἶχε στήσει ἐπάνω στὸν τάφον τοῦ μόνου δοντος ποὺ εἶχε ἀγαπῆσει στὴν ζωή. Στὸν τάφον τῆς πεθαμένης, ποὺ τὴν εἶχε πολὺ ἀγαπῆσει, εἶχε στήσει τὴν εἰκόνα αὐτῆν, βγαλμένην ἀπὸ τὰ δικά του τὰ χέρια, ποὺ νὰ μπορέσῃ νὰ μείνῃ σημάδι τῆς ἀνθρωπίνης ἀγάπης ποὺ δὲν πεθαίνει καὶ σύμβολον τῆς ἀνθρωπίνης λύτης ποὺ διαρκεῖ αἰώνια. Καὶ εἰς δὲν τὸν κόσμο δὲν ὑπῆρχε ἄλλος χαλκὸς ἀπὸ τὸν χαλκὸν αὐτῆς τῆς εἰκόνος.

Καὶ ἐπῆρε τὴν εἰκόνα ποὺ τὴν εἶχε ἐργασθῆ, καὶ τὴν ἔβαλε σ' ἓνα μεγάλο φούρνο καὶ τὴν παράδωσε στὴ φωτιά.

Καὶ μὲ τὸν χαλκὸν τῆς εἰκόνος τῆς ΛΥΠΗΣ ΠΟΥ ΔΙΑΡΚΕΙ ΑΙΩΝΙΑ ἔπλασε τὴν εἰκόνα τῆς ΧΑΡΑΣ ΠΟΥ ΜΕΝΕΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ.

Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Καὶ ὅταν ἔγινε σκότος, δ' Ἰωσῆφ ὁ ἀπὸ Ἀρμαθείας ἀναψε ἔνα πυρσὸν ἀπὸ πεῦκον, κατέβη τὸν λόφον καὶ ἔφθασε εἰς τὴν κοιλάδα. Διότι ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἴκον του.

Ἐγονάτισε ἐπάνω εἰς τὰ χαλίκια τῆς Κοιλάδος τοῦ Κλαυθμῶνος καὶ εἶδε τότε ἔνα νέον δόποιος ἥτο γυμνός καὶ ἔκλαιε. Τὰ μαλλιά του εἶχαν τὸ χρῶμα ποῦ ἔχει τὸ μέλι, καὶ τὸ σῶμα του ἥτο σὰν λευκὸ τριαντάφυλλο. Μὰ εἶχε πληγωμένον τὸ σῶμα του μὲ ἀγκάθια, καὶ στὰ μαλλιά του, σὰν στεφάνι, εἶχε χυμένη στάχη.

Καὶ αὐτός, ποὺ εἶχε πολλὰ ὑπάρχοντα, εἶπε εἰς τὸν νέον δόποιος ἥτο γυμνός. «Δὲν παραξενεύομαι διὰ τὴν τόσην θλῖψιν σου, διότι βέβαια ἥτο δίκαιος ΕΚΕΙΝΟΣ.»

Καὶ δὲ νέος ἀπεκρίθη:

«Δὲν κλαίω ΕΚΕΙΝΟΝ ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν μου. Καὶ ἐγὼ μετέβαλα τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον, καὶ ἐθεράπευσα λεπρόν, καὶ τυφλὸς ἀνέβλεψε δὲν ἔμοι. Περιεπάτησα ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα. Ἐξέβαλον δαιμόνια. Ἐθρεψα πεινῶντας εἰς τὴν ἔρημον διού δὲν ὑπῆρχε τροφὴ καμμία καὶ ἀνέστησα νεκροὺς ἀπὸ τὴν στενόχωρον κατοικίαν των. Εἶπα, καὶ ἐμπρὸς εἰς πολὺ πλῆθος μία συκιὰ ποὺ δὲν ἔφερε καρπὸν ἔηράνθη. Ὁλα δοσα δ' ἀνθρωπος αὐτὸς ἔκαμε, τὰ ἔκαμα καὶ ἐγώ.

Καὶ δῆμος δὲν μὲ ἐσταύρωσαν.

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Κ. Μ.] ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΔ

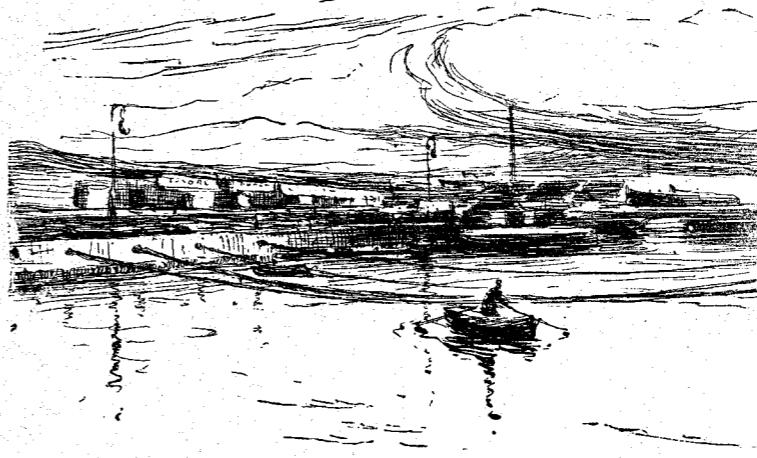
ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ—ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ.

Οἱ παλαιότεροι Ἀθηναῖοι καὶ Πειραιῶται θέλοντες νὰ παραστήσουν τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν ποὺ ἔλαβαν ἐντὸς πεντηκονταετίας αἱ Ἀθῆναι καὶ δὸς Πειραιεὺς, ἔλεγαν κινοῦντες ἐκφραστικὰ τὴν κεφαλήν των καὶ μὲ τὸν ποὺ δείχνει γνῶσιν τάχα τῶν ἐγκοσμίων:

«Πρὸν νᾶλη δ' Ὅθωνας, ἡ Ἀθῆνα ἥταν πενήντα σπίτια γύρω στὸ κάστρο καὶ δὸς Πειραιᾶς

τρεῖς καλύβες κοντά στὸν Ἀγιο Σπυρίδωνα.

Οἱ «Ἀγιος Σπυρίδων» εἶνε σήμερα μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ἔκκλησίας τοῦ Πειραιῶς καὶ ὁσάν ἀναμμηνησκόμενοι παλαιῶν ἡμερῶν οἱ κάτοικοι τῶν Μεσογείων τῆς Ἀττικῆς ἔχονται κάθε 12ην Δεκεμβρίου ν' ἀγρυπνήσουν εἰς τὴν κάρδιαν του. Εἶνε ἐμπρὸς εἰς τὸν κύριον λιμένα τοῦ Πειραιῶς, καὶ ἡ θάλασσα μάλιστα ἔγλυ-

ΚΑΡΒΟΥΝΙΑΡΙΚΕΣ — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ. ΣΧΕΔ. Δ. ΙΙ.

φεν ἄλλοτε τὰ πόδια τῆς ἔκκλησίας πρὸν ἔνα μέρος τῆς θαλάσσης γίνη στερεὰ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐπενεργείας.

Καὶ τὸ μέρος τὸ μᾶλλον Πειραιῶν μέσα εἰς δὲν τὸν Πειραιᾶ εἶνε τὸ μέρος ἔκεινο, ἡ μᾶλλον τὸ μέρος τὸ ἀπὸ τὸν Ἀγίου Σπυρίδωνος ἔως εἰς τὸν Ἀγιον Νικόλαον. Ἐδῶ δὲ ἀνανέωσις προσφωνήσεις των πρὸς τὸν ἔκλογες των ὅμιλούσαν πάντοτε ἐμφατικῶς διὰ τὴν πρώτην βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τοῦ κράτους, δὲν ἔναν ἀπὸ τὸν μεγαλειτέρους λιμένας τῆς Ἀνατολῆς κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Οἱ δήμαρχοι τοῦ Πειραιῶς ἐφιλοτιμήθησαν ἔπειτα νὰ ἔξωραΐσουν τὸν Πειραιᾶ. Νὰ κάμουν δρόμους εύθετος καὶ ἔκαμαν. Νὰ κάμουν θέατρα καὶ ἔκκλησίας καὶ σχολεῖα ἔκαμαν εἰς τὰς ορητοικὰς προσφωνήσεις των πρὸς τὸν ἔκλογες των ὅμιλούσαν πάντοτε ἐμφατικῶς διὰ τὴν πρώτην βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τοῦ κράτους, δὲν ἔναν ἀπὸ τὸν μεγαλειτέρους λιμένας τῆς Ἀνατολῆς κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε δτὶ δὲν εἶχαν ὅδικον. Ὁ Πειραιεὺς ἔχει τὰ περισσότερα καὶ τὰ μεγαλειτέρα ἐργοστάσια. Ἐργοστάσια δὲν τῶν εἰδῶν. Εἶνε ἀκόμη καὶ τὸ μεγαλειτέρον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Ἑλλάδος. Παρόλας δὲν βασιλεία τῆς Ἐρμουπόλεως καὶ τῶν Πατρῶν. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Πειραιῶς τροφοδοτεῖ δὲν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλα δὲν αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, διότι δὸς Πειραιεὺς εἶνε ἔνα κέντρον ἐμπορικὸν καὶ μία πόλις πολυάνθρωπος, δὲν πολυανθρωποπότερα τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὰς Ἀθῆνας, διότι ἀκόμη ἵσως εἶνε δὲν πλουσιώτερος δῆμος τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ κράτους, δὲν ἀπαιτοῦσε κανεὶς μεγαλειτέρας προδόσους, περισσότερον ἄνεσιν, καθαριότητα, εὐκολίας, νερόν, ὡραιότητα.

Τόρα, παρὰ τὴν ὡραιότητα τῆς Φύσεως, δῶρον θεϊκὸν ἀναφαίρετον, καὶ παρὰ τὴν ὡραιότητα ποὺ τὸν ἐπεδαψίλευσαν αἱ περιστάσεις, ὡραιότητα μὲ συνείδησιν ἀπὸ χέρια ἀνθρώπινα δὲν ἔχει δὸς Πειραιεὺς καμμίαν. Δὲν ἀρκοῦν δὲν μεγάλοι δρόμοι καὶ τὰ πλατειὰ πεζοδρόμια. Ἐκ-

εναν κῆπον, τὸν «Τινάνειον κῆπον», ποὺ θέλουν νὰ σοῦ ποῦν ἐπιμόνως:

«Εὔρισκεσαι εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὴν Νοτιανατολικὴν Εὐρώπην, ἀδιάφορον δῆμος εἰς τὴν Εὐρώπην.» Καὶ σὲ κάμουν πρὸς στιγμὴν ν' ἀμφιβάλλῃς.

Εἰς τὰ 54 ἔγινε δὲ κατοχὴ τοῦ Πειραιῶς ἀπὸ τοὺς Ἄγγλογάλλους. Οἱ προσωρινῶς καταλαβόντες τὸν Πειραιᾶ ἀφησαν ἀγαθὰς ἀναμηνήσεις. Ἐχάραξαν δρόμους, ἐπροποποίησαν τόπους, ἔκαμαν κῆπους, πλατείας. Αὐτὸν δὲν ἔχει δραχή. Ὁ Πειραιεὺς ἀπὸ τότε ἐπὸ ιόδευσε, ἀπέβαλε τούλαχιστον ἔνα μέρος τοῦ ἀνατολισμοῦ του.

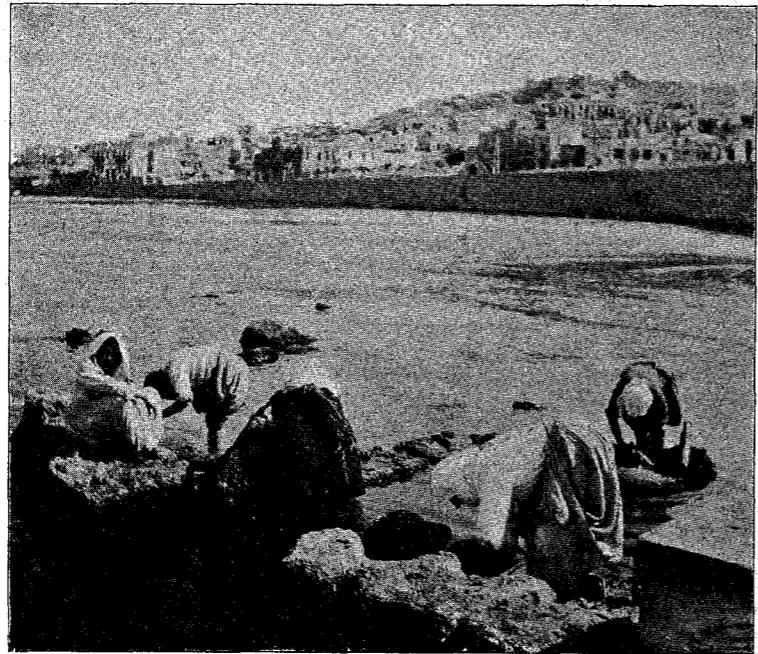
κλησίαι μὲ κακήν ἀρχιτεκτονικήν—ἡ πλαστοποίησις τῆς μεγάλης τέχνης τῶν Βυζαντινῶν—τὸ Θέατρον ποῦ κατέχει τὸ κέντρον τῆς πόλεως, τίποτε δὲ λιγότερον ἀπὸ ἐφιάλτης, μία δύο πλατεῖαι κονιορτοβριθεῖς, οὕτε μία βιβλιοθήκη, οὕτε ἔνα κέντρον ἀναπάνεσσος.

Ἐξησα τὴν ζωὴν τοῦ Πειραιώτου. Ὄλα τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς μου ἐπέρασαν ἐκεῖ. Κ' ἐνθυμοῦμαι πῶς πάντοτε ἔφευγα ἀπὸ τὴν πόλιν πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Χερσονήσου, πρὸς τὴν Καστέλλαν, πρὸς τὰ Φάληρα. Ἐὰν μείνης εἰς τὸ ὑπαυθρὸν ἔνα θερινὸν πειραιϊκὸν μεσημέρι, διατρέχεις κίνδυνον. Σὲ περικυκλώνει ἡ ἀσχημία καὶ σφίγγει τὴν ψυχήν σου ἢ ἀνία.

Καὶ δῆμος καμμία θάλασσα δὲν εἶνε τόσον ὥραία δύσον ἡ περιβρέχουσα τὴν Πειραιῆκην Χερσόνησον. Ἐδῶ ἡ ὁδοιότης καὶ ἡ γαλήνη ἔδωσαν τὸ μέγα φύλημα ὑπὸ τὸ θεῖον ἀπολλώνιον φῶς. Καμμία ἀκτὴ δὲν εἶνε τόσον ἥμερη. Οἱ κάμνοντες τὸν γῆραν τῆς πειραικῆς χερσονήσου τὸ δειλινόν, δταν ὁ ἥλιος κατέρχεται πρὸς τὴν δύσιν, ἵστανται ἐμπρὸς εἰς θέαμα σχεδὸν καταπληκτικόν. Τὰ μύρια χρώματα τοῦ δειλινοῦ

Οπού δὲν ἔχουν ὅνομα κ' ἔχουν περίσσια χάρη δείχνονται εἰς δλῆν τὴν ὑψηλὴν καὶ ὑπερόχως λεπτὴν μεγαλειότητά των. Ποτὲ δὲ φλοισθος δὲν ἀπεχαιρέτισε μεγαλοπρεπέστερα καὶ ἥρεμώτερα τὸν ἥρεμως θνήσκοντα ἥλιον. Καὶ ἀν τύχῃ νὰ εἶνε πανσέληνος, καὶ μαζὶ μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἥλιον, ποῦ χάνεται ὅπισω, ἀπὸ τ' ἄυλα νησιωτικὰ βουνά, ἰδῆς τὴν σελήνην νὰ ὑψώνεται ἐπάνω ἀπὸ τὸν ρόδινον Υμητόν, συλλογίζεσαι πῶς εἴχε δίκαιον δ Φειδίας νὰ ἐνθυμηθῇ κάτι παρόμοιον δταν ἐδημιούργει τὰς παραστάσεις τοῦ Παρθενῶνος—Δύσιν ἥλιον καὶ Σελήνης Ἀνατολὴν—δ ἀνθρωπος αὐτὸς ποῦ ἔγινε δημιουργὸς θεῶν καὶ θεαινῶν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λιμένας, ποῦ δέχονται τὸ ἐμπόριον, δ Πειραιεὺς ἔχει δύο λιμένας μὲ νε-

ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΙΜΕΝΑ ΖΕΑΣ — ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ ΦΩΤΟΓΡ. Π. Ν.

κρὰν τὴν ζωὴν καὶ σχεδὸν πάντοτε νεκρὰ τὰ νερά. Εἶνε ὁ λιμὴν τῆς Ζέας, μεταξὺ Φρεατύος καὶ Καστέλλας, καὶ ὁ λιμὴν τῆς Μουνυχίας τὸ γνωστὸν Τουρκολίμανον.

Κάποτε εἰσέρχεται εἰς τὴν Ζέαν, τὸ Πασαλιμάνι, κάποια ἀτμάκατος, φαρόβαρκες συγκότερα. Τὰ νερά ἀκίνητα. Καὶ εἰς τὴν ἀκτὴν Καφὲ Ἀμάν, κινηματογράφοι, θέατρα, φωναί, δηγηθμοί, δσμὴ Ἀνατολῆς, δσμαὶ σαρκῶν γυμνῶν, δλα μαζὶ εἶνε ως νὰ θέλουν νὰ ταράξουν τὸν ὑπνον τῶν νερῶν. Ὅμως τὰ νερὰ κοιμῶνται...

Κάτω ἀπὸ τὸν λόφον τῆς Καστέλλας—μὲ τὸ μεσαιωνικὸν ὄνειρα ἀκόμη—ἔναν λόφον ποῦ φέρει εἰς τὴν κορυφήν του τὴν δεξαμενὴν τῆς πόλεως, ἔνα ἐκκλησάκι, τὸν προφήτην Ἡλίαν, δεσπότην ὀλῶν τῶν ἑλληνικῶν ὑψωμάτων σχεδόν, καὶ τοπομαχικὰ τηλεβόλα, εἶνε τὸ Τουρκολίμανον. Ἐδῶ βάσιλεύει μία ἥρεμη καὶ δσία ἐμορφιά. Ἐνας κύκλος περιστέφει τ' ἀκύμαντα νερά. Μία βάρκα σὰν ἀρημένο πτερόν, ἔνα τραγοῦδι ἀπὸ τὰς ἐπαύλεις γύρω. Ἐνα ὑψωμα δεξιά, ἔνα ἀριστερὰ καὶ ἐκ τῶν νάτων. Ὅσοι ἐπῆγαν εἰς τὴν Νεάπολιν ἐνθυμοῦνται τὸ Παυσίλυπον ἔδω.

Ο Θεμιστοκλῆς τοῦ ὄποιον ὑψώνεται μία κακὴ προτομὴ εἰς τὴν μέσην μιᾶς πειραιϊκῆς

πλατείας, τοῦ ὄποιον τὸν τάφον διαφιλονεικοῦν δύο ἀντιμέτωποι ἀκταὶ—ἡ ἀκτὴ τοῦ κ. Τζανέτου καὶ ἡ ἀκτὴ τοῦ κ. Δραγάτση—εἰδε τὴν σημασίαν τοῦ Πειραιῶς καὶ τὰ φυσικά του πλεονεκτήματα. Εἶπεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ τὸν προτιμήσουν ἀπὸ τὸ Φάληρον. Καὶ τὸν ἐπροτίμησαν. Ἡ ιστορία του ἀρχισεν ἀπὸ τότε.

Ἄλλα τὸ μέλλον τοῦ Πειραιῶς δὲν εἶνε νὰ μείνῃ ἔπινειον. Διότι τὸ ἀστυ κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ δ Πειραιεὺς ἀνεβαίνει πρὸς τὸ ἀστυ. Ἡ εὐτυχία καὶ ἡ πρόοδος τοῦ Πειραιῶς κυρίως θὰ ἔξαρτηθῇ ἐπ τὸν συνδέσμου μὲ τὰς Ἀθήνας. Ολίγη ἀπόστασις καὶ δμως πόση διαφορά. Ἐδῶ ἀέρας ἐπαρχίας κ' ἐκεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔνας ἀλλος ἀέρας τελοσπάτων. Ἐνας φίλος μου ἔλεγε:

« Ἡτον κακὸ διὰ τὴν πρόοδον τῶν Ἀθηνῶν ὅτι ἡ πόλις ἐστράφη μᾶλλον πρὸς τὴν

Μεσογαίαν παρὰ πρὸς τὴν θάλασσαν. Μέρη ποῦ ἡμποροῦσαν νὰ εἶνε κῆποι καὶ νὰ καλλιεργοῦνται ἔγιναν πόλις, καὶ ἡ πόλις ἔμεινε μακρὰν τῆς θαλάσσης. » Ὅμως ἴδουν ἡ πόλις κατερχομένη μὲ τὴν λεωφόρον Συγγροῦ πρὸς τὴν θάλασσαν. Αὔριον ὁ ἡλεκτρικὸς τροχιόδρομος μηδενίζων τὰς ἀποστάσεις θὰ φέρῃ τὰς Ἀθήνας πρὸς τὴν Καλλιθέαν, πρὸς τὶς Τζιτζιφίες καὶ τὸ Νέον Φάληρον. « Ολη ἡ ἀκτὴ θὰ εἶνε μία ἀκτὴ κατοικημένη, δχι ἔρημος, κέντρον ζωῆς κ' εὐζωίας μάλιστα.

Αἱ Ἀθῆναι καὶ δ Πειραιεὺς θὰ ἔχουν δώσει τὰ χέρια. Ἰσως θὰ εἶνε μία πόλις, ἔνας δῆμος. Μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. Ὁ Σαρωνικὸς θὰ στέλλῃ τὴν αύραν του. Ἡ ζωὴ θὰ εἶνε μᾶλλον ἀνετη.

Καὶ θὰ εἶνε ἡ πρόοδος.

Διότι τὸ μέλλον τοῦ Πειραιῶς εἶνε δεμένον μὲ τὸ μέλλον τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΙΣΤΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΖΟΛΔΗΣ*

Ο Τριστάνος τὸν δίχνει κάτω ἀπὸ τὸ ἄλογο, τὸν ἀνατρέπει. « Σήκω ἐπάνω, βασάλε, τοῦ φωνᾶς εἰς κακὴν ὅρα ἥλθες ἔδω· θάποινθη!»

Ο Ριός ἀνασηκώνεται, ἀλλ' δ Τριστάνος τὸν κτυπᾷ ἐκ νέου, τὸν διαπερνᾷ τὴν περικεφαλαίαν ἔως εἰς τὸ κρανίον. Ο Ριός ἔζητησε χάριν, καὶ δ Τριστάνος ἐπῆρε τὸ ξῖφος του. Καὶ τὸ ἐπῆρε εἰς κατάλληλον στιγμήν, διότι ἥδη οἱ Νανταῖοι ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τοῦ αὐθέντον των. Αλλ' ὁ αὐθέντης εἶχε παραδοθῆ.

Ο Ριός θὰ ἔκλειτο εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ δουκὸς Χοέλ, θὰ ὀρκίζετο ἐκ νέου πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, θὰ ὑπέσχετο νάνοικοδομήση τὰ χωριὰ ποῦ εἶχε ἐρημωμένα. Κατὰ διαταγὴν του ἡ μάχη ἔπαινε καὶ τὰ στρατεύματα ἀπεμακρύνθησαν.

Οταν οἱ νικηταὶ ἐμπῆκαν εἰς τὸ Καραΐξ, δ Καρεδίνιν εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του:

« Αὐθέντα, παραγγειλε τοῦ Τριστάνου νὰ μείνῃ· καλύτερος του ἱππότης δὲν ὑπάρχει, καὶ δ τόπος μας ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ ἔναν τόσο ἀνδρείον βαρδώνον».

Αφοῦ προηγουμένως ἔζητητε τὴν συμβου-

λὴν τῶν ἀνθρώπων του δ δοὺξ Χοέλ ἐκάλεσε τὸν Τριστάνον:

« Φίλε, δὲν θὰ ἔμπορω νὰ σάγαπω δσσο σοῦ ἀξίζει ἔσενα ποῦ μοῦ ἔσωσες τὴν γῆν μου. Θέλω λοιπὸν νὰ σεξοφίλησω. Ἡ κόρη μου, Ἰζόλδη ἡ Κρινοδάκτυλη, ἔγεννήθη ἀπὸ δοῦκας, βασιλεῖς καὶ βασιλίσσας. Πάρε την, σοῦ τὴν δίδω.

— « Αὐθέντα, τὴν παίρνω » εἶπεν δ Τριστάνος.

Γιατί νὰ πῇ αὐτὸν τὸν λόγον; Εξ αὐτίας του ἀπέθανε.

Ωρισαν τὴν ἡμέραν καὶ τὸν τόπον. Ο δοὺξ προσέρχεται μὲ τὸν φίλον του καὶ δ Τριστάνος μὲ τὸν ίδικον του. Ο παπᾶς ψάλλει τὴν ἀκολουθίαν. Ενώπιον ὅλων, εἰς τὴν θύραν τοῦ μοναστηριοῦ, κατὰ τὸν νόμον τῆς Αγίας Ἐκκλησίας δ Τριστάνος νυμφεύεται μὲ τὴν Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλην. Οι γάμοι τελοῦνται πλούσιοι καὶ μεγαλοπρεπεῖς. Αλλά, δταν ἥλθε ἡ νύκτα, ἐνῷ οἱ ἀνθρώπων τοῦ Τριστάνου τοῦ ἔβγαζαν τὰ φοῦχα του, συνέβη ὥστε τὸ δακτυλίδι ἀπὸ πράσινον ζασπιν νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χέρι του, τὸ δακτυλίδι Ἰζόλδης τῆς Ξανθῆς. Ἡχεὶ ἐπάνω εἰς τὸ πάτωμα, καὶ δ Τριστάνος παρατηρεῖ καὶ τὸ βλέπει. Τότε, δ ἀρχαῖος ζρως

* Τέλος — « Παναθήναια » 30 Ιουνίου.

του ἔξυπνῷ καὶ δὸς Τριστάνος ἐννοεῖ τί ἔκαμε.

Ἐνθυμηθή τὴν ἡμέραν ποῦ Ἰζόλδῃ ἡ Ξανθὴ τοῦ εἶχε δώσει τὸ δακτυλίδι αὐτῷ ἥτον εἰς τὸ δάσος, δῶν γιὰ τὸ χατίο τῆς ἔζησε κακὴν ζωῆν. Καὶ πλαγιασμένος ἐμπόδις εἰς τὴν ἄλλην Ἰζόλδην ἔξαναεῖδε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του τὸ δάσος τοῦ Μορούν. Πῶς ἥτον κέπροδωσε τὴν ἀγαπημένην του; Υπέφερε γι' αὐτὸν τὸ καθετὸν κέκεινός την ἐπρόδωσε. Ὁμως ἐσυμπαθοῦσε καὶ τὴν γυναικὰ του, τὴν ἀπλῆν, τὴν ὡραίαν. Αἱ δύο Ἰζόλδαι τὸν εἶχαν ἀγαπήσει εἰς κακὴν ὡραν. Καὶ ἐνώπιον τῶν δύο αἰσθάνεται δτὶ εἶχε ψευσθῆ.

“Ομως Ἰζόλδῃ ἡ Κρινοδάκτυλη ἔξαφνίζετο καθὼς τὸν ἀκούει νὰ στενάζῃ σιμά της. Τοῦ εἶπε τέλος ἐντροπαλά:

«Ἀγαπημένε αὐδέντα, εἰς τί σεχω πειράξει; Γιατὶ δὲν μοῦ δίδεις οὔτ' ἔνα φίλημα. Πές το μου, νὰ μάθω τὸ ἀδικόν μου, καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ τὸ ἐπανορθώσω ἐὰν ἡμποδὼ».

— Ἀγαπημένη, λέγει δὸς Τριστάνος, μὴν δργίζεσαι τὸ ἔχω ταξεῖ. Ἀλλοτε, σ' ἔναν ἄλλον τόπον, ἐπολέμησα μ' ἔναν δράκοντα καὶ δλίγον ἔλειψε νὰ χαθῶ ὅταν ἐθυμηθῆκα τὴν Παναγία. Τῆς ἔταξα λοιπὸν ἀν μὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὸ θηρίον, ἔπειτα, διαν ὑὰ πάρω γυναικὰ, νὰ μὴ τὴν σφίξω στὰ χέρια μου ἔναν χρόνον...

— Λοιπόν, εἶπεν Ἰζόλδῃ ἡ Κρινοδάκτυλη, θὰ τὸ ὑποφέρω μενχαρίστησιν.

Ο ΚΑΕΡΔΙΝ

“Υστερό” ἀπὸ μερικὰς ἡμέρας, δὸς δοὺς Χοέλ, δὸς σενεσκάλος του καὶ δλοι οἱ κυνηγοὶ του, δὸς Τριστάνος, Ἰζόλδῃ ἡ Κρινοδάκτυλη καὶ δὸς Καερδίν ἐβγήκαν μαζὶ ἀπὸ τὸν πύργον διὰ νὰ κυνηγήσουν εἰς τὸ δάσος. Εἰς ἔναν στενὸν δρόμον δὸς Τριστάνος ἐπορεύετο μὲ τὰλογό του εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ Καερδίν, δὸποιος μὲ τὸ δεξῖ του χέρι ἐκρατοῦσε ἀπὸ τὸν χαλινὸν τὸ ἄλογον Ἰζόλδης τῆς Κρινοδάκτυλης. Λοιπὸν δὲν ξέρω πῶς τὸ ἄλογο ἔπεισε μέσα εἰς τὰ νερά. Ἡ δρμή του ἔκαμε νάνασηκωθῆ τὸ νερὸ δῶς εἰς τὰ δοῦχα τῆς Ἰζόλδης ποῦ ἐβράχη δλόκληρη κ' αἰσθάνθη τὸ ψῆχος ἐπάνω ἀπὸ τὸ γόνυν. Ἀφησε μίαν ἐλαφρὸν φωνήν, καὶ μενα κτύπημα τοῦ σπηρούνιον ἔβγαλε τὸ ἄλογό της μένα τόσο δυνατὸ γέλιο καὶ τόσο ἀσημένιο, ποῦ δὸς Καερδίν τὴν ἥρωτησε:

«Ωραία ἀδελφή, γιατί γελάς;

— Κάτι συλλογίζομαι, ωραΐε ἀδελφέ. “Οταν αὐτὸν τὸ νερὸ ἐστηκώθη ἔως σ' ἐμένα, εἶπα μέσα

μου: «Νερό, εἶσαι περισσότερο τολμηρὸν καὶ ἀπὸ τὸν Τριστάνον ἀκόμη! Γι' αὐτὸν ἔγέλασα. Ὁμως ωμῆησα παραπολό, ἀδελφέ μου, καὶ μετανοῶ.»

Ο Καερδίν, ἔπιλητος, τὴν ἐβίασε τόσο πολὺ ὥστε νὰ πῇ τὸ μεγάλο μυστικὸ τοῦ γάμου της.

Τότε δὸς Τριστάνος, ἡ Ἰζόλδῃ καὶ δὸς Καερδίν ἐγύρισαν σιωπηλοὶ εἰς τὸ παλάτι. Ἐκεὶ δὸς Καερδίν ἔκάλεσε κατὰ μέρος τὸν Τριστάνον καὶ τὸν εἶπε:

«Αὐδέντα Τριστάνε, ἡ ἀδελφή μου μοῦ εἶπε τὸ μυστικὸν τῶν γάμων της. Σὲ θεωροῦσα φίλον καὶ σύντροφον. Ὁμως μὲ ἀπάτησες καὶ μ' ἐντροπιασες. Τοῦ λοιποῦ ἀν δὲν μὲ ίκανοποιήσης θὰ εἶσαι ἐχθρός μου.»

Ο Τριστάνος τοῦ εἶπε:

«Ναί, ἡλθα γιὰ νὰ σᾶς φέρω τὴν δυστυχίαν. Ἄλλα μάθε τὴν ἰδικήν μου δυστυχίαν, γλυκὲ φίλε, ἀδελφέ καὶ σύντροφε, καὶ ἡ καρδιά σου θὺ ἡσυχάσῃ ἵσως. Γνώριες δτὶ ἔχω μίαν ἄλλην Ἰζόλδην, ωραίαν μεταξὺ ὄλων τῶν γυναικῶν, ποῦ ὑπέφερε καὶ ποῦ ὑποφέρει γιὰ τὸ χατίο μου ἀκόμη. Βέβαια ἡ ἀδελφή σου μ' ἀγαπᾷ καὶ μὲ τιμῆ ἀλλὰ γι' ἀγάπη μου ἡ ἄλλη Ἰζόλδη τιμῆ καὶ περιποιεῖται περισσότερο ἔναν σκυλλὶ ποῦ τῆς ἔχω χαρίσει, παρὰ ἡ ἀδελφή σου ἐμένα. Ἐλα: ἀς ἀφήσωμε αὐτὸν τὸ κυνῆγι: ἀκολούθησε μὲ δῶν θὰ σὲ πάω, θὰ σου διηγηθῶ τὴν δυστυχίαν τῆς ζωῆς μου.»

Ο Τριστάνος ἔστρεψε τὸν χαλινὸν καὶ ἐκέντησε τὸ ἄλογό του. Ο Καερδίν ἡκοιούθησε τὰ ἵχην του. Χωρὶς μίαν λέξιν νάνταλιάξουν, ἔτρεξαν ἔως εἰς τὸ βάθος τοῦ δάσους. Ἐκεὶ δὸς Τριστάνος ἀπεκάλυψε τὴν ζωήν του εἰς τὸν Καερδίν. Εἰπε πῶς εἰς τὴν θάλασσαν ἥπιε τὸν ἔρωτα καὶ τὸν θάνατον· διηγήθη τὴν προδοσίαν τῶν βαρώνων καὶ τοῦ νάνου, τὴν ὁδηγίαν τῆς βασιλίσσης εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, τὴν παράδοσίν της εἰς τὸν λεπρούς, καὶ τοὺς ἔρωτάς των μέσα εἰς τὸ ἄγριο δάσος πῶς τὴν ἀπέδωκε εἰς τὸν βασιλέα Μάρκον καὶ πῶς, διὰ νὰ τὴν λησμονήσῃ, ἐσκέφθη νάγαπηση. Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλην, πῶς ἔξευρε τοῦ λοιποῦ δτὶ δὲν ἡμποδοῦσε νὰ ζήσῃ ἡ νάποθάνη χωρὶς τὴν βασιλίσσαν.

Ο Καερδίν σιωπῆ κατάπληκτος. Ισθάνεται νὰ καταπραῦνεται ἡ δργή του.

«Φίλε μου, εἶπε τέλος, ἀκούω παράξενα πράγματα καὶ λυποῦμαι τὴν δυστυχίαν σου. Ὁμως ἀς γυρίσωμε εἰς τὸ Καραϊξ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ σου πῶ τὴν σκέψιν μου. Λοιπὸν ἀκούσετε τί προτείνω. Θ' ἀρμενί-

Εἰς τὸν θάλαμόν της, εἰς τὸ Τινταγκέλ, Ἰζόλδῃ ἡ Ξανθὴ στενάζει διὰ τὸν Τριστάνον. Θέλει νὰ τὸν ἀγαπᾶ παντοτεινά. Εἰς αὐτὸν ἀναπαύεται κάθε πόθος της, καὶ εἶνε δύο χρόνια ποῦ δὲν ἔξευρε ἀν της ἡ ἀν πεθαίνη.

Εἰς τὸν θάλαμόν της Ἰζόλδῃ ἡ Ξανθὴ εἶνε καθισμένη καὶ τραγουδεῖ ἔνα θλιβερὸ τραγοῦδι τῆς ἀγάπης. Λέγει τὸ τραγοῦδι πῶς δὸς Γκουρὸν ἀγαποῦσε τὴν γυναικὰ τοῦ κόμητος, πῶς δόκιμης μὲ δόλον τὸν ἐσκότωσε κεδωκε τὴν καρδιά του εἰς τὴν γυναικὰ του νὰ τὴν φάγη.

«Ἡ βασίλισσα τραγουδεῖ σιγά: ἀρμόζει τὴν φωνήν της μὲ τὴν ἄρπαν. Τὰ χέρια εἶνε ωραῖα, τὸ τραγοῦδι καλό, δ σκοπός σιγανὸς καὶ γλυκεὶ ἡ φωνή.

Τότε ἡλθε δὸς Καριάδο ἔνας πλούσιος κόμης ἀπὸ ἔνα μακρυνὸν νησί. Ἡλθε εἰς τὸ Τινταγκέλ διὰ νὰ μακρυνὸν της μὲ τὴν ἄρπαν. Τὰ χέρια εἶνε ωραῖα, τὸ τραγοῦδι πῶς δὸς Γκουρὸν ἀναχωρήσεως τοῦ Τριστάνου ἔζητησε τὸν ἔρωτά της. Ὁμως ἡ βασίλισσα ἀπέρριπτε τὸν λεπτομερῶς, δὸς Ντινάς ἀγάπη τὰς περιπετείας του λεπτομερῶς, δὸς Ντινάς ἐπῆγε εἰς τὸ Τινταγκέλ διὰ νὰ μάθῃ τὰ νέα τῆς αὐλῆς. Ἐμαδε δτὶ πρὸ τοῦ θεωροῦντα τὸν Ασπρού-Κάμπον δπον μεγάλα κυνήγια ἐπαρασκευάζοντο. Τότε δὸς Τριστάνος ἐμπιστεύθη εἰς τὸν σενεσκάλον τὸ δακτυλίδι του ἀπὸ πράσινον τὸν ιασπιν καὶ δτὶ ἥθελε νὰ τῆς παραγγείλῃ τὸ παρήγγειλε μὲ τὸν σενεσκάλον.

σωμε μαζὶ πρὸς τὸ Τινταγκέλ: θὰ ξαναίδῃς τὴν βασίλισσαν, καὶ θὰ ίδῃς ἀν ὑποφέρῃ διὰ τὴν ἀπονοσίαν σου, ἀν σου εἶνε πιστή. “Αν σ' ἐλησμόνησε, ίσως τότε θ' ἀγαπήσῃς περισσότερο τὴν ἀδελφήν μου, τὴν ἀπλῆν, τὴν ωραίαν. Θὰ σ' ἀκολουθήσω· δὲν εἶμαι δ φύλος σου καὶ δ σύντροφός σου;»

— Ἀδελφέ, εἶπεν δὸς Τριστάνος καλὰ λέγει ἡ παροιμία: «ἡ καρδιά ἐνδός ἀνθρώπου ἀξίζει περισσότερο ἀπ' δλο τὸ χρυσάφι ἐνδός τόπου.»

‘Αμέσως δὸς Τριστάνος καὶ δὸς Καερδίν ἐνεδύθησαν τὸ ἔνδυμα τοῦ προσκυνητοῦ ὃς νὰ ἥθελαν νὰ ἐπισκεφθοῦν ἄγια λείψανα εἰς μακρυνὴν γῆν. Ἀπεχαιρέτισαν τὸν Χοέλ. ‘Ο Τριστάνος ἐπῆρε μαζὶ του τὸν Γκουρούν, καὶ δὸς Καερδίν ἔναν μόνον σκουτάριον. Κρυφὰ ἀρμάτωσαν ἔνα πλοίον κεπῆγαν εἰς τὸ Κορονούνα.

Εἰς τὸ Λιντάν, δ σενεσκάλος ἔξενισε τὸν Τριστάνον, τὸν Γκουρούν, τὸν Καερδίν καὶ τὸν σκουτάριον του, καὶ δταν δὸς Τριστάνος τὸν διηγήθη τὰς περιπετείας του λεπτομερῶς, δὸς Ντινάς ἐπῆγε εἰς τὸ Τινταγκέλ διὰ νὰ μάθῃ τὰ νέα τῆς αὐλῆς. Ἐμαδε δτὶ πρὸ τοῦ θεωροῦντα τὸν Ασπρού-Κάμπον δπον μεγάλα κυνήγια ἐπαρασκευάζοντο. Τότε δὸς Τριστάνος ἐμπιστεύθη εἰς τὸν σενεσκάλον τὸ δακτυλίδι του ἀπὸ πράσινον τὸν ιασπιν καὶ δτὶ ἥθελε νὰ τῆς παραγγείλῃ τὸ παρήγγειλε μὲ τὸν σενεσκάλον.

ΝΤΙΝΑΣ ΔΕ ΛΙΝΤΑΝ

‘Ο Ντινάς ἐπέστρεψε λοιπὸν εἰς τὸ Τινταγκέλ, ἀνέβη τὰ σκαλιὰ κεμπήκε εἰς τὴν σάλλαν. ‘Ο Μάρκος καὶ δὸς Ιζόλδῃ ἦσαν εἰς τὸν θρόνον. ‘Ο Ντινάς ἔλαβε θέσιν σιμὰ εἰς τὴν βασίλισσαν καὶ μὲ τρόπον ἐπέδειξε τὸ πράσινο δακτυλίδι.

“Οταν δὸς Μάρκος ἐγκατέλειψε τὴν σάλλαν, δὸς Ιζόλδῃ ἀπεσύρθη εἰς τὸν θάλαμόν της καὶ ἐδέχθη ἐκεῖ τὸν σενεσκάλον.

«Φίλε, φέρεις εἰδῆσεις ἀπὸ τὸν Τριστάνον;»

— Ναί, βασίλισσα, εἶνε εἰς τὸ Λιντάν κρυμμένος εἰς τὸν πύργον μου.

— Εἶνε ἀλήθεια δτὶ ὑπανδρεύθη εἰς τὴν Βρετανήν;

— Βασίλισσα, σοῦ εἶπαν τὴν ἀλήθειαν. Σὲ βεβαῖω μολαταῦτα δτὶ δὲν σεπρόδωκε πῶς οὔτε μίαν ἡμέραν δὲν ἔπαυσε νὰ σε λατρεύῃ, δτὶ θάποθάνη ἀν δὲν σὲ ίδῃ καὶ μίαν φορὰν μόνον ἀκόμη. Θυμήσου τὸν δρκον τῆς τελευταίας ἡμέρας.

“Η βασίλισσα ἐσιώπησε· συλλογιζομένη τὴν ἀλλήν Ιζόλδην. Ἐπὶ τέλους εἶπε:

«Ναί, τὴν τελευταίαν ἡμέραν ποῦ μοῦ ώμιλησε, εἴπα καθὼς ἐνθυμοῦμαι: «'Αν ἵδω ποτὲ τὸ δακτυλίδι ἀπὸ τὸν πράσινον λασπιν, οὔτε πύργος, οὔτε φρούριον, οὔτε βασιλικὴ ἀπαγόρευσις θὰ μέμποδίσουν νὰ κάμω τὸ θέλημα τοῦ φύλου μου, διτὶ ἀν εἰνε, φρόνιμο ἢ τρελλό».

—Βασίλισσα, δύο ἡμέρες ἀφρότερα ἡ αὐλὴ θάφηση τὸ Τινταγκέλ γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ στὸν Ἀσπρον-Κάμπον. Ο Τριστάνος σοῦ παραγγέλλει διτὶ θὰ εἶνε κρυμμένος εἰς τὸν δρόμον ἀνάμεσ' ἀπὸ μίαν πυκνάδα ἀγκαθιῶν. Σὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν εὐσπλαχνισθῆς.

—Τὸ εἶπα: οὔτε πύργος, οὔτε κάστρο, οὔτε βασιλικὴ προσταγὴ θὰ μέμποδίσουν νὰ κάμω τὴν θέλησιν τοῦ φύλου μου.

Τὴν ἐπαύριον, ἐνῷ δὴ ἡ αὐλὴ τοῦ Μάρκου ἔτοιμαζετο νάγκαροήσῃ ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ, ὁ Τριστάνος καὶ ὁ Γκορβενάλ, ὁ Καερδίν καὶ ὁ σκουτάριός του ἐφόρεσεσαν τὸν ἀλυσοιδωτὸν θώρακα, ἐπῆραν τὰ σπαθιά τους καὶ τὰς ἀσπίδας, καὶ ἀπὸ κρυφοὺς δρόμους ἐπορεύθησαν εἰς τὸ μέρος ποῦ ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἡ συνάντησις. Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ δάσος, δύο δρόμοι ὠδηγοῦσαν πρὸς τὸν Ἀσπρον-Κάμπον· ὁ ἔνας ἔμορφος καὶ καλοστρωμένος, δόποθεν ἐπρόκειτο νὰ περάσῃ ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ὁ ἄλλος πετρώδης καὶ ἐγκαταλειμμένος. Ο Τριστάνος καὶ ὁ Καερδίν ἔστειλαν εἰς αὐτὸν τὸν δύο σκουτάριούς τὴν τοὺς ἐπερίμεναν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον φυλάγοντας τᾶλογα καὶ τὰς ἀσπίδας των. Αὐτοὶ ἐγκύρωτησαν κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα κέκρυφθησαν μέσα εἰς ἔνα πυκνὸν μέρος. Ἐμπρὸς εἰς τὸ πύκνωμα, εἰς τὸν δρόμον, ὁ Τριστάνος ἀπένθεσε ἔνα κλαδὶ καρυδιᾶς κέπανω ἔνα κομμάτι καρυοφύλλιοῦ.

Η βασιλικὴ συνοδεία φαίνεται εἰς τὸν δρόμον. Εἶνε πρῶτοι πρῶτοι οἱ περιτοιχίζοντες τὸν βασιλέα Μάρκον. Ἔρχονται ἐν τάξει οἱ ἀρχιστράτηγοι καὶ δλοι οἱ ἄλλοι αὐλικοί, οἱ κυνηγοί, οἱ ἴπποται, οἱ βαρῶνοι. Ἐπειτα ὁ βασιλεὺς Μάρκος περνᾷ, καὶ ὁ Καερδίν ἔξισταται ἐμπρὸς εἰς τὰ χρυσὰ καὶ τὰ πορφυροκέντητα δοῦχα τῆς ἀκολουθίας.

Ἐπειτα προχωρεῖ ἡ συνοδεία τῆς βασιλίσσης. Αἱ θαλαμηπόλοι προπορεύονται, ἐπειτα τὰ κορίτσια τῶν βαρώνων καὶ τῶν κομήτων. Περνοῦν μία μία καὶ ἀπὸ ἔνας ἵπποτης τὰς συντροφενεῖ. Ἐπειτα περνᾶ ἔνα ἅλογο με τὴν ὥραιοτέραν γυναικα ποῦ εἶχε ἵδη εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁ Καερδίν.

—Εἶνε ἡ βασίλισσα, λέγει ὁ Καερδίν μὲ χαμηλὴν φωνήν.

—Η βασίλισσα; λέγει ὁ Τριστάνος, ὁχι. Εἶνε ἡ Καμίλλα ἡ θεραπαινίς της.

Ἐπειτα περνᾶ μιὰ ἄλλη κόρη ἐπάνω σένα ἄλλο ἄτι, πιὸ λευκὴ ἀπὸ τὸ χιόνι τοῦ Φεβρουαρίου πιὸ κόκκινη ἀπὸ τὰ ρόδα· τὰ φωτεινά της μάτια φρικιοῦν δύως τὸ ἀστροφεύεται τὴν πηγήν.

«Τόρα τὴν βλέπω, εἶνε ἡ βασίλισσα!» λέγει ὁ Καερδίν.

—Ἐ! Ὁχι, λέγει ὁ Τριστάνος, εἶνε Μπρανζιέν ἡ πιστή.

‘Αλλὰ τὴν στιγμὴν αὐτὴν ὁ δρόμος ἐφωτίσθη αἰφνιδίως ὡσὰν ὁ ἥλιος ἔξαφνα νὰ ἐχύνετο ἀνάμεσ’ ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῶν μεγάλων δένδρων, καὶ Ιζόλδη ἡ Ξανθὴ ἐνεφανίσθη. Ο δούκς Ἀνδρέτος, ποῦ ὁ θεός νὰ μὴ τὸν συγχωρήσῃ, ἵππενε εἰς τὸ πλάγιο τῆς.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐβγῆκαν μέσα ἀπὸ τὴν πυκνάδα τῶν ἀγκαθιῶν τραγούδια ἀπὸ πουλιὰ πολλά, καρδερίνες, κορυδαλλούς, καὶ ὁ Τριστάνος ἔβαζε μέσα εἰς τὰς μελῳδίας των ὅλην τὴν τρυφερότητα τῆς ψυχῆς του. Η βασίλισσα ἐνγόησε διτὶ ἡτον ὁ Τριστάνος. Παρατηρεῖ τὸ κλαδὶ τῆς καρυδιᾶς καὶ συλλογίζεται «οὕτ’ ἐγώ χωρὶς ἐσὲ οὔτε σὺ χωρὶς ἐμένα, ἀγαπημένε μου.» Σταματᾷ τὸ ἄλογό της, κατεβαίνει, πλησιάζει μιὰ φοράδα ποῦ περιτριγύζειν τὸν λαιμόν της πολύτιμα πετράδια· ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς ἔνα στρῶμα πορφυρό; ἡτον πλαγιασμένος ὁ Μικρομέγας δικύλος τὸν παίρνει στὰ χέρια της, τὸν χαϊδεύει, τὸν χαϊδεύει...» Επειτα ἀφοῦ τὸν ἔξανατοποθέτησε στὸ ἵδιο μέρος, στρέφει πρὸς τὴν πυκνάδα καὶ λέγει μὲ δυνατὴν φωνήν:

«Πουλιά τοῦ δάσους, ποῦ μ’ ἐκάματε νὰ καρῷ μὲ τὰ τραγούδια σας, σᾶς εὐχαριστῶ. Ἐνῷ ὁ αὐθέντης ὁ βασιλεὺς Μάρκος θα πορεύεται πρὸς τὸν Ἀσπρον-Κάμπον θὰ μείνω ἔνα βράδυ εἰς τὸν πύργον Ἀγιος-Λουμπέν. Πουλιά, κάμετε μου συντροφιά. Θὰ σᾶς ἀνταμείψω πλούσια αὐτὸν τὸ βράδυ.

Ο Τριστάνος ἀκούσει τὰ λόγια αὐτὰ κενχαριστήθη. Ἄλλη δὴ διτὶ Ἀνδρέτος ὁ πανοῦργος ἐμπρὸς εἰς τὰ χρυσὰ καὶ τὰ πορφυροκέντητα δοῦχα τῆς ἀκολουθίας.

Ἐπειτα προχωρεῖ ἡ συνοδεία τῆς βασιλίσσης. Αἱ θαλαμηπόλοι προπορεύονται, ἐπειτα τὰ κορίτσια τῶν βαρώνων καὶ τῶν κομήτων. Περνοῦν μία μία καὶ ἀπὸ ἔνας ἵπποτης τὰς συντροφενεῖ. Ἐπειτα περνᾶ ἔνα ἅλογο με τὴν ζωὴν τοῦ ὁ Καερδίν.

Λοιπόν, ἀκούσατε τί ἔγινε.

Τὸν καιρὸν ποῦ ἐπερνοῦσε ἡ βασιλικὴ συνοδεία, ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν δρόμον δποῦ ὁ Γκορβενάλ καὶ ὁ σκουτάριος τοῦ Καερδίν ἐφύλαγαν τᾶλογα τῶν κυρίων τους, προφθάνει ἔνας ἵπποτης ἀρματωμένος δούχα Μπλέχερης. Ἀνε-

γνώρισε ἀπὸ μακριὰ τὸν Γκορβενάλ καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ Τριστάνου: «Τί εἶδα; ἐσκέφθη ἐίνε ὁ Γκορβενάλ, καὶ ὁ ἄλλος εἴνε ὁ ἵδιος ὁ Τριστάνος. Ἐκέντισε τᾶλογό του πρὸς τὸ μέρος τους κέφωναξε: «Τριστάνε!» Αλλὰ τώρα πλέον οἱ δύο σκουτάριοι είχαν γυρίσει χαλινάρι φεύγονταν. Ο Μπλέχερης, καθὼς ἔτρεχε ἀπ’ ὅπισθι τους, ἐπανελάμβανε:

«Τριστάνε! σταμάτησε, σεξορκίζω εἰς τὴν παλληκαριά σου!» Ομως οἱ σκουτάριοι δὲν ἐγύρισαν καθόλου. Τότε ὁ Μπλέχερης ἐφώναξε:

«Τριστάνε! σταμάτησε, σεξορκίζω εἰς τὸν ομορφότερο τῆς Ξανθῆς!»

Τρεῖς φορὲς ἐξόρκισε τὸν φυγάδας εἰς τὸ δύνομα τῆς Ιζόλδης. Μάταια ἔξηφανίσθησαν, καὶ ὁ Μπλέχερης δὲν ἡμπόρεσε νὰ προφθάσῃ παρὰ μόνον ἐν ἀπὸ τᾶλογά τους τὸ διποῖνον ἐπῆρε δῶς λείαν. Ἐφθασε εἰς τὸν πύργον Ἀγιος Λουμπέν τὴν στιγμὴν ποῦ εἶχε φύμασει καὶ ἡ βασίλισσα. Καὶ καθὼς τὴν ενδρῆκε μόνην τῆς εἶπε:

«Βασίλισσα, ὁ Τριστάνος εἶνε εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Τὸν εἶδα εἰς τὸν ἐρημὸν δρόμον ποῦ φέρει ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ. Ἐφευγε τρεῖς φορὲς τοῦ ἐφώναξα νὰ σταματήσῃ ἔξορκιζοντάς τον εἰς τὸ δύνομα τῆς Ιζόλδης τῆς Ξανθῆς ἀλλ’ ἐφοβήθη, δὲν ἐτόλμησε νὰ μὲ περιμένῃ.

Ωραίε ἵπποτα, ἡ φεύδεσαι ἡ θά εἰσαι τρελλός· πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ είνε ἐδῶ ὁ Τριστάνος; Πῶς θὰ ἐφευγε ἐνώπιον σου; Πῶς δὲν θὰ ἐσταματοῦσε ὅταν ἐπόφερες τὸνομά μου:

—Ομως, κυρία, τὸν εἶδα καὶ ἔχω μάλιστα καὶ τὸ ἔνα ἄλογό του. Ιδές το.

Ομως ὁ Μπλέχερης εἶδε πῶς ἡ βασίλισσα ὠργίσθη. Ἐλυπήθη λοιπὸν διότι τῆς ὠμίλησε.

Τότε ἡ βασίλισσα ἀρχίσει νὰ κλαίῃ καὶ νὰ λέγῃ: «Δυστυχισμένη! Παραπολὺ ἔησα, ἀφοῦ εἶδα τὴν ἡμέραν ποῦ ὁ Τριστάνος μέμπαιζε καὶ μὲ ἀναγελᾷ. Ἄλλοτε καὶ ποιὸν δὲν ἀντιμετώπιζε γιὰ τὸ χατῆρι μου; Παραπολὺ συλλογίζεται τὸ σῶμα του· ἀν ἐψυγε ἐμπρὸς εἰς τὸν Μπλέχερην, ἀν δὲν ἐδέχην νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ δύνομα τῆς ἀγαπημένης του, ἀ! εἶνε ποῦ τὸν κατέκτησε ἡ ἄλλη Ιζόλδη. Γιατί ὡστόσο ἐγύρισε; Μέπρόδωσε καὶ ἡδέλησε καὶ νὰ μεντροπιάσῃ. Μήπως δὲν τὸν ἐφθαναν τὰ παλαιά μου βάσανα; Ας γυρίσῃ, λοιπόν, καὶ αὐτὸς στὴν Ιζόλδη του τὴν Κρινοδάκτυλη!»

Ἐκάλεσε Περινίς τὸν Πιστὸν καὶ τοῦ εἶπε δσα τῆς εἶχεν ἀνακοινώσει ὁ Μπλέχερης. Καὶ ἐπρόσθετες:

«Φίλε, ζήτησε τὸν Τριστάνον εἰς τὸν ἐρημὸν δρόμον ποῦ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ Τινταγκέλ εἰς τὸν Αγιον-Λουμπέν. Εἰπέ του νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ με πλησιάσῃ γιατὶ θὰ βάλω τοὺς ὑπηρέτας μου νὰ τὸν κυνηγήσουν».

Ο Περινίς ενδρῆκε τὸν Τριστάνον καὶ τὸν Καερδίν. Τοὺς εἶπε διτὶ τοῦ εἶχε προστάξει ἡ βασίλισσα

«Ἄδελφέ, ἐκραύγασε δι τὸν Τριστάνος, τί εἶπες; Πῶς ἡτο δυνατὸν νὰ φύγω ἐμπρὸς εἰς τὸν Μπλέχερη, ἀφοῦ καθὼς βλέπεις δὲν ἐχομε οὔτε τάλογά μας; Ο Γκορβενάλ τὰ εἶχε δὲν τοὺς ενρήκαμε εἰς τὸ μέρος ποῦ εἶχαμε δρίσει καὶ τοὺς ζητοῦμε ἀκόμη.»

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἐγύρισαν δι τὸν Γκορβενάλ καὶ δι σκουτάριος τοῦ Καερδίν τοὺς εἶπαν τὸ γεγονός.

«Περινίς, γλυκὲ φίλε, εἶπεν δι τὸν Τριστάνος γύρισε γλίγωρα εἰς τὸν πύργον πρὸς τὴν βασίλισσαν. Εἰπέ της διτὶ τὴν ἀγαπῶ, περισσότερο διπὸς τὶς γυναικεῖς κελαὶ πάλι νὰ μοῦ πῆσε θὰ σὲ περιμένω ἐδῶ».

Ο Περινίς ἐγύρισε λοιπὸν εἰς τὸν πύργον καὶ δι τῆς εἶπε διτὶ εἶδε καὶ διτὶ ἀκούσε. Ομως ἡ βασίλισσα δὲν τὸν ἐπίστευσε.

«Α! Περινίς, ήσουν δι πιστός μου, καὶ δι πατέρας μου σὲ εἶχε προορίσει ἀπὸ τὰ παιδικά μου χρόνια νὰ μὲ ὑπηρετήσῃ. Ομως δι τὸν Τριστάνος σέκερδισε μὲ τὰ ψέματά του καὶ μὲ τὰ δῶρα του. Καὶ σὺ μὲ προδίδεις. Φύγε ἀπ’ τὰ μάτια μου.

Ο Περινίς ἐγόνυπτετηστή ἐμπρός της:

«Δέσποινα, ἀκούω σκληρὰ λόγια. Ποτὲ στὴν ζωὴν μου δὲν ἐλυπήθη τόσο. Ομως δλίγο μὲ μέλει γιὰ τὸν ἐντόνον μου. Η λύπη μου εἶνε γιὰ σένα, δέσποινα, ποῦ ἀδικεῖς τὸν αὐθέντην μου Τριστάνον καὶ ποῦ γλίγωρα θὰ μετανοήσῃς».

Φύγε! δὲν σὲ πιστεύω. Καὶ σὺ ἀκόμη Περινίς, ἐσὺ Περινίς δι Πιστὸς μέπρόδωσες!

Ο Τριστάνος ἐπερίμενε ἐπὶ μακρὸν τὸν Περινίς. Ο Περινίς δὲν ἤλθε.

Τὸ πρωὶ δι τὸν Τριστάνος βάζει ἔνα κουρελιασμένο φόρεμα. Χρωματίζει τὸ πρόσωπό του εἰς τρόπον ποῦ νὰ φαίνεται καταφαγωφένο ἀπὸ τὴν λέπραν. Παίρνει στὰ χέρια του ἔνα δοχείον ξύλινο νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην.

Νά την τέλος, βγαίνει από τὸν πύργον ἡ Μπρανζίεν μὲ τὶς ἄλλες γυναικες, τοὺς θαλαπτόπλους καὶ τὸν ὑπηρέτας τὴν ἀκολουθοῦν. Παιώνει τὸν δρόμον ποῦ δόθηγε εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ λεπρὸς ἀκολουθεῖ τὸν ὑπηρέτας, ἵκετεύει μὲ παραπονετικὴν φωνήν:

«Βασίλισσα, κάμε καλό εἶμαι πολὺ φτωχός!»

Απὸ τὸ ἔμορφο σῶμα ἀπὸ τὴν κορμοστασιὰ ἡ βασίλισσα τὸν ἀνεγνώσιε. Ἐφρικίασε ὅλο κληρη, δῆμος δὲν ἐδέχθη νὰ χαμηλώσῃ τὸ βλέμμα τῆς ἐπάνω του. Ὁ λεπρὸς τὴν ἐπικαλεῖται, καὶ ἥτο λύπη νὰ τὸν ἀκοῦσῃ σύρεται σιμά της:

«Βασίλισσα, ἀν τολμῶ νὰ σὲ πλησιάσω, μὴν δργίζεσαι. Ἀξίζω τὴν συγγνώμην σου.»

Ομως ἡ βασίλισσα καλεῖ τὸν ὑπηρέτας:

«Διῶξτε αὐτὸν τὸν ζητιάνο». τὸν λέγει.

Οἱ ὑπηρέται τὸν σπρώχνουν, τὸν κτυποῦν. Ἀνθίσταται καὶ φωνάζει:

«Βασίλισσα, εὔσπλαχνίσου.»

Τότε ἡ Ἰζόλδη ἐγέλασε δῶν ἡμπόρεσε περισσότερο. Τὸ γέλιο τῆς ἥχοῦσε ἀκόμη δταν ἐμπῆκε εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὅταν τὴν ἄκουσε νὰ γελᾷ, δ λεπρὸς ἐψυγε. Ἡ βασίλισσα ἔκαμε μερικὰ βήματα ἐπειτα τὰ γόνατά της παρέλυσαν. Ἐπεισε κάτω πρόμυτα μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὁ Τριστάνος ἔχαιρετισε τὸν Ντινάς μὲ τόσην ἀπελπισίαν, ποῦ ἥτον ὡς νὰ ἔχασε τὰς αἰσθήσεις του, καὶ τὸ πλοῖον του ἀνεχώρησε διὰ τὴν Βρετάνην.

Ἄλλοιμον! Ἀμέσως ἡ βασίλισσα μετενόησε. Ὅταν ἔμαθε ἀπὸ τὸν Ντινάς δὲ Λιντάν δτι ὁ Τριστάνος ἐψυγε μὲ τόσην λύπην, ἐνόησε δτι ὁ Περινὶς τῆς εἶχεν εἶπη τὴν ἀλήθειαν. «Τί λοιπόν, ἐσυλλογίζετο, σέδιωξα ἀγαπημένε Τριστάνε. Μὲ μισεῖς πλέον, καὶ ποτὲ δὲν θὰ σὲ ξαναϊδῶ. Ποτὲ δὲν θὰ μάθης οὔτε τὴν μετάνοιάν μου, οὔτε τὴν τιμωρίαν ποῦ θέλω νὰ ἐπιβάλω εἰς τὸ σῶμα μου, εὐγενικὸν δεῖγμα τῶν τύψεων ποῦ αἰσθάνομαι.»

Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν Ἰζόλδη ἡ Ξανθὴ ἔξωσθη τὸ κυλίκιον τῶν μοναχῶν κατάσαρκα.

Ο ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΤΡΕΛΛΟΣ

Ο Τριστάνος ἐπῆγε ξανὰ εἰς τὴν Βρετάνην, εἰδε πάλιν τὸ Καραΐξ, τὸν δοῦκα Χοέλ καὶ τὴν γυναικα του Ἰζόλδην τὴν Κρινοδάκτυλην. «Ολοι τὸν ὑπεδέχθησαν, ἀλλ' Ἰζόλδη ἡ Ξανθὴ τὸν εἶχε διώξει. Ἐφινιε μακρινά ἀπ' αὐτὴν ἐπειτα, μίαν ἡμέραν ἐσυλλογίσθη δτι ἥθελε νὰ τὴν ξαναϊδῆ, καὶ ἦτο τὸν ξανασπρώξουν καὶ νὰ τὸν ξαναπτυγήσουν οἱ ἀνθρωποί της. Ἐπερίμενε πολὺ τα-

χὸν τὸν θάνατον μακρινά της καλλίτερα νάποθάνη μιὰ καὶ καλή, παρὰ δλίγ' δλίγο, ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖνος ποῦ ζῇ λυπημένα εἶνε δῶς νὰ μὴ ζῇ. Ὁ Τριστάνος ποθεῖ τὸν θάνατον, θέλει πολὺ τὸν θάνατον τούλαχιστον δῆμος ἦς μάθη ἡ βασίλισσα δτι ἔχαθη γιὰ τὴν ἀγάπη της ἦς τὸ μάθη, θάποθάνη πειο ἡσυχα τότε.

Ἐφυγε ἀπὸ τὸ Καραΐξ χωρὶς νὰ εἰδοποιήσῃ κανένα, οὔτε τὸν συγγενεῖς του, οὔτε τὸν φίλους του, οὔτε καὶ τὸν Καερδίν τὸν ἀκριβόν του σύντροφον. Ἐφυγε πεξὸς καὶ ἀθλια ντυμένος, ἐπορεύθη ἔως δτον ἐφθασε εἰς τὴν ἀκρογιάλια.

Εἰς τὸ λιμάνι ἔνα μεγάλο ἐμπορικὸ πλοῖον ἐτοιμάστηκε νὰ φύγῃ. Οἱ ναῦται ἀνοιγαν τὰ πανιὰ κεστήκων τὴν ἄγκυραν.

«Ο θεός μαζί σας, ἀφέντες, καὶ γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλό;

—Γιὰ τὸ Τινταγκέλ.

— Γιὰ τὸ Τινταγκέλ. "Α! ἀφέντες, πάρτε με μαζί σας!"

Τὸν παίρνουν. Ἐνας δυνατὸς ἀνεμος φουσκώνει τὸ πανὶ καὶ τὸ καράβι τρέχει ἐπάνω εἰς τὰ κύματα. Πέντε νύκτας καὶ πέντε ἡμέρας ἀρμένισε ζια πρὸς τὸ Κορνούνγι καὶ τὴν ἔκτην ἐφριψε τὴν ἄγκυραν εἰς τὸ Τινταγκέλ.

Πέρα ἀπὸ τὸ λιμάνι ὁ πύργος ὁρθώνετο δεσποτικὸς ἐμπρὸς εἰς τὴν θάλασσαν, περίφρακτος ἀπὸ δλα τὰ μέρη δὲν ἡμποροῦσε νὰ μπῇ κανεὶς παρὰ ἀπὸ μία σιδερένια θύρα ποῦ τὴν ἐφύλαγαν δύο φύλακες νυκταμέροι Πῶς νὰ περάσῃ; Ὁ Τριστάνος κατέβη ἀπὸ τὸ καράβι κέκαθισε στὴν ἀγκογιαλιά. Ἐμαδε πῶς ὁ Μάρκος ἥτον εἰς τὸ παλάτι.

«'Αλλὰ ποῦ εἶνε ἡ βασίλισσα; Καὶ ἡ Μπρανζίεν ἡ ὁραία της θεράπαινα;

— Εἶνε κι' αὐτὲς εἰς τὸ Τινταγκέλ καὶ τὶς εἶδα τόρα τελευταῖα ἡ βασίλισσα Ἰζόλδη ἥτον λυπημένη ὅπως πάντα.

Εἰς τὸ δνομα τῆς Ἰζόλδης ὁ Τριστάνος ἐστέναξε κέσυλογίσθη πῶς οὔτε μὲ παλληκαριὰ οὔτε μὲ στρατήγημα εἶνε δυνατὸν νὰ τὴν ξαναϊδῆ. Γιατὶ ὁ βασιλεὺς Μάρκος θὰ τὸν ἐσκότωνε. .

«Ομως τί, καὶ ἀν μὲ σκοτώσῃ. Ἰζόλδη, μήπως δὲν δφείλω νάποθάνω γιὰ τὴν ἀγάπη σου; Καὶ τί καμνω παρὰ νάποθάνω κάθε μέρα δλίγ' δλίγο. Ομως ἔστι, Ἰζόλδη, ἀν ἥξερες πῶς είμαι ἔδω, θὰ ἐδέχεσο τάχα νὰ μιλήσῃς εἰς τὸν ἀγαπημένον σου; δὲν θὰ ἔβαξες τὸν ἀνθρώπους σου νὰ μὲ διάξουν; Ναι, θέλω νὰ δοκιμάσω. Θὰ κάμω τὸν τρελλόν, καὶ ἥ τρέλλα μου θὰ εἶνε μεγάλη φρονιμάδα. Ἐκεῖνος θὰ

μὲ νομίσῃ ἀπομωραμένον ποῦ θὰ εἰνε ὅλιγώτερο φρόνιμος ἀπὸ μένα, ἐκεῖνος θὰ μὲ νομίσῃ τρελλὸν ποῦ θὰ ἔχῃ πειο τρελλὸν εἰς τὸ σπίτι του».

Ἐνας ψαρᾶς ἥρχετο. Ὁ Τριστάνος τὸν βλέπει, τοῦ κάμνει σημάδι, τὸν παίρνει κατὰ μέρος:

«Φίλε, θέλεις ν' ἀλλάξωμε φοῦχα; Δῶσε μου τὰ δικά σου ποῦ μ' ἀρέσουν πολύ.»

Ο ψαρᾶς παρετήρησε τὰ φοῦχα τοῦ Τριστάνου, τὰ εὐδῆκε καλλίτερα ἀπὸ τὰ δικά του, τὰ πῆρε εὐθὺς κ' ἐφυγε μονομάς, ευτυχῆς διὰ τὴν ἀνταλλαγὴν ποῦ ἔκαμε.

Τότε ὁ Τριστάνος ἔκοψε τὰ φοῦχα ξανθά του μαλλιὰ σύριζα, κάμνοντας εἰς τὸ κεφάλι του ἔνα σχῆμα σταυροῦ. Ἀλειψε τὸ πρόσωπόν του μένα ὑγρὸν ὥστε νάλλαξῃ τόσο, ποῦ κανεὶς νὰ μὴ τὸν ἀναγωρίσῃ. Παίρνει ἀπὸ ἔνα φράκτην ἔνα κλαδί καστανιᾶς, κάμνει ἔνα φαβδί καὶ τὸ κρεμᾶ στὸν λαιμόν του μὲ γυμνὰ τὰ πόδια ἐβάδισε πρὸς τὸν πύργον.

Ο φυρωρὸς ἐπίστευσε δτι ἥτον πραγματικὸς τρελλὸς καὶ τοῦ εἶπε:

«Πλησίασε, ποῦ ἔσουν λοιπὸν τόσον καιρόν;»

Ο Τριστάνος ἐπιτηδεύεται ἀλλήν φωνὴν καὶ ἀποκρίνεται:

«Εἰς τὸν γάμους τοῦ ἀββᾶ τοῦ Βουνοῦ ποῦ εἶναι ἔνας ἀπὸ τὸν φύλους μου. Ἐπαντρεύθη μὲ μία καλόγρη, μιὰ χονδρὴ γυναικα μὲ τὸ βέλο. Ἀπὸ τὸ Μπεζανσὸν ἔως εἰς τὸ Βουνό, δλοι οἱ παπάδες, οἱ ἀββάδες καὶ οἱ καλόγρηοι προσεκλήθησαν εἰς αὐτοὺς τὸν γάμους καὶ δλοι κάτω εἰς τὸν κάμπον μὲ φαβδία σκιρτοῦν, παίζοντας, χορεύοντας κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο τῶν μεγάλων δένδρων. Ἀλλὰ τὸν ἀφησα καὶ ἥλθα 'δῶ. Πρέπει σήμερον νὰ παρασταθῶ στὸ τραπέζι τοῦ βασιλέως.»

Ο φυρωρὸς τοῦ εἶπε:

«Ἐμπα λοιπόν, αὐθέντα, παιδὶ Οὐργκάν τοῦ Τριχωτοῦ μοιάζεις ἀσκετὰ τὸν πατέρα σου.»

Οταν ἐμπῆκε χορεύων μὲ τὸ φαβδί του, ὑπηρέται καὶ σκουτάριοι ἐμάζευθησαν εἰς τὸ πέρασμά του, τὸν κυνηγοῦν δῶ λύκον.

«Νά τον ὁ τρελλός. Χά, χού, χά!»

Τοῦ πετοῦν πέτρες, τὸν προγγοῦν μὲ τὰ φαβδιά των δῆμων ἡ βασίλισσα νὰ δῶσῃ προσοχὴν σέναν ἀσχημον τρελλὸν σὰν καὶ σένα;

—Αὐθέντα, ἔχω δικαιώματα· ξκαμα γιὰ τὸ κατίρι της χίλια πράγματα, γιαντὴν ἐτρελλάθηκα.

—Ποιός είσαι λοιπόν;

— Είμαι ὁ Τριστάνος, ἐκεῖνος ποῦ τόσο ἀγάπησε ἡ βασίλισσα καὶ ποῦ θάγαπα δῶς ποῦ νάποθάνη. Εἰς τὸ δνομα τοῦ Τριστάνου ἡ Ἰζόλδη ἀνεστέναξε, ἀλλάξε χρῶμα καὶ ὀργισμένη τοῦ εἶπε:

«Φύγε ἀπ' ἐμπρός μου. Ποιός σέφερε ἔδω; Φύγε ἀπ' ἔδω, τρελλὲ τοῦ διαβόλου.»

Ο τρελλὸς παρετήρησε τὸν θυμόν της καὶ εἶπε:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὴν ἡμέ-

ραν ποῦ πληγωμένος ἀπὸ τὸ φαρμακωμένο σπαθὶ τοῦ Μαρχόλτ ἥλθα ἔως εἰς τὰκοριάλια σου; Μέκαμες καλά. Δὲν θυμᾶσαι βασίλισσα;

«Η Ἰζόλδη ἀπεκρίθη:

«Φύγε ἀπ' ἐδῶ, τρελλέ, οὔτε τὰ χωρατά σου μάρεσον, οὔτε σύ.»

«Αμέσως ὁ τρελλὸς ἑστράφη πρὸς τοὺς βαρώνους, τοὺς κατεδίωξε ἔως εἰς τὴν θύραν φωνάζων:

«Παλιανθρῶποι, ἔξω ἀπὸ ὅδον. Ἀφῆστε με μόνον νὰ μιλήσω μὲ τὴν βασίλισσα. Ἡλθα ἐδῶ γιὰ τὴν ἀγάπη της.»

«Ο βασίλευς ἔγέλασε, ἡ Ἰζόλδη ἔκοκκίνισε:

«Ἄνθέντα, διῶξε αὐτὸν τὸν τρελλόν.»

«Ομως ὁ τρελλὸς ἐπανέλαβε μὲ τὴν παράξενην φωνήν του:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὸν μεγάλον δράκοντα ποῦ ἐσκότωσα στὸν τόπον σου; »Εκρυψα τὴν γλῶσσα του, καὶ φαρμακωμένος ἀπὸ τὸ δηλητήριο του ποῦ μέφελε δόλον, ἔπεσα κοντά στὸ τέλμα. «Ημουν τότε ἔνας θαυμάσιος ἵπποτης! . κέπερίμενα τὸν θάνατον ὅταν ἥλθες εἰς βοήθειάν μου.»

«Η Ἰζόλδη ἀποκρίνεται:

«Σώπα ἐσὺ ποῦ βρίζεις τὸν ἵπποτας γιατὶ εἶσαι ἔνας τρελλὸς ἐκ γενετῆς. Καταραμένοι οἱ θαλασσινοὶ ποῦ σέφερον ἐδῶ, ἀντὶ νὰ σὲ φέξουν στὴ θάλασσα! .»

«Ο τρελλὸς ἔσκασε στὰ γέλια κ' ἔηηκολούθησε:

«Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι, τὸ λουτρὸ ποῦ ἥθελες μέσοι ἐκεῖ νὰ μὲ σκοτώσῃς; καὶ τὴν ἴστορίαν τῆς χρονῆς τρέχας ποῦ σὲ καθησύχασε; καὶ πῶς σέκερδισα ἀπὸ τὸν ἄνανδρον σενεσκάλον;

—Σώπα, κακὸ στόμα. Θὰ ἐμένυσες ἔχθνες τὸ βράδυ χωρὶς ὅλο κέχεις αὐτὰ τὰ δνειρά σήμερα.

«Εἶνε ἀλήθεια. Είμαι μεθυσμένος καὶ ἀπὸ ἔνα κρασὶ ποῦ ποτὲ τὸ μεθύπι δὲν θὰ μοῦ φύγη. Βασίλισσα Ἰζόλδη, δὲν θυμᾶσαι τὴν ὠραίαν αὐτὴν ἥμέραν, τόσο θερόην εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσα; Εδιψούσες, δὲν θυμᾶσαι, βασιλοπούλα; »Ηπιαμε καὶ οἱ δύο μας εἰς τὸ ἵδιο ποτῆροι. «Απὸ τότε εἴμαι πάντα μεθυσμένος ἀπὸ ἔνα κακὸ μεθύσιο. . . .»

«Οταν ἡ Ἰζόλδη ἀκούσει αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ μόνον αὐτὴ ἥμποροῦσε νὰ καταλάβῃ, ἔκρυψε τὸ κεφάλι εἰς τὸν μανδύαν της, ἐσηκώθη καὶ ἥθελησε νὰ φύγη. Ομως ὁ βασίλευς τὴν ἐκράτησε καὶ τὴν ἔκαμει νὰ ξανακαθίσῃ στὸ πλάγιο του.

«Περίμενε ὀλίγο, ὀγκαπημένη Ἰζόλδη, νάκουσωμε τὶς τρέλλες αὐτὲς ἔως εἰς τὸ τέλος. Τρελλέ, τὶ τέχνη ἔρεις;

— «Υπηρέτησα βασιλεῖς καὶ κόμητας. — «Ἀληθινά, ἔρεις νὰ κυνηγᾶς μὲ τὰ λαγωνιά, τὰ μεγάλα πουλιά;

— Βέβαια, ὅταν μ' ἀρέσῃ νὰ κυνηγῶ εἰς τὸ δάσος, ἔρει νὰ πιάνω μὲ τὰ λαγωνιά μου τοὺς γερανοὺς ποῦ πετοῦν ἔως τὰ σύννεφα τοὺς κύκνους, τὶς ἀγριόχηνες, τ' ἀγριοπερίστερα μὲ τὸ τόξον μου τὰ θαλασσοπούλια.»

— «Ολοι γελοῦν μὲ τὴν καρδιά τους καὶ ὁ βασιλεὺς ἔρωτῷ:

— «Καὶ τί πιάνεις, ἀδελφέ, εἰς τὸ κυνῆγι;

— Πιάνω ὅτι βρῶ μὲ τὰ γεράκια μου τοὺς λύκους τοῦ δάσους καὶ τὰς ἀρκτούς, τοὺς κάπρους, τὰ καπλάνια καὶ τὰ ἐλάφια. Ερέω ἀκόμη νὰ παιζω μὲ τὸ φαβδί μου, νὰ παιζω τὴν ἀρπα καὶ νὰ τραγουδῶ, νάγαπω τὶς βασίλισσες. Είμαι λοιπὸν ἔνας καλὸς τροφαδόνος. Εἴδατε πῶς ἔρει νὰ κτυπῶ μὲ τὸ φαβδί.»

— Καὶ κτυπᾶ μὲ τὸ φαβδί διλόγυρά του.

— «Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ, φωνάζει, Καρνουαγέζοι. Γιατὶ μένετε ἀκόμη; Δὲν ἔφαγατε; Δὲν ἔχορτάσατε;»

— Ο βασίλευς, ἀφοῦ διεσκέδασε μὲ τὸν τρελλόν, ἔζήτησε τὸ ἀλλογό του κέπηγε στὸ κυνῆγι μὲ δόλους τὸν ἵπποτας καὶ τὸν σκουταρίους.

— «Ἄνθέντα, τοῦ λέγει ἡ Ἰζόλδη, αἰσθάνομαι ὅτι εἴμαι κουρασμένη καὶ στενοχωρημένη. Ἐπιτρέψει νὰ φύγω. Θέλω νάναπαυθῶ στὴν κάμαρά μου. Δὲν ἥμπορῶ νάκουω περισσότερο αὐτὲς τὶς τρέλλες.»

— Απεσύρθη σκεπτικὴ εἰς τὸν θάλαμόν της, ἐκάθισε στὸ κρεββάτι της καὶ ἀρχισε νὰ κλαίῃ.

— «Δυστυχισμένη ἔγω! Γιατὶ νὰ ἔχω γεννηθῆ. Βαρειά ποῦ εἰν' ἡ καρδιά μου. Μπρανζέν, ἀκριβή μου, ἡ ζωὴ μου εἶνε τόσο δυστυχισμένη καὶ τόσο ἀθλία, ποῦ ἀξίζει ὁ θάνατος περισσότερο. Είναι ἐδῶ ἔνας τρελλός ποῦ θὰ εἶνε ἡ μάγος ἡ γόης, γιατὶ ἔρει μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σῆγμα τὴν ἴστορία τῆς ζωῆς μου. Ξέρει πράγματα ποῦ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ σένα, ἔμένα καὶ τὸν Τριστάνον, δὲν ἥξερει τὰ ἔρει βέβαια μὲ διαβολικὴ συνέργεια.»

— Η Μπρανζέν ἀπεκρίθη:

— «Μήπως εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Τριστάνος;

— «Οχι, γιατὶ ὁ Τριστάνος εἶνε ὠραῖος καὶ ὁ καλλίτερος ἀπὸ τοὺς ἵπποτας. Είναι ἔνας κακοκαμωμένος κ' ἔνας πανοῦργος. Ο θεός νὰ τὸν κολάσῃ! Καταραμένη ἡ ὥρα ποῦ ἐγεννήθη, καὶ καταραμένο τὸ καράβι ποῦ τὸν ἔφερε, ἀντὶ νὰ τὸν πνίξῃ στὰ βαθειά τῶν κυμάτων.

— Ήσυχασε, δέσποινα, εἴπεν ἡ Μπρανζέν. Ποῦ ἔμαθες τόσες κατάρες σήμερα; Μήπως εἶνε ἀπεσταλμένος τοῦ Τριστάνου;

— Δὲν πιστεύω. Δὲν τὸν ἀνεγνώρισα. Πήγαινε νὰ τὸν εἴρῃς, ὠραία φύλη, μῆλησέ του, κύταξε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃς.»

— Η Μπρανζέν εἶπηγε εἰς τὴν σάλλαν ποῦ ἥτον δρελλὸς καθισμένος εἰς ἔνα πάγκον μοναχός του. «Ο Τριστάνος τὴν ἀνεγνώρισε. ἔρωτε τὸ φαβδί του καὶ τῆς εἴπε:

— «Μπρανζέν, σ' ἔξορκίω εἰς τὸνομα τοῦ θεοῦ, εὐσπλαγχίσου με.

— Παλιοτρελλέ, ποιὸς διάβολος σοῦ ἔμαθε τὸνομα μοῦ.

— «Ωραία, ἀπὸ καιρὸν τὸ ἔρωτο. Δὲν εἰσ' ἔσν ποῦ ἐφύλαγες τὸ ποῦ ἥπια στὴν ἀνοικτὴ θάλασσα; »Ηπια γιατὶ ἥτον πολλὴ ζέστη σ' ἔνα ἀργυρὸ ποτῆρι καὶ τὸ ἔδωσα καὶ τῆς Ἰζόλδης. Σὺ μόνη, ὠραία μου, τὸ ἔρεις. Δὲν τὸ θυμᾶσαι τάχα;

— «Οχι, ἀπεκρίθη ἡ Μπρανζέν, καὶ διλότρομη ἔφυγε πρὸς τὸν Ἰζόλδην ὅμως δρελλὸς ἔβιάσθη νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, φωνάζοντας «εὐσπλαγχία!»

— Εἰσέρχεται, βλέπει τὴν Ἰζόλδην, ὁρμῇ ἐπάνω της μὲ ἀνοικτὸν τοὺς βραχίονας, θέλει νὰ τὴν σφίξῃ στὸ στήθος του ὅμως, ἐκείνη ἀγωνιώσα μὲ δόλους τὸν ἵπποτας καὶ τὸν σκουταρίους.

— «Βέβαια, ἔηησα παραπολὺ ἀφοῦ εἶδα τὴν ήμέραν διλότρομη στὸ κρεββάτι της καὶ ἀρχισε νὰ κλαίῃ. «Δυστυχισμένη ἔγω! Γιατὶ νὰ ἔχω γεννηθῆ. Βαρειά ποῦ εἰν' ἡ καρδιά μου. Μπρανζέν, ἀκριβή μου, ἡ ζωὴ μου εἶνε τόσο δυστυχισμένη καὶ τόσο ἀθλία, ποῦ ἀξίζει ὁ θάνατος περισσότερο. Είναι ἐδῶ ἔνας τρελλός ποῦ θὰ εἶνε ἡ μάγος ἡ γόης, γιατὶ ἔρει μὲ τὸ νῖ καὶ μὲ τὸ σῆγμα τὴν ἴστορία τῆς ζωῆς μου. Ξέρει πράγματα ποῦ κανεὶς ἐκτὸς ἀπὸ σένα, ἔμένα καὶ τὸν Τριστάνον, δὲν ἥξερει τὰ ἔρει βέβαια μὲ διαβολικὴ συνέργεια.»

— Η Ἰζόλδη ἀποκρίνεται:

— «Άδελφέ, σὲ παρατηρῶ, ἀμφιβάλλω, τρέμω, δὲν ἥξερω, δὲν ἀναγνωρίζω τὸν Τριστάνον.

— Βασίλισσα, εἴμαι ὁ Τριστάνος, αὐτὸς ποῦ τόσο σ' ἀγάπησε. Δὲν θυμᾶσαι τὸν νάνον ποῦ ἔχνησε τὸ ἀλεύρι ἀνάμεσα στὰ δύο κρεββάτια μας τὸ πήδημά μου καὶ τὸ αἴμα ποῦ ἔχυθη καθὼς ἐπηδοῦσα ἀπὸ τὴν πληγήν μου; καὶ τὸ δῶρο ποῦ σοῦ ἔκαμα, τὸν Μικρομέγαν, τὸ σκυλί με τὸ μαγικὸ πουδοῦνι; Δὲν θυμᾶσαι τὰ κομμάτια τῶν δένδρων ποῦ ἔρωτε στὸ φεῦγα τοῦ θεοῦ;

— «Η Ἰζόλδη τὸν παρατηρεῖ, ἀναστενάζει δὲν ἥξερει τὶ νὰ πῆ καὶ τὶ νὰ πιστεύσῃ, βλέπει

πῶς δ τρελλὸς τὰ ἔρει δλα καὶ δμως δὲν θὰ ἥτον φρόνιμον νὰ δμοιογήσῃ δτι ἥτον δ Τριστάνος τῆς λέγει:

— «Δέσποινα Βασίλισσα, έρωτο καὶ δμως μ' ἐσυχάθης καὶ δτι μὲ προδίδεις. Ἑγγνώρισα ὁστόσο ὠραίες ἥμέρες ποῦ μ' ἀγαποῦσες. Ήταν μέσα στὰ βαθειὰ τοῦ δάσους κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώματα. Δὲν θυμᾶσαι τάχα τὴν ἥμέραν ποῦ σοῦ ἔχάρισα τὸ σκυλί μου, τὸ Χουσδέντ; «Α! Αὐτὸς μ' ἀγαπαῦσε πάντοτε, καὶ γιὰ τὸ χατήρι μου θ' ἀφηνε καὶ τὴν Ἰζόλδην τὴν Ξανθήν. Ποῦ εἶνε; Τί τὸν ἔκαμες; Αὐτός, τούλαχιστον, θὰ μ' ἀνεγνώριζε.

— Θὰ σ' ἀνεγνώριζε; αὐτὸς εἶνε τρέλλα γιατί ἀπὸ τὸν καιρὸν ποῦ δ Τριστάνος ἔφυγε, μένει κάτω πλαγιασμένος στὴ φωλιά του καὶ δμῆ ἐπάνω εἰς δλούς τοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Μπρανζέν, δόηγησε τὸν ἔδω.

— Η Μπρανζέν τὸν δηηγεῖ.

— «Ελα 'δω, Χουσδέντ, λέγει δ Τριστάνος: ἥσουν ίδικός μου, σὲ ξαναπαίρων.»

— Οταν δ Χουσδέντ ἀκούσει τὴν φωνήν του φεύγει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Μπρανζέν τρέχει εἰς τὸν ἀνέφεντη του, στροβιλίζεται στὰ πόδια του, τὸ γλύφει τὰ χέρια, γαυγίζει ἀπὸ τὴν χαράν του.

— Χουσδέντ, φωνάζει δ τρελλός, εὐλογημένη νὰ εἶνε ἡ φροντίδα ποῦ ἔλαβα γιὰ νὰ σὲ θρέψω! Μοῦ κάρμεις καλλιτέραν ὑποδοχὴν ἀπὸ τὴν πολυαγαπημένη μου. Αὐτὴ δὲν θέλει νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃ τάχα αὐτὸ τὸ δακτυλίδι ποῦ μοῦ ἔβιάσθη τοῦ φωτισμοῦ. Τὸ μικρὸ αὐτὸ δακτυλίδι ἀπὸ ἱασπίν δὲν μ' ἀφησε ποτέ πολλὲς φορὲς τὸ φωτισμό τὰ βάσανι μου, πολλὲς φορὲς ἔβρεξα τὸν πράσινον αὐτὸν ἱασπίν μὲ τὰ θεομάρα μου δάκρυα.»

— Η Ἰζόλδη εἶδε τὸ δακτυλίδι. «Ανοίγει τοὺς βραχίονάς της.

— «Ίδου με! Πάρε με, Τριστάνε!» Τότε δ Τριστάνος ἔπαυσε ν' ἀλλοιώνῃ τὴν φωνήν του.

— «Αγαπημένη, γιατὶ τόσο ἐδυσκολεύθης νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃς, περισσότερο ἀπ' αὐτὸ τὸ σκυλί; Τί εἶνε αὐτὸ τὸ δακτυλίδι; Δὲν ἐννοεῖς πῶς θὰ μοῦ ἥτον γλυκύτερο νὰ μὲ ἀναγνωρίσῃς ἀπὸ μόνην τὴν ἀναπόλησιν τῶν παλαιῶν μας ἔρωτων; Τί εἶνε δ ἥχος τῆς φωνῆς μου; Τὸν ἥχον τῆς καρδιᾶς μου ἔπειτε ν' ἀκού

ΕΘΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΩΝ ΦΑΚΕΛΛΩΝ

Εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸ πολλοῦ χρόνου ἔχουν συστηθῆ ἵδιαίτερα Ἰνστιτοῦτα πρὸς μελέτην τῶν μεγάλων προβλημάτων, τῶν ἀφορῶντων τὴν πρόσδον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἐπιστήμονες σοφοὶ καὶ ἀμερόληπτοι, ἄλλοι κρατοῦντες τὰ σκῆπτρα τῆς κοινωνιολογίας, καὶ ἄλλοι τῆς πολιτικῆς, δὲν παύουν ἐρ-

Καὶ θὰ ἔρωτήσῃ κανεῖς : Πῶς εἶνε δυνατὸν τὸ Κράτος νὰ αἰσθάνεται μῆσος ἐναντίον παντὸς βιουμηχάνου ; Καὶ ποιά ἡ αἰτία τοῦ μίσους αὐτοῦ ;

νοὺς χρόνους, ἐκ τῆς πραγματικῆς προόδου τοῦ ἡμεροίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Κράτη καὶ ἀ-
τομα συναγωνίζονται ἀμιλλώμενα πῶς θὰ προ-
παρασκευάσουν τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ διοίου δ
φυσικὸς πλοῦτος μιᾶς χώρας, ἐμπορικὸς ἢ βιο-
μηχανικὸς τοιοῦτος, δύναται νὰ εύνοήσῃ ὅλους
τοὺς κατοίκους καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ κάθε νό-
μιμον φιλοδοξίαν. Καὶ τούτο διότι γνωρίζουν
ὅτι ἡ ἀληθὴς πρόοδος μιᾶς χώρας ἔγκειται εἰς
τὸ ἔργον τῆς γεωργικῆς ἢ βιομηχανικῆς παρα-
γωγῆς, ἥτις καταλλήλως ὑποστηρίζομένη δη-
μιουργεῖ μεθοδικῶς τὸ μεγαλείον ἐνὸς ἔθνους.

Μία τοιούτου είδους ἐργασία, ητις θὰ ἔξη-
σφάλιζε τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀτόμου, τῶν ὁμά-
δων καὶ συνεπῶς καὶ τοῦ Κράτους είνε λυπη-
ρὸν ἂν εἴπωμεν ὅτι δὲν ἐπιτελεῖται ἐνταῦθα.
Κράτος καὶ ἀτομα ἐδῶ, ἐκτὸς τῶν ἀπολύτως
ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυ-

Ειν τῆς βιομηχανικῆς καὶ γεωργικῆς παραγωγῆς, δὲν δίδουν μεγάλην προσοχήν. Εὑρίσκουν φαίνεται ὅτι εἶνε καιρὸς χαμένος. "Εἶχα ἀπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἀερολογίαν, μονόλεπτον δὲν δίδει ὁ "Ελλην πολιτευτὴς ἢ ἐπιστήμων. "Ιδίως ὁ πρῶτος ὅστις εἶνε ὑποχρεωμένος ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του νὰ φροντίσῃ, νὰ ἐργασθῇ μὲ ίερὸν ἐνθυσιασμὸν ὑπὲρ τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τοῦ τόπου. "Η ἀδιαφορία αὐτῆς φέρει τὴν ἄγνοιαν καὶ συνεπῶς καὶ τὴν βιομηχανικὴν παρακμήν, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ὅπως οἱ πολιτευόμενοι ὡς ἀτομα δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν βιομηχανικὴν πρόσοδον τοῦ τόπου των, τοιουτοτρόπως καὶ τὸ Κράτος, τὸ διοίκον οὐδέποτε ἐσκέψθη περὶ αὐτῆς ὠδίμως. "Αν ἔμερίμωνα, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ εἴχε καὶ εἰς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα εἰδικά

ΩΓΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ
ΤΩΝ ΦΑΚΕΛΛΩΝ

κράτους εἰς τὰ ἔχ τῆς
εἰσαγωγῆς ὀφελήματα
εἶνε ἀναμφισβήτητον.
ὅτι παραλύει τὴν βιο-
μηχανίαν τῆς χώρας
εἰς βαθμὸν ὥστε ἀντὶ^τ
πινακίου φακῆς νὰ κα-
ταστρέψεται διλόκληρος
πλοῦτος ἐσωτερικός,
καὶ Ἰδίως αἱ μικροβιο-
μηχανίαι ἔκειναι αἴτι-
νες παρασκευάζουν τὸ
ἔδαφος διὰ τὴν ἀνά-
πτυξιν τῶν μεγαλειτέ-
ρων βιομηχανιῶν.

Mία ἀπὸ τὰς βιο-
μηχανίας αἵτινες περισ-
σότερον παρημελήθη-
σαν ἀπὸ τὸ Κράτος εἶνε

ἐκτὸς τόσων ἀλλών καὶ ἡ φακελλοποιία.¹⁶ Η βιομηχανία αὕτη, ητις εἶνε ἐκ τῶν εὐγενεστέρων καὶ ητις δεικνύει τὴν μόρφωσιν ἐνδός τόπου καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀνάπτυξιν, μολονότι ἥρχισεν ἀπὸ τοῦ 1882 ἀπὸ δυσκολίας εἰς δυσκολίαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἀπὸ καταδρομῆς εἰς καταδρομήν τῶν ἐν τοῖς πρόγμασι, εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχήν της. 'Εὰν δὲ εἶνε κλάδος δυνάμενος νὰ καυχηθῇ ἐμπορικῶς, οὐχὶ ὅμως καὶ βιομηχανικῶς — καὶ δυστυχῶς οὐχὶ ἔξι ὑπαιτιότητος του — εἶνε ἡ χαρτεύμποριά. Διότι δὲν βλέπει κανεὶς εὐκόλως ἐν Εὐρώπῃ χαρτοπωλεῖα τῆς περιωπῆς τοῦ σχετικῶς μικροῦ τόπου μαζικῶν. 'Ενεκα τούτου λοιπὸν ἡ βιομηχανία αὕτη τῶν φακέλλων ητις εἶνε ἀναπόσπαστος τῆς μετασκευῆς *confection* τοῦ χάρτου καὶ τῆς κατασκευῆς καταστίχων χρήζει μεγάλης διαδόσεως. Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος μιαρὸν ὡς εἶνε, δὲν δύναται νὰ διαθρέψῃ σήμερον τὰ ὑπάρχοντα πέντε ἐργοστάσια ἀλληλοτροφιῶν μενα ἐπὶ στενού ἐδάφους. 'Επὶ μακρὰ ἔτη οἱ ἐργοστασιάρχα βεβαίως ἔξήτησαν νὰ τοῖς ἐπιτραπῇ ἡ ἔξαγωγή. Δυστυχῶς ὅμως ἐνταῦθα ὅπως τὰ πάντα γίνονται ἀμελετήτως, ἐγένετο καὶ δι' αὐτοὺς νόμος διευκολύνων, ὡς ἔλεγε, τὴν ἔξαγωγήν, ἀλλὰ ἀνεφάρμοστος εἰς τὴν πρᾶξιν. Διότι γενόμενος ὁ νόμος οὗτος μονομερῶς παρ¹⁷ ἀνθρώπων ἔξινων πρὸς τὰ τῆς βιομηχανίας, δὲν ἥδυνατο νέος ἐφαρμοστῆς παρὰ τῶν ἐνδιαφερομένων, μολονότι ἐπανειλημμένως προέβησαν εἰς διαβήματα ποὺς διαρρόωσιν τοῦ νόμου τούτου, διαβήματα

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

τὰ δόποια, δπως συνήθως, ἐλλείψει δργανικοῦ νοῦ τῆς ἐπισήμου πολιτείας, ἔμειναν ἀτελεσφόρητα. Ἐν τούτοις οἱ βιομήχανοι τῆς φακελλοποιίας δὲν ἔζητον ἀπὸ τὸ Κράτος τὴν μετατροπὴν τοῦ πλανητικοῦ συστήματος ἀλλὰ μὲ δόλον τὸ δίκαιον των ἐπόθουν καὶ ζητοῦν ἀκόμη νὰ πληρώνουν εἰς τὸ Κράτος τὸν χάροτην ὅταν εἰσάγεται δπως μέχρι τοῦδε, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅπόταν τὸν ἔξαγουν ἐκ νέου ὡς ἐμπόρευμα νὰ λαμβάνουν τὰ χρήματα των δπίσω δι'. ὅσον βάρος ἔξαγουν, χωρὶς νὰ συμπεριλαμβάνεται εἰς τοῦτο καὶ ἡ φθιορὰ τὴν δποίαν ὑπέστησαν εἰς τὴν ἐργασίαν των, μολονότι εἰς τὰ καλῶς ὠργανωμένα Κράτη καὶ ἡ φθιορὰ ἀκόμη ὑπολογίζεται πρὸς δφελος των καὶ ὅχι πρὸς ζημιάν των. 'Αλλ' ἡ αἴτησις των αὐτη̄ ἀπερρίφθη διότι δ τελώνης ἥρνήθη νὰ δώσῃ τὴν προσωρινὴν ἀτέλειαν μὲ τὰς συνήθεις διασαφήσεις διότι δ συνταχθεὶς, δῆθεν ὑπὲρ αὐτῶν νόμος, ἦτο ἔνος πρὸς τὸ δασμολόγιον καὶ συνεπῶς ἀνεφάρμοστος!

Ἐτερον κτύπημα ἡ φακελλοποιία ἐδέχθη
καὶ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς κυκλοφορίαν τῶν
βραχειῶν ἐπιστολῶν. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα μὲν
πόσον ἐνθουσιασμὸν εἶχομεν ὑποδεχθῆ τὴν και-
νοτομίαν ταύτην. Αἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς
ἐτόνιζον θούρια ὑπὲρ αὐτῶν χωρὶς νὰ γνωρί-
ζωμεν — δπως συμβαίνει συνήθως — δτι ἡ κοι-
ψὴ βραχεῖα δέν ἡτο ἀμοιρος βιομηχανικῶν
κινδύνων. Οἱ ἐνθουσιασμοὶ καὶ τὰ θούρια
τῶν ἐφημερίδων ἥνοιξαν εὐρὺν τὸν δρόμον

της καὶ μέχρι τοιύτου σημείου ὥστε σήμερον δλόκληροι ἐπαρχίαι νὰ μὴ γράφουν παρὰ ἐπὶ βραχεῖῶν ἐπιστολῶν.⁹ Επίσης τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς ἐσωτερικῆς ἐμπορικῆς ἀλληλογραφίας γίνονται ἐπὶ βραχεῖῶν. Ως ἐκ τούτου ἡ φακελλοποιία καὶ ἡ μετασκευὴ τοῦ ταχυδρομικοῦ χάρτου ἐδέχθη ἰσχυρότατον κόλαφον χωρὶς νὰ ὠφελήται καὶ τὸ Κράτος διότι ἡ βραχεῖα στοιχίζει εἰς αὐτὸν 5 καὶ $\frac{1}{2}$ λεπτά.

Τοιούτορεπότας αἱ ἀμελέτητοι καινοτομίαι τοῦ Κράτους ἔξημιώσαν δχι μόνον τὴν βιομηχανίαν τῶν φακέλλων διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐργασίας εἰς τὸν ἐργάτην ἀλλὰ καὶ ἐαυτὸν διὰ τῆς στερήσεως τῶν τελωνειακῶν. Μεγάλα ἐργοστάσια φακέλλων ὡς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Βουλῆς τῶν κ.κ. Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ καθὼς καὶ τὸ νεόδημον τοῦ κ. Τερζοπούλου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καλαμάτη, κατῆλθον εἰς τὸ ἡμισυ τῆς παραγωγῆς των καὶ βαίνουν ἐλαττούμενα. Ἐν τούτοις οἱ ἀρμόδιοι ἀδιαφοροῦν. Καὶ δμως ἐπιβάλλεται εἰς τὸ Κράτος σήμερον ἡ ἡ κατάργησις τῆς βραχείας ἢ ἡ ἐλάττωσις τοῦ γραμματοσήμου εἰς δεκάλεπτον διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀλληλογραφίαν. Διὰ τῆς ἐλάττωσεως ταύτης τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους θὰ ἐπέλθουν εὐχάριστα γεγονότα. Ἀφ' ἐνὸς τὰ πραγματικὰ κέρδη τοῦ Κράτους θὰ είνει διπλάσια ἀπὸ σήμερον. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ βιομηχανία τῶν φακέλλων καὶ τοῦ χάρτου θ' ἀποτινάξουν τὸν ἐφιάλτην τῆς συντειβῆς διτις ἀνακόπτει τὸν δρόμον τῆς ἀναπτύξεως των. Παραδειγματικά ἡ Γερμανία καὶ ἡ Αὐστρία αἴτινες ἐνόησαν αὐτὸν καὶ ἦνωσαν τὰ ταχυδρομεῖα τῶν οὔτως ὥστε ἡ ἀνταλλαγὴ τῆς ἀλληλογραφίας γίνεται ἀντὶ δεκαλέπτου. Τὸ δὲ ἀποτέλεσμα γνωρίζετε διοῖον εἶνε; Ἐπίσημοι στατιστικαὶ βεβαιοῦν διτις ἡ κατανάλωσις τοῦ γραμματοσήμου εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας ἐτριπλασιάσθη.

Τὸ ὄδιον δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἐδῶ. Ἀλλοτε πιθανῶς νὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ ἐμμονὴ εἰς τὸ εἰκοσάλεπτον διότι εἶχε λόγον ἵσχυρὸν τὸ δύσκολον τῆς μετατιβάσεως, ἀλλὰ σήμερον τὰ πράγματα ἥλλαξαν. Δὲν εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἐποχὴν ὅπου διὰ νὰ μεταβῇ κανεὶς ἀπὸ τὴν Στερεάν Ελλάδα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπρεπε νὰ συντάξῃ πρῶτα τὴν διαμήκην του. Ἐνῷ λοιπὸν ἡ συγκοινωνία ἐβελτιώθη ἐπαισθητῶς, δὲν νομίζει τὸ Κράτος διτις ἔχει καὶ αὐτὸν καθῆκον νὰ μὴ καρκινοβατῇ ἀλλὰ νὰ παρακολουθῇ τὴν πρόσοδον καὶ συνεπῶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ εἰκοσάλεπτου;

Διὰ νὰ ἔχωμεν μίαν ἴδεαν σαφεστέραν τῆς φακελλοποιίας, παρεκαλέσαμεν τοὺς ἄνω κατασηματάρχας νὰ μᾶς ὀδηγήσουν εἰς τὰ ἐργοστάσιά των. Οἱ φιλοπρόδοι βιομήχανοι τὸ ἔκαμαν εὐχαρίστως. Τὸ ἐργοστάσιον τῶν κ.κ. Πάλλη καὶ Κοτζιᾶ είνε ἔνα ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐργοστασίων φακελλοποιίας καὶ τῶν τελειοτέρων εἰς τὸ εἶδος των. Τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸ διοῖον ἔξηλθον ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα μικροὶ τετραγωνικοὶ φάκελλοι οἱ διοῖοι ἐδίδαξαν εἰς τὸν λαὸν νὰ μὴ κλείῃ πλέον τὸ γράμμα του μὲ τὰ ἀπαραίτητα «μπουλίμια» τὰ διοῖα ἐφυγαδεύθησαν εὐτυχῶς ἀνεπιστρεπτεί. Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κ. Τερζοπούλου είνε πολὺ μεταγενέστερον. Ἄλλ' εἰς ἀμφότερα ἡ πρώτη ἐντύπωσις εἰς τὸν ἐπισκέπτην εἶνε κατ' ἔξοχὴν εὐχάριστος. Τὰ καινουργῆ τελείωτα μηχανήματα διευθυνόμενα ἀπὸ ἐμπείρους χειρας τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν, ἀνθορύβως σχεδὸν ἐκτελοῦν ἀκαταπόνητα τὴν ἐργασίαν των. Οἱ ἐργάται καὶ αἱ ἐργάτριαι ἀφοῦ ὀνόμους ἔνα βλέμμα ἐτασικὸν ἐπάνω εἰς τὸν ἐπισκέπτην καὶ δώσουν μίαν ἔξηγησιν διὰ τὸν μηχανισμὸν τοῦ μηχανήματος, ἔξακολουθοῦν τὴν ἐργασίαν των ἀνευδιαποῆς. Δὲν ἔννοοῦν νὰ χάσουν οὔτε ἔνα δευτερόλεπτον ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των διότι δὲ τὸν ἐργάτης είνε κατ' ἔξοχὴν εὐσυνειδῆτος. Ἀγαπᾷ νὰ κερδίζῃ ἀπὸ τὴν ἐργασίαν του ἀλλ' ἀγαπᾷ καὶ ἐκεῖνον διὰ τὸν διοῖον ἐργάζεται καὶ ἴδιως ὅταν δὲ τὸν ἐργοστασιάρχης τοῦ παραγωγῆς διὰ τὰ μέσα πρὸς ἀνετον ἐργασίαν. Καὶ τοῦτο ὅφελόν νὰ τὸ διμολογήσω, διότι ὑπὸ ἐποψίᾳ ἐργατῶν ἔχομεν τὸ καλλίτερον ὑλικόν. Τοῦτο τούλαχιστον ἀντελήφθην εἰς τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις μου τῶν δύο ἐργοστασίων. Οἱ ἀνδρες εἰσέρχονται τὴν πρωΐαν εἰς τὸ ἐργοστάσιον καὶ παραμένουν μέχρι τῆς μεσημβρίας, ὅπότε οἱ μὲν οἰκογενείδχαι μεταβαίνουν εἰς τὰ σπίτια των οἱ δὲ ὅλοι προγευματίζουν ἐντὸς τοῦ καταστήματος. Κατόπιν ἀναπαύσνται μέχρι τῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας, ὅπότε ἐπαναλαμβάνουν τὴν ἐργασίαν των μέχρι τῆς ἔκτης ἑσπερινῆς. Καθόλον αὐτὸν τὸ διάστημα τῶν ἐργασίμων ὠρῶν οὔτε καπνίζουν οὔτε ἀρχίζουν τὰς μωρολογίας. Οἱ καθένας τῶν κυττάζει τὴν ἐργασίαν του μὲ προσοχὴν καὶ σοβαρότητα.

Παραλλήλως μὲ τοὺς ἀνδρας είνε καὶ αἱ ἐργάτιδες. Χαριτωμένα κοράσια τὰ διοῖα ὡς λέγει καὶ ἡ παροιμία «ἔχουν στόμα ἀλλ' ὅχι καὶ μιλιά». Ἐναὶ ἐκ τῶν μεγαλειτέρων ποῦ ἡρώτηπο, μὲτ' ἐπληροφόρησεν διτις ἔξι ὄλων τῶν ἐργατριῶν. ἄλλαι τρέφουν γέροντας γονεῖς καὶ

ΣΤΟΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΥ

ἄλλαι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καταρτίζουν τὴν προϊκὰ των. «Οτι ἐργάζονται δέκα ὥρας τὴν ἡμέραν, διτις ἀμείβονται καλῶς καὶ ὅτι, ἀν τύχῃ νὰ κάμουν νυχτέρι, πληρώνονται διπλὴν τὴν ὥραν.

Καὶ δμως ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀγαθαὶ ἐντυπώσεις χάνονται διὰ τὸν ἐπισκέπτην διόταν πληροφορηθῆ διτις ἡ πρόσοδος αὕτη τῶν ἐν λόγῳ ἐργοστασίων ἐπιτελεῖται εἰς βάρος τῶν ἰδιοκτητῶν καὶ διτις μεθ' ὅλην τὴν καλὴν θέλησιν ἡ φακελλοποιία διέρχεται κρίσιν καὶ πίπτει εἰς μαρασμὸν τοιοῦτον ὥστε νὰ βλέπουν πολυετεῖς ἀγῶνας ν' ἀποτυγχάνουν οἰκτρότατα ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τῶν ἐκάστοτε ὑπουργῶν διὰ πᾶσαν μελέτην καὶ ἐνίσχυσιν εἰς τὸ ὅραιον ἐργον των. «Ἐναὶ ἐργάτης μὲ κόπον πολὺν μᾶς διηγεῖτο διτις ἀπό τινος χρόνου μεθ' ὅλους τοὺς ἀγῶνας δὲν θὰ φυγαδεύῃ τὰ τέκνα τῆς πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας ἀλλαχοῦ, εἰς τόπους ἀξένους καὶ πλήρεις κινδύνων, διὰ τὴν ζυτικότητα τῆς φυλῆς μας.

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

έλαττον μενοι. Καὶ δικαὶος ἐργάτης ἔσειε περίλυπος τὴν κεφαλήν του μὴ γνωρίζων ποῦ είνε δυνατὸν νὰ καταλήξῃ τὸ πρᾶγμα.

Τὰ λόγια του καὶ αἱ σκέψεις του καὶ τὰ τόσον λυπηρὰ συμπεράσματά του ἔκαμαν νὰ ὠχριάσῃ δὲνθουσιασμός μου. «Οχι βεβαίως διὰ τοὺς ἐργοστασιάρχας μας, ἀγωνιζομένους τὸν ὥρατον ἀγῶνα τῆς προόδου, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν βιομηχανικὴν προόδου τῆς χώρας μας. Διότι είνε λυπήρδον νὰ μὴ ἐνισχύωνται εἰς τοὺς μόχθους των παρὸδα τῆς ἐπισήμου πολιτείας ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ διοῖοι ἐργοφύσαν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς μ' ἔνα εὐγενικὸν ἴδεωδες νὰ ἐνισχύσουν τὴν βιομηχανικὴν παραγωγὴν μιᾶς χώρας χάριν ἐστῶτων ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς πατρίδος, ητίς προοδεύουσα εἰς τὴν βιομηχανίαν δὲν θὰ φυγαδεύῃ τὰ τέκνα τῆς πρὸς εὐρεσιν ἐργασίας ἀλλαχοῦ, εἰς τόπους ἀξένους καὶ πλήρεις κινδύνων, διὰ τὴν ζυτικότητα τῆς φυλῆς μας.

ΤΟ ΔΕΚΔΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ "ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ,,

**Μάθημα σύγδοση — Βιβλιοθήκη Αδριανοῦ, πύλη
Αθηνᾶς Αρχηγείτιδος, Ρωμαική Αγορά.**

Απέναντι τῆς σημερινῆς Παλαιᾶς Ἀγορᾶς ἐπὶ τῆς δόδου Αἰόλου ὑπάρχει τοῖχος ἀρχαῖος ἀντικαὶ εἰς τὴν ὀπισθίαν (τὴν ἀνατολικὴν) πλευρὰν μεγαλοπρεποῦς τετραγώνου οἰκοδομήματος, τοῦ ὅποιον ἡ προσθία ὄψις κεῖται πλησίον τῶν φυλακῶν τοῦ Παλαιοῦ Στρατῶνος· ἔκει σφέζονται ἐπτά μονόλιθοι μεγάλοι κίονες ἐκ μαρμάρου τῆς Καρύστου, ρυθμοῦ κορινθιακοῦ. Πρέπει νὰ ὑπολογίσωμεν ἄλλους τὴν ἐπέκτασιν αὐτῶν πρὸς νότον, τὴν θέσιν τῶν ὅποιων κατέχουσιν οἱ φυλακαί. Εἰς τὸ μέσον τῶν 15 τούτων κιόνων κεῖται πρόστιφον μεγάλης πύλης εἰσόδου μὲ τέσσαρας κίονας ἐκ τῶν ὅποιων σφέζεται εἰς μόνον, ὡς καὶ μέρος τῆς παραστάσου ἐκ τῆς κυρίας πύλης τῆς εἰσόδου.

Ἐντὸς τοῦ οἰκοδόμημα φέρει διπλῆν στοάν εἰς δύος τὰς πλευράς καὶ ἀνὰ δύο ἔξεδας εἰς τὴν νοτιαν καὶ βορειαν πλευράν. Ἐχει μῆκος 122 μ. εἰς τὰς μακράς καὶ 82 μ. εἰς τὰς στενάς πλευράς φέρει δὲ ὅπισθεν εἰς τὰ ἔσω τοῦ σφεζομένου τοιχοῦ διαμερίσεις ὅμοιας πρὸς τὰς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Περγάμου. Ἀναγρίζεται λοιπὸν ὅτι εἶναι ἡ Βιβλιοθήκη Ἀδριανοῦ, τὴν ὅποιαν ἀναφέρει ὁ Παυσανίας, ὡς οἰκημα ἔχον βιβλία πατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος ἐκείνου μεταξὺ τοῦ 125 καὶ 131 μ. Χ. Ἐν μέσῳ αὐτοῦ ὑπάρχουν θεμέλια Βιζαντινῆς ἐκκλησίας, ἔγειρε δὲ κορησὶ τῆς Βιβλιοθήκης κατὰ τὴν Φραγκοκρατίαν καὶ Τουρκοκρατίαν ὡς ἀνακτόρου τοῦ Πολεμάρχου καὶ τοῦ Βοεβόδα.

Εἶναι γνωστὸν ἐκ τῆς ἴστορίας ὅτι ὁ Ιούλιος Καίσαρ καὶ ὁ Οκταβιανὸς Ἀγύοντος ἔδωκαν χρήματα πρὸς ἀνέγερσιν Ἀγορᾶς πρὸς Ἀνατολὰς ὅτιοι ὅπισθεν τῆς ἀρχαιοτέρας Ἱερᾶς τῆς Ρωμαικῆς ταυτῆς ἀγορᾶς, δηλαδὴ ἡ μὲν δυτικὴ (ἐμπροσθία) πλευρά τῆς εἶναι ἡ σήμερον λεγομένη Πύλη τῆς Ἀγορᾶς πλησίον τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀρτοποιείου καὶ ἐνὸς Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡ δὲ δυτικὴ (ὅπισθία) σφέζεται ἐπίσης δύλιγα βῆματα πρὸς δυσμάς τοῦ Πύργου τῶν Ἀνέμων.

Ἡ λεγομένη Πύλη τῆς Ἀγορᾶς εἶναι ἀκριβῶς ἡ εἰσόδος τῆς Ρωμαικῆς Ἀγορᾶς καὶ ἔχει ἀνατεθῆ εἰς τὴν Ἀρχηγέτην· Ἀποτελεῖ πρόστιφον μὲ τέσσαρας κίονας δωρικοῦ ρυθμοῦ, ἐπὶ τῶν ὅποιων ὑπάρχει ἐπιστύλιον φέρον μακρὰν ἐπιγραφήν, δηλοῦσαν ὅτι ἡ Ἀγορὰ κατεσκευάσθη διὰ χρημάτων τοῦ Ιουλίου Καίσαρος καὶ τοῦ Αὐγούστου· ἐπὶ τοῦ ἐπιστύλιον ὑψοῦται ἀετωμα σφέζομενον, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὅποιον ὑπῆρχεν ἄγαλμα μη σωθὲν τοῦ Λευκοῦ Καίσαρος θετὸν ιερὸν καὶ διαδόχου τοῦ Αὐγούστου, ἀποθανόντος ὅμως νεαράτου τῷ 1 μ. Χ ἀρά ἡ Ἀγορὰ κατεσκευάσθη μεταξὺ τοῦ 50 π. Χ. καὶ τοῦ 1 μ. Χ. Εἰς τὸ μέσον τοῦ προστύφου εἶναι ἡ εἰσόδος διὰ τὰς ἀμάξας καὶ ἐκατέρωθεν δύο πύλαι διὰ τοὺς πεζοῦς.

Ἡ ὀπισθία πλευρὰ τῆς Ἀγορᾶς (δυτικὴ) σώζεται πλησίον τοῦ Θρόλογίου τοῦ Ἀνδρονίκου, εἶναι ἐπίσης πρόστιφον μὲ τέσσαρας κίονας καὶ τρεῖς θύρας δύλια διό τοὺς πεζοῦς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑπάρχουν αἱ στοιχίαι, διό τις εἰς τὰ ἐνδότερα ἥσαν τὰ διάφορα καταστήματα πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ἐμπορευμάτων.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

Ολλανδία, ή μικρὰ χώρα ἡ τις, ὡς ἡ Ἑλλάς, ἡ ναγκάσθη νὰ ὄγοράσῃ ἀκριβά τὴν ἐλευθερίαν της, ἔριτασε πρὸς διάγων ἡμερῶν ἔκτακτον ἑορτήν.

Τὴν 15 Ιουλίου συνεπληρώθησαν τριακοσία ἑτη ἀφ' ὅτου ἐγενήθη ὁ περικλεέστατος ζωγράφος τῆς Ρέμπραντ.

Καθὼς ὁ Ομηρος, ὁ Δάντε, ὁ Βάρδον, δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Ρέμπραντ δὲν ἔχει πατρίδα ἀλλ' ὅτι ἀνήκει εἰς δύον τὸ κόσμον.

Ο, τι ὁ Φειδίας ἡτο τὸ πάλαι ἐν Ἑλλάδι ὡς γλύπτης, τὸ αὐτὸ καὶ ὁ Ρέμπραντ ὑπῆρξεν ὡς ζωγράφος κατὰ τὸ δέκατον ἔβδομον αἰώνα ἐν Ολλανδίᾳ.

Ἐγενήθη ἐτεῖ 1606 εἰς Leiden τῆς Ολλανδίας ἐκ γονέων ἀπλοῦων, πέμπτον αὐτῶν τέκνον. Ο πατήρ του ἡτο μυλωθρός καὶ ἐποθοῦσε νὰ ἔη τὸν μικρὸν υἱὸν τον καταγνώνειν εἰς τὰ γράμματα, ἀλλ' ἐφαίνετο ὅτι ὁ μικρὸς ἐπεδύμει διάλογορα πράγματα. Τού ηρεσε νὰ σπουδάζῃ καὶ νὰ ζωγραφίζῃ ἀνθρώπους καὶ ἀντικείμενα.

Τέλος πάντων κατώρθωσε καὶ προσελήφθη ὑφ' ἐνός ζωγράφου ὡς μαθητεύομενος. Διδάσκεται νὰ ἀναμηγνῇ χρώματα, νὰ σχεδιάζῃ ἀπὸ πρότυπα γύψινα καὶ ἀπὸ ἐμψυχα. Ἐπὶ τοῖα ἐτη ἔμεινε ἱστον τοῦ διδασκάλου τούτου κατόπιν ἐτήγην εἰς Ἀμστερδαμ. Ἡ μεγάλη αὐτῆ πόλις συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του καὶ νὰ ἐντείνῃ τὸ πνεύμα του.

Ἡ συναναστορφή παντοίων ἀνθρώπων, τὰ μεγάλα πλοῖα φέροντα πολυτελή ἐμπορεύματα ἐξ Ἀνατολῆς καὶ Ἰνδίων, ἐπερφόν τὸν νοῦν του. Ἀπὸ τότε ἐξήγειται τὴν χαρακτηριστικὴν διάσεσιν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς σκιᾶς, ἡ ὅποια κατόπιν ἔγινε γνήσιον γνώσιμα τοῦ Ρέμπραντ.

Ἡ ἐλλειψις προτύπων — δταν μετ' διάγον ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς του — ἡνάγκασεν αὐτὸν νὰ ζωγραφίζῃ τὸν ἑαυτόν του κυττάζων εἰς τὸ καθρέπτην, τὴν μητέρα του καὶ ἄλλα μέλη τῆς οἰκογενείας. Πρὸ πάντων ἡ Ἀγία Γραφὴ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν πολλὰ θέματα. Σε παῖς ἡδύνατο νὰ ἀκούῃ ἐπὶ πολλάς ὡραῖς τὰς διηγήσεις τῆς μητέρας του περὶ τῆς λαμπταῖς Ἀνατολῆς, περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀπόστολων.

Ἡ εἰκὼν: «Ο Παῦλος ἐν τῇ φυλακῇ» δεικνύει τὸν ἀπόστολον σκεπτόμενον τίνι τρόπῳ θά ἐνθαρρύνῃ τοὺς ὅμοθρησκους του.

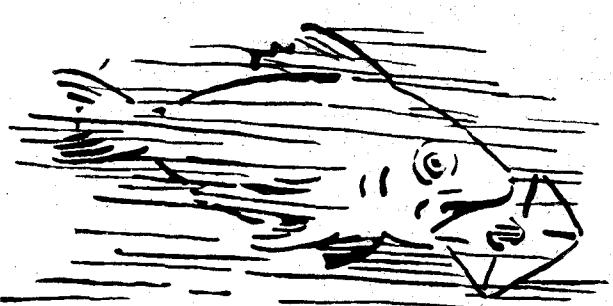
Ο Ρέμπραντ ἐμελέτησε ἐπίσης τὸν λαόν, γραίας, ἀγύτας, φακενδύτους. Εἰς τὸ ἀσχημονέβλεπε τὸ ὁρατόν.

Ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Χάγης εὑρίσκεται μία ζωγραφία τοῦ ἔτους 1631, ἐπιγεγραμμένη: «Ο Συμεὼν εἰς τὸ Ιερόν». Διὰ τὴν εἰκόναν ταύτην συνήθοισεν ἄνθρωκον ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ιουδαίων. Τὸ μεγάλο σῶμα τοῦ γέροντος ιερέως είνε θαυμασίως ὡραῖον ἐν μέσῳ τοῦ δχλου. Μόνον ἐπὶ τοῦ ιερέως πίττει τὸ φῶς τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἶνε ἐν τῇ σκιᾷ ἀλλ' ἐν σκιᾷ, ἡτις ἀπορροφῇ τὸ φῶς ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τοῦ κυριωτάτου συμπλέγματος. Ειργάσθη μετὰ μεγάλης προθυμίας ἐπὶ τῆς εἰκόνος ταύτης.

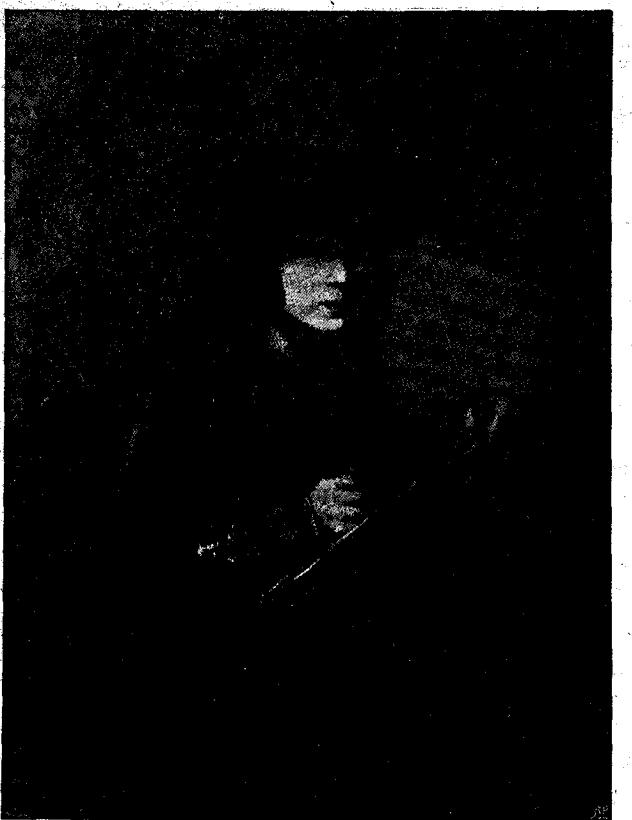
Κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εἶχεν ἀποκαταστάθη εἰς τὸ Αμστερδαμ. Εἶλκυσε τὴν προσοχὴν δλων καὶ ἔλαβε ταχέως παραγγελίαν νὰ ζωγραφίσῃ τὸν κ. Tulp, καθηγητὴν τῆς ἀνατομίας ἐν μεσφ τῶν φοιτητῶν, ἀνατέμοντα πτῶμα ἀνθρώπου.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΦΑΝΕΡΟΚΡΥΦΙΩΣ — ΓΡΟ ΘΕΜΟΥ ANNINOU

Ο ΜΟΝΟΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟΣ ΤΑΧΤΑΡΟΜΟΣ — ΓΡΟ ΘΕΜΟΥ ANNINOU

ἀπλούκως πιστεύων, ήννόσεν καὶ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας, ὁ ἄλλος, ὁ περισσότερον ἔξετάζων, ἀμφιβάλλει ἀκόμη.

Ἡ ἡδονὴ τῶν Ρέμπραντ νὰ ἀγοράῃ παντοειδῆ καλλιτεχνικά πρόγματα, καὶ τὰ δυστυχήματα εἰς τὰς ἑργασίας του ἐφερον αὐτὸν εἰς στενοχωρίαν. Ἐν ἔτει 1656 ὅλα τὰ ἔπιπλα καὶ τὰ λοιπά σκεύη του ἐπωλήθησαν δημοσίως. Μετὰ μεγάλης ὀδύνης ἔβλεπεν ὅτι ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὰ ποια είλην ἀφορισθή, διεσπεύσαντο πονταχοῦ καὶ τέλος πάντων δὲν ὑπολείπεται εἰς αὐτὸν παρὰ μόνον ἡ μεγάλη καὶ ἴσχυρὰ δύναμις τῆς τέχνης του.

Μετὰ μεγαλειτέρου θάρρους ἥρχισε πάλιν νὰ ζωγραφίζῃ. Ἡ αὐτοζωγραφία του ἔτους 1657 ἔχει τὸ ὑπερήφανον καὶ πλήρες πεποιητήσεως βλέμμα ἀνθρώπου δοτὶ δὲν καταβάλλεται.

Ἄπο τότε ἐξη μόνον διὰ τὴν ἑργασίαν του καὶ ἀπεσύρθη τὸν κόσμου μέχρις ὅτου ἔλαβεν ἐντολὴν ἡγαγεῖσαν ὅλας τὰς γνώσεις του περὶ χρωμάτος καὶ φωτὸς τας ὅποιας ἀπέκτησε καὶ ὅλην τοὺς τὴν ζωήν. Ἡ εἰκὼν αὐτῆς εἶνε : «Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν ὑφαντῶν» (1661).

Ἐκτοτε οὐδεὶς ἐγγόρισεν αὐτὸν· καὶ ὅταν ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1669 εἰς "Αμστερδαμ, εἶχε λησμονηθῆ παρ' ὅλων—ἄλλα μόνον προσωρινῶς καὶ ὅπως ἀναδειχθῇ ὑπεροχον ὡς ὁ μέγιστος τῶν ζωγράφων τοῦ κόσμου.

Ἐν Χάγη

A. E. H. GOEKOOP

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ

Γεώργιος N. Κοφινᾶς.

ΤΟΝ κ. Κοφινᾶν ἐγνώσα εἰς τρεῖς πολὺ χαρακητητικάς πέριδον τοῦ βίου του :

"Οταν, νεώτερος, φοιτητής καὶ κατόπιν διηγόρος, ἡσχολείτο εἰς τὴν ἐνεργὸν δημοσιογραφίαν με ἄρθρα γεμάτα ἀπὸ νεανικήν ζωῆν καὶ ὡριμον φρόνησιν.

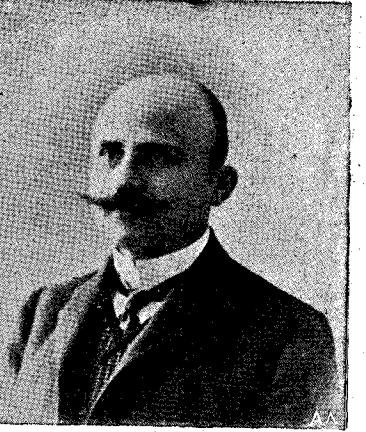
"Οταν δὲς ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ ὑπονομγείου τῶν Οἰκονομικῶν, νεώτερος ἐπίσης κατ' ἔξαιρεσιν ποδὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς τὸν τόπον μας γεροντοκρατίαν, διηγήσας μὲ πολὺ στιβαρὸν χρέον καὶ σπανίαν εἰδυνείσαν, κατ' ὅρχας μὲν τὸ τμῆμα τῶν διων, ἐπειτα δὲ διαφόρους ἄλλας σπουδαίας ὑπηρεσίας τοῦ ὑπονομγείου ἔκεινον.

Καὶ τελευταῖον ὡς διευθυντὴν καὶ χειριστὴν ἐνὸς μεγάλου ἔθνου : τοῦ Λασχείου τοῦ Στόλου καὶ τὸν Ἀρχαιοτήτων.

Τὸν θερμούργον χειριστὴν τοῦ καλάμου τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἐπανέβλεπτα συχνὰ κατόπιν εἰς τὰ πολυαριθμότερα νομικά καὶ οἰκονομολογικά ἄρθρα του, διότου κατορθώνει νὰ διδῇ ὑφος ἐπαγωγὴν καὶ καλλιτεχνικὸν εἰς θέματα ἔχοντα, νὰ ζωογονῇ τοὺς ἀψύχους ὀλοκληρῶν τῆς ζωγραφικῆς τέχνης.

"Ἐν ἔτει 1642 ἔκαμε τὴν μεγάλην ζωγραφίαν: «Ἡ Νυκτερινὴ Περιπόλος», ἡτοι εἶναι τὸ κόσμημα τοῦ Μουσείου τοῦ Ἀμστερδαμ καὶ ἡ πλέον φανταστικὴ διόφορη τὴν δύναμιν τοὺς φωτὸς καὶ τῆς σκιᾶς ὀλοκληρῶν τῆς ζωγραφικῆς τέχνης.

Ἡ οἰκιακὴ εὐδάμωνία τοῦ Ρέμπραντ ὑπέστη μεγάλας δοκιμασίας. Μετὰ τὸν δάνατον τριῶν τέκνων του ἀπέθανε καὶ ἡ σύζυγος του, ἀπέμεινε δὲ εἰς αὐτὸν μόνον ὃντις τοῦ Titus (1631). Ἐχετε τὴν παραμνίαν εἰς τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως, πλανώμενος διαρκῶς ἔξω. Κατὰ μικρὸν ἐπανήρχετο πάλιν εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ εἰς τὰς προσφιλεῖς του μελέτας τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἐπὶ τῆς ζωγραφίας, ἡτοι εὐδίσκεται εἰς Λούβρο τῶν Πορτικῶν : «οἱ δύναμις τοῦ Κυρίου εἰς Ἐμπαύσ», Ἡ Χριστὸς κάθηται παρὰ μικρὸν τραπέζιον, διαμορφάζων τὸν στρογγόν. Τὸ φῶς ἀπτινοβολοῦν ὅδεως, φωτίζει τὴν κατηφή δύψιν του. Εἰς τῶν μαθητῶν, δ

Γεώργιος N. Κοφινᾶς.

Μέσα εἰς τὰ τούς αὐτὰ σημεῖα διαγράφεται μία φυσιογνωμία, ὡς συνήθης εἰς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν τοῦ τόπου μας.

A. A.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἡ Ανάστασις.

«Φαντασθε, λέγον, τί σημάνει νὰ τίσταις ἐν τῷ γαϊ καὶ νὰ μὴ ἐννοήσεις περισσότερα τοῦ ἡμίσεως ἑπειρῶν, τὰ δοπιὰ ἀκούεις γαλλόμενα καὶ ἐπιρονούμενα ἢ βλέπεις τελούμενα!»

(Ἀπὸ ἓνα θρησκευτικὸν περιοδικόν.)

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ μίαν «ἀνάστασιν»; Είναι ἡ Ρωσική.

«Ἐνας λαὸς ποὺ ἀνεβαίνει. Δέν σᾶς ἐκπλήττει; Εὔχου καὶ βλέπε.

Μία κίνησις ἡλιγγιώδης.

Ἡ χώρα τοῦ Δοστογιέφσκη, ἡ χώρα τῆς μεγάλης ζωῆς, τῶν πάρα πολὺ ἀνθρώπων ἐρῶτων, τοῦ θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ, τῶν 100 ἑκατομμυρίων κατοίκων είναι μία χώρα ποὺ δὲν είδα, ὅμως διαισθάνομαι, ὅμως ἀγαπῶ.

Γνωρίζετε τί θά πῇ ἐλευθερία συνειδήσεως εἰς ἐκατομμύρια ἀνθρώπων μὲ πρωτογενῆ φόμην; Εἴνας λαὸς ποὺ ἔχει τόσο μεγάλα πάθη, ἔχει μεγάλην ψυχὴν. Γνωρίζετε τί θά πῇ ἀπελευθερώσις μιᾶς ψυχῆς ἀλυσοδεμένης;

Ίδουν ἔνας λαὸς ἀνερχόμενος

Συννέδεσα πάντοτε τὴν Ρωσίαν μὲ τὸν Ἑλληνικὸν Χριστιανισμόν. Μήπως δὲν είναι ἐλληνικός ὁ ρωσικός Χριστιανισμός;

«Ἐνας ὑπουργός τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πρὸ χρόνων ὅμιλον διὰ τὰς ρωσικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀκαδημίας τῆς Μόσχας καὶ τῆς Πετρουπόλεως, ὅμιλος ἀκόμη καὶ περὶ Ἑλλήνων ποὺ μεταβαίνουν νὰ σπουδάσουν ἐκεῖ τὴν θεολογίαν.

Καὶ παρετήρησε: Τὸ φῶς ἀπέτιμτεται πλέον ἀπό

Δὲν είλεις ἀδικον.

Ἐάν εἶδω ἡ θρησκευτικὴ κίνησις είναι μηδέν, δὲν

σκιητική, δὲν ἔχωμεν σταύρῳσε τὰ χειρά, δὲν πέπει νὰ νομίσωμεν διὰ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς χαριστιανισμὸς τῆς Ρωσίας, ὁ ἀκινητήση. Αὐτὸς ἔχει τὰσις πρὸς κίνησιν.

Παρότι τὴν θεολογικὴν κίνησιν τῶν τελευταίων ἔτον, εἰς τὴν διοικητικὴν πρωτοστατούν, παρὰ τὰς μεταρρυθμίσεις ποὺ ὄντερευονται τὰς διοικητικὰς τῆς ἐκκλησίας των— ὄντερευονται ἀκόμη τὸν ἔγγαρον καὶ τὴν κατάργησην τοῦ επισκοπικοῦ ἀξιωμάτος— σκέπτονται τὴν διατάραγην πού εἶσαν νὰ μεταρρυθμίσουν ἐπὶ τὸ βέλτιον τὴν λατρείαν, πῶς νὰ τὴν πλησιάσουν πρὸς τὸν λαόν.

Καὶ τοῦτο εἶναι ἀπειρώς μέγα.

Παρετήρηση διὰ τὰ τελευταίων διατάραγην πού εἶσαν νὰ μεταρρυθμίσουν τὸν Ελλάδα— μένουν γεμάτη ἀπὸ ἐκρόσεις ἀπὸ λέξεις, ἀπὸ τυπικὸν ἀκόμη ἀγνωστὸν εἰς τὸν λαόν. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ αἵτια διὰ τὴν διοίσιν ἐκείνοις ποὺ εἰσέρχεται εἰς τὸν ναὸν δὲν εἰρίσκει τὴν ὄψιν νὰ ἔξελθῃ.

Ἀκόμη λειτουργίαι καὶ ιεροτελεστίαι ἔχουν ἔνα μητικὸς ἀπελπιστικόν. Ο Χριστὸς ὅμως εἶτε: «προσευχόμενοι μὴ βαττολογήσεις ὡς περὶ οἱ ἐθνικοί». Ἀκόμη αἱ ιεροτελεστίαι αὐταὶ ἡσαν προωριζμέναι διὰ μοναχούς. Οι λαϊκοὶ ἔχουν καὶ ἄλλας ἀσχολίας παθά τὴν προσευχήν... Ἐχουν τὴν ἑργασίαν. Ἐπειτα καὶ ἡ ἑργασία είναι προσευχὴ: orare est laborare, orare et laborare. Θέλουν ἔξερχομενοι ἀπὸ τὸν ναὸν νὰ είναι ἀναγεννημένοι ἀλλὰ καὶ νὰ στέκονται εἰς τὰ πόδια των. Αὐτὸς πάλιν ὁ κολασμὸς τῶν σωμάτως εἶναι πρᾶγμα ἀντιδροσκευτικόν. Διότι ὅπως εἴτεν διοιητῆς Novalis, τὸ σῶμα είναι «ναός» εἶναι μάλιστα, εἴτε, διότις πραγματικὸς ναὸς μέσα εἰς τὴν φύσιν.

Ναὸς μέσα εἰς τὸν διοίσον ἡ ψυχὴ προσεύχεται ἐπανερχόμενη εἰς τὸν ἑαυτόν της. Μεταβάλλοντες— σκέπτονται οι Ρώσοι ἐκκλησιαστικοὶ— τὸ ἐκκλησιαστικὸν τυπικὸν, δὲν μεταβάλλομεν τίτοτε δογματικόν. Η Ιστορία λέγει ὅτι συνετάχθη ἀπὸ τὸν ἀγιον Σάββαν κατὰ τὸν Ε' αἰώνα διὰ μοναστήρια τῆς Παλαιστίνης καὶ τὸν Θεόδωρον τὸν Στουντίτην καὶ διὰ τὸν ομονόδος δὲν ἐσκέψην νὰ τὸ ἐπικυρώσῃ, νὰ θέσῃ κάτω ἀπὸ τὸ τυπικὸν αὐτὸν τὴν σφραγίδα της, αἵτια διὰ πατέλητος, τὸν ἀμεταβλήτην.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ τυπικοῦ μετεβλήθη κατὰ καιρούς σύμφωνα μὲ τὰς ἐκάστοτε ἀγάκαις.

«Καὶ διότον είναι τὸ ἀποτέλεσμα— γράφουν εἰς τὴν Νέαν Σιών τῆς Τερουσαλήμ— τῶν παραδόξων τούτων δανείων ἔξιν τάπειρων; Τὸ ἀποτέλεσμα είναι, διὰ τὸν ἡμεῖς ἐνγαριστοῦμεν τὸν Κύριον διὰ τὴν ἐμφάνισην τοῦ φωτός, καθ' ὃν στιγμὴν παρ' ἡμῖν ἐπέρχεται σκότος· διὰ τὸν τελούμεν τὸν δρόθρον ἀφ' ἐσπέρας καὶ τὸν ἐσπερινόν τὴν πρωινῶν· διὰ τὸν δρόθρον διὰ τὸν τελούμεν τὸν δρόθρον πρὸ τῆς μεταληψίας μετανόητος εἴπει τοῖς διατηρητοῖς μετανόητοις, περὶ τὸν οὐδέποτε ἡκουούσε· διὰ τὸν ἀναγκάζεται νὰ νηστεύῃ 200 ἡμέρας τὸν χρόνον...»

Διατί νὰ μὴν ἔχουν ἄλλο τυπικὸν οἱ λαϊκοί, ἄλλο οἱ κοσμικοί; Ἐπειτα πάρα πολὺ Παλαιὰ Διαθήκη δὲν χρειάζεται. «Ἐπειτα τελοῦνται τόσα πράγματα κατὰ παράδοσην ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἀκατανόητα εἰς τὸν σημερινὸν πιστούς..» Ἐπειτα διατί νὰ προτιμήσῃ ἡ λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τὴν ποιητικωτέραν τῆς λειτουργίαν τοῦ Ἀγίου Βασίλειου...

Αὐτά ζητεῖ ἡ Ρωσική «ἀνάστασις». Περιμένομεν καὶ τὴν νεοελληνικήν.

ΜΟΥΚΙΟΣ ΣΚΑΙΟΛΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

H κυρία Μαρκέλλα Τιναίο ἐδήμοσιευσε νέον ἔργον, τὸ δόποιον κρίνεται ως τὸ ἀριστούργημα τῆς «La Rebelle». Τὸ μνηστόρημα τούτο τῆς γονίου μαλάτιδος συγγραφέως, ἡ ὥντοια ἐδωκεν ἔως τοῦ αὐτοῦ ἀρκετὰ μνηστορήματα, είνε τὴν Ἰστορία μᾶς νέας δημοσιογράφου, Ἰστορία ἐφωτική εὐγενής, ὑπερόχως λεπτή μὲ τὰ δῶρα τῆς ψυχολογικῆς παρατηρήσεως. Ἰδού τί γράφει γνωστός κριτικός εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν» περὶ τῆς Rebelle καὶ περὶ τοῦ ἔργου τῆς Μαρκέλλας Τιναίο :

«Τό τελευταίον μυθιστόρημα τῆς κυρίας Μαρκέλλας Τίναιρ έπηκολούθησε μίαν ἀνάτοπων τοῦ «Avant l'amour» προγενεστέρου μυθιστορήματός της. Μεγικοὶ κριτικοὶ ἔψεξαν τὴν συγγραφέα διὰ τὴν ψειροβικήν της γονιμότητα. Όμοιογάν δὲ ή μιμηθῆ αὐτή, καὶ ἀν ἀκόμη ήτο βάσιμος. Θά μου ἐφαινέτο ἀρκετά ματαία. Ο Γουστάβος Φλωμπέρ, ποὺ ἐπικαλούνται δημηκῶν εἰς παρομοίας περιστάσεις, συνέθεσεν εἰς μίαν δεκαετίαν τὴν *Madame Bovary*. Πολλὰ καλά. Ἀλλά ἀς ὑποθέσωμεν δὲ εἰς τὸ διάστημα αὐτῆς τῆς δεκαετίας συνέθετε ἀντί ἐνός, δέκα ἀριστούργηματα. Κανεὶς δὲν θὰ τὸν ἔψεγε. Τί ἀξίζει ή «Rebelle», ἴδον τι μᾶς ἐνδιαφέρει. Νομίζω δὲ ή «Rebelle» είναι ἕνα μυθιστόρημα ἀξίας· καὶ ὅσσον ἡ κυρία Tinayre μᾶς δίδει ἀνάλογα ἔχον, τόσο θὰ είνει μᾶλλον ἀξία τῆς εὐγγνωμοσύνης μας.. »

«Τὸ μνηστόρημα τῆς κυρίας Τιναίο δὲν ἔχει κανέναν ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα τὰ συνήθη εἰς τὴν γυναικείαν λογοτεχνικήν παιδαγωγήν.»

Τὴν «Rebelle» ὅταν δημοσιεύσωμεν ἐν μεταφράσει εἰς τὰ «Παναθηναϊκά», ἀπό τοῦ ἑτομένου τεύχους τοῦ μηνὸς Αὔγουστου. Τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἀνέλαβεν ὁ κ. Α. Καρπάντης.

ΜΙΑ πολὺν ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ κ. Α. Ἀδαμαντίου «Τὰ χρονικά τοῦ Μορέως» ἔξεδοθή εἰς βιβλίον, ἀναδημοσιεύθεν ἀπό τὸ «Δελτίον τῆς Ἰστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος». Ελναι γραμμένον μὲν πολλὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, ἔπειτα ἀπὸ μελέτην ἐπισταμένην. «Ο συγγραφεὺς ἔχετάζει κάθε σχετικὸν μὲ τὸ Χρονικὸν τοῦ Μορέως καὶ ἔξαγει διάφορα συμπεισώματα:

“Οτι πρό της ὁδοτικῆς ἀκόμη διαρρυθμίσεως οἱ Φράγκοι, διανεμηθέντες τὸ κατακτηθὲν τμῆμα τοῦ Μορέως, κατέργαψαν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διανοῆτης εἰς Βιβλίον (ορτῖς Ιστρο). Κατὰ τὸ Βιβλίον τοῦτο ἐρυθρότερο ἡ στρατιωτικὴ λειτουργία. “Ομοιον ὑπῆρχεν εἰς τὰ βασίεια τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῆς Κύπρου.

“Οτι παραλαβόντες οι Φράγκοι ήγεμόνες ἐξ Κων/πόλεως τὰς Ἀσσίδας τῆς Ρωμανίας, ἐσηγμάτισαν ιδίαν νομοθεσίαν, ἐφειδομένην καὶ ἐπὶ τὸν ἔχωριον νομίμων. Δὲν είναι βέβαιον ὅτι η φραγκοτελοπονησιάκη αὐτή νομοθεσία κατεγγάρφη εἰς βιβλίον. Εἰς πάσαν δύμακ χριστίν ἡ ἀλλήλη ἐπίσημον πρᾶξιν ἐτηροῦντο μετ’

άκριβειας τα πρακτικά.
Εἰς τὸν καὶ ἔξοχὸν αὐτὸν «τόπον τῆς κατακτήσεως»
Pay's de conquête πολὺ εὐλογὸς ἡμπορεῖ νὰ θεω-
ημῇ ἡ ὑπαρξίαι καὶ Βιβλίον τῆς κατακτήσεως. Τὸ ἀρ-
χικὸν τοῦτο Χρονικὸν τοῦ Μορέως ἦντιλος τὰ περὶ
τῆς διανομῆς τῶν τιμαρίων καὶ τὰς ἄλλας ὅντως
άκριβεις γεωγραφικὰς πληροφορίας ἐκ τοῦ ὥριζοτροφού,
τὰ δὲ κατὰ τὰς φεουδαλικὰς δίκας καὶ τὰς κοινότας, τὰ
παρλαμέντα, ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ πριγκιπάτου. Ἡτο
δηλαδὴ ὁ συγγραφεὺς ἐπίσημός τις χρονογράφος τοῦ
ποιγκιπάτου τῆς Ἀγαῖας.

Καὶ τὸ μὲν ἀρχικὸν Χρονικὸν τοῦ Μοφέως ἀπώλεσθη,
δὲν ἀπέχουν ὅμως αὐτοῖς πολὺν αἱ σωζόμεναι διασκευα-
ἡ Ἑλληνικὴ καὶ γαλλική. Πολύτιμοι είγεναι αἱ πληρο-

φρονία ποῦ μᾶς δίδουν περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς κοινωνίας. Ἐκτὸς τούτου μᾶς δείχγουν στοιχεῖα εὐνόμου καὶ ισοπολιτικῆς κοινωνίας, ή ὅποια ἀνεπτυχθῇ εἰς τὰς ἑλληνικάς χώρας.

Ἐίς τοιαύτην τελείως ωθμιστικὴν πολιτείαν ἀνα-
τραφέντες οἱ πρόγονοι μας, κατορθώνουν ταχέως ν
ἀνάστηλωσον την βιζαντινὴν κυριαρχίαν εἰς τὸν Μο-
ρέαν καὶ νὰ καταστήσουν τὴν χερσόνησον ἐπι τινὰ χρό-
νον κέντρον πολιτικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ὀναγεννή-
σεως διὰ τοῦ δεσποτάτου τῶν Παλαιολόγων, καὶ τέ-
λος ν' ἀντιτάξουν εἰς τὴν τουρκικὴν λαϊλατὰ τὴν ἐθνι-
κὴν συνείδησιν ἀνεπτυγμένην, ἀποδεικνύσμενοι καὶ
εἰς τὸν πολέμον καὶ εἰς τὸν κινωνικὸν βίον ὑπέρμα-
χοι τῶν ἐλεύθερῶν τῆς πατρίδος.

ΤΑ έλληνικά γράμματα πενθούν διά τὸν θάνατον τοῦ Ἀμερικανοῦ μεσαιωνοδίφου John Schmitt. Ο Σμίτ με ἀληθηγήν ἀγάπην κατέγινε εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτῆν. Ή τελευταία του κριτική ἔκδοσις τοῦ «Χρονικοῦ τοῦ Μορέως» ἀποτελεῖ σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν μελέτην τῆς μεσαιωνικῆς ἴστοριας καὶ φιλολογίας μας. Καθέ μελετητής τῆς φεουδαλικῆς Ἑλλάδος ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπὲρ ὄψιν τὸ ἔργον τοῦ Σμίτ. Αἱ ποικίλαι πληροφορίαι τὰς ὅποιας δίδει εἰς τὴν εἰσαγωγὴν περὶ τοῦ συγγραφέως του «Χρονικοῦ» περὶ τῆς χρονολογίας του, περὶ τῆς ἴστορικῆς του ἀξίας καὶ πλ. ἀνέδειξαν τὸν Σμίτ ἐνα τῶν σπουδαιοτέρων ἐρευνητῶν μᾶς τόσον πλούσιας ὑπὸ πολλάς ἐπόψεις ἐπογῆς.

ΕΙΣ τὸ τελευταῖν τεῦχος τὰ «Βυζαντινά Χρονικά» τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Regel τῆς Πετρουπόλεως ἀναλύουν τὴν ἐκθεσι τῆς ἴστοριοδιψικῆς καὶ παλαιογραφικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὴν ἑπαρχίαν Καλαβρύτων τὴν ὅποιαν πέρουσιν ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ *Παναθήναια* δὲ κ. N. A. Βέης καὶ ἐκφράζουν τὴν εὐχὴν νὰ ἴδονταν ταχέως ἐκδεδομένα εἰς τὸμον τὰ πορίσματα τῆς ἐκδρομῆς ἐκείνης, συντελεστικώτατα, λέγοντα, διὰ τὰς μελέτας τῆς μέσոς καὶ νέας Ἑλληνικῆς ἴστοριας καὶ γλώσσης.

ΕΙΣ τὸ Πολυτεχνεῖον ἔγινε πρὸ ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ διδασκαλικοῦ κόσμου, μοναδικὴ διὰ τὸ πραγματευθὲν ψέμα διάλεξις τοῦ κ. Κυπαρίσου Σεφάνου: «Ἡ φιλοκαλία ὑπὸ ἐθνικήν ἔποιψιν». Ἄν δὲν ἀπατῶμαι, πρώτην φοράν καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐπραγματεύθη μὲ τὸσην γοητείαν λόγου, ἐμβριθεισαν καὶ πρωτοφανῆ διὰ τοὺς "Ἐλληνας διαλεκτικὴν τέχνην ζήτημα οὐσιώδες, θήγον αὐτὴν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν ζῶον τοῦ Ἐλληνισμοῦ.

την ζωὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.
«Νομίζουμεν συνήθως,—εἰπεν ἀρχῖτων τὴν διάλεξιν του ὁ καὶ Στέφανος,—ὅτι κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλλήνος εἶναι ὁ τόπος ὃπου ἐγεννήθη, ἢ γλώσσα τὴν δοπίαν ὀδυλεῖ καὶ ἡ θρησκεία του.Ἐπειδὴ τούτοις, μολονά
ὅτι σπουδαιότατον χαρακτηριστικὸν είνει καὶ κοινότης τῶν ἔθνων περιπετειῶν καὶ τυχῶν, οὐχὶ ἀσήμαντον γνώσιμα πρέπει νὰ είνει καὶ ἡ φιλοκαλία ἡτις ὅφει-
λει νὰ παρουσιάζῃ διὰ τὸν Ἑλληνα ἕνα δῶς ιδιαι-
τερον τύπον ἀφοῦ τὰ γνωσίματα τῆς Ἑλληνικῆς φι-
λοκαλίας, τὰ πλέον σπουδαιότερα, συνίστανται εἰς
τὴν Ἀπλότητα, τὴν Ἡρεμίαν, τὴν Ἐνότητα, καὶ τὸ
Σκόπιμον.»

Ἐπὶ τοῦ δισμοῦ τούτου ὁ κ. Στέφανος ἐστῆριξε τὴν διάλεξίν του, εἰς τὴν δόπιον μὲ συνοχήν βαθυτάτην φιλοσοφικῶν καὶ ψυχολογικῶν παρατηρήσεων, μὲ δημικτότητα φαιδρούνσαν καὶ προκαλούνσαν σκέψεις θλιβεράς διὰ τὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας, μὲ θεωρίας περὶ καλού καὶ γλώσσης, ἔχηγμένας ἀπὸ τὴν ἐπιστα-

μένην μελέτην τῶν πραγμάτων καὶ μόνον αὐτῶν, ἔδωκε τοὺς μεγαλειτέρους κολαφίους κατά τοῦ Σχολαστικούμενον καὶ τοῦ τρόπου τῆς ὄνταρφης τῶν τέκνων μας Ἐνώπιον τῶν ἐκπλήκτων ἀκροατῶν του. οἱ ἐποίοι κατά τὸ πλεῖστον εἶνεν ὑπεύθυνοι διὰ τὴν παρατηρησούμενην ἀκαλαιοθησίαν τῶν Νεοελλήνων, ἀκροατῶν ποὺ τοὺς ἔθωρεν καὶ τοὺς ἐποδοπάτει συγχρόνως, δῆλην δὲ ὀδόκληρος ἡ ἴστορια τῆς τέχνης. Ἀπὸ ταύτης χειλὶ τοῦ ἀγόρητου ἔπειτα ὃς κερδανοι κατὰ τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας αἱ ὕδαιτέραις συμβουλαὶ καὶ ὁ τρόπος τοῦ πῶς δύναται Σχολεῖον καὶ Κοινωνία ὅμοιον νῦν καταστῆσον τὸ ἔθνος φιλόκαλον, νὰ τοῦ ὑψώσουν τὴν ψυχὴν καὶ τὰ διάνοιαν πρὸς τὰ μεγάλα Ἰδανικά, ποὺ μόνον ἡ αἰσθησίας καὶ ἡ ἐπίγνωσις τοῦ καλοῦ δύναται νὰ ἐπιτεύσουν.

Ἐλνε ὅμως ζήτημα ἀν τούτον τὸν τρόπον τοῦ καλοῦ τὸν ἐνόησαν οἱ ἀκροαταὶ του εἰς τῶν ὅπιών την μέμιναν εἶνε ἐμπιστευμένη ἡ μόρφωσις τῆς ψυχῆς τῶν ἐλληνοταῦτων. Καὶ συνέστησε μὲν ὁ κ. Στεφάνου εἰς αὐτοὺς, ὃτι ἐπειδὴ ἡ ἔθνος μας εἶνε πτωχὸν πρέπει ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰ μικρά, ἀπὸ τὴν γνώντας τῆς καλιγραφίας καὶ τῆς καθαριότητος, τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς εὐπρεπείας τῶν μαθητῶν, ἀλλ' ἐπιτρέπεται ν' ἀμφιβάλλωμεν ἀν καὶ τοῦτο εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀφοῦ οἱ διδάσκοντες δὲν ἔμαθον νὰ διδάξουν τοιούτουν εἴδους πράγματα, ἀφοῦ αὐτὸν τὸ Πανεπιστήμιον δὲν ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ύψηλῆς μορφῆς αὐτῶν τῶν πραγμάτων.

Οπωδήποτε ὁ κ. Στεφάνου δὲν ευθύνεται διὰ τὴν ἀνάλγησίαν τοῦ Σχολαστικού, ὑπέχει ὅμως τὴν ευθύνην τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας ή τὸ Παινεπιστήμιον ποὺ δὲν ἀρπάζουν τὴν διάλεξιν αὐτὴν νὰ τὴν τυπώσουν εἰς ἔκατονμύρια ἀντιτύπων καὶ νὰ τὴν σκορπίσουν δωρεάν εἰδος ὀδόκλησον τὸν 'Ἐλληνισμὸν διότι ὀξεῖται μίαν Μακεδονίαν καὶ μίαν Κορητηνήν, καὶ κατί περισσότερον ἀκόμη, η ἀπόκτησις τοῦ αἰσθήματος αὐτοῦ ὅπερ καλεῖται 'Αγάπη τοῦ Καλοῦ.

ΕΙΣ τὴν «Νευρολογικὴν ἐπιθεωρησίν» δημοσιεύεται μελέτη τοῦ Ιατροῦ κ. Γ. Νικολάου διὰ τὸ «Μυστικὸν τῆς Ζωῆς» τὴν γνωστὴν δὰ θεωρίαν τοῦ κ. Π. Διαποταμούλου:

« Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐπιστημονικῆς βιωφύτητος τῆς νέας θεωρίας οὐδὲ λόγος, τὸ πάντων ὅμως μέγιστον εἶνε
ἡ σημασία καὶ ἡ προσοχή, ἃς ἔτυχεν αὖτη ὑπὸ τῶν ψυχιάτρων τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες ὡς φαίνεται ἐπηρεα-
σθέντες ὑπὸ τῶν σημειώσεων τοῦ Lombroso καὶ ἀλ-
λαγῶν (δειπνά καὶ τοῦτο τῆς ἔνομανίας μας) ἄλλοι ἀλ-
λας ἔξηνεγκον κρίσεις, ἐπιλαμβάνομεν οἱ δι τοῦ Lombroso
τοιαύτας ἔδωκεν ἀπαντήσεις καὶ εἰς πολλῷ τῆς περὶ
ἥς ὁ λόγος ἀνοητορέας θεωρίας, ᾧ ἐνταῦθα δὲν θέ-
λουμεν νά μνημονεύσωμεν. Ἀλλ᾽ ἡμεῖς ἀδιαφοροῦντες,
ἐὰν καὶ πῶς μεταχειρίζεται ὁ Lombroso τὰ «cher
maître» καὶ πῶς οἱ ήμετεροι περὶ τοῦ «Μυστικοῦ τῆς
Ζωῆς» ἀποράντοι, ἐπιλαμβάνομεθα τοῦ ἐλέγουν
τῆς νέας ταυτῆς θεωρίας, ἃς ὁ τολμηρὸς συγγραφεὺς
ἴσως νομίζει πλανωμένοις πάντας τους εἰδικῶς περὶ
τὰ ψυχοφυσικά καταγνωμένους καὶ ίσως εἰπῇ αὐτοῖς:
«Σιγήσατε σεῖς Flechsig, Dubois Raymond, Häckel,
Broca, Duval, Helmholtz, Weber, καὶ Darwin καὶ
ἡ λοιπὴ πλειάς τῶν ἐ τοῖς ἐργαστηρίοις πειραματι-
ζομένων φυσιοδιφῶν, σιγήσατε καὶ μή τι πλέον ἀποφθέγ-
γεσθε περὶ τῆς ὕλης καὶ τῆς δυνάμεως, τῆς ζωῆς καὶ
τοῦ θανάτου, διότι πάντα τὰ φυχοφυσικά φαινόμενα,
δι᾽ ἡ μνεῖς τοσούτον κοπιάτε, ἀπλούστατα ἐργητεύον-
τα διὰ τοῦ πολικοῦ σιτηπάτως. »

‘Ιδού λοιπὸν καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἐπιστήμης ποῦ κάμνει τὸ ἔργον τῆς.

ΑΠΟ τὸν τελευταῖον ἀριθμὸν τῆς *Revue des Études Grecques*, ἀνεδημοσιεύθη εἰς ἕδιον τεῦχος ἢ καλὴ μελέτη τοῦ φίλου Ἐλληνιστοῦ κ. Hubert Pernot *«La métathèse dans les dialectes de Chio»*. Έν αὐτῇ ὁ συγγραφεὺς ἔξετάζει τοῦ Ἑπτητηρίου τῆς γραμματικῆς μεταθέσεως δχὶ μόνον κατὰ χιακᾶς διαλέκτους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ κατ' ἄλλα νεοελληνικά διώματα ἐντεῖνθεν ἡ ἔργασία καθίσταται συγχριτικὴ καὶ οὕτω διὸ αὐτῆς πλούτιζονται σημαντικῶς αἱ γνῶσεις ἡμῶν ἐν τῷ περὶ μεταθέσεως κεφαλαίῳ τῆς γραμματικῆς τῆς μέσης καὶ νέας Ἕλληνικῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ ἡς ὁ λόγος μελέτη εἶναι βραχὺ σχετικῶς ἀπόστασμα ἐκ μακροῦ περὶ τῶν χιακῶν διαλέκτων ἔργουν, τὸ δοποῖον ἀπὸ πολλῶν ἥδη ἐτῶν παρασκευάζει δὲ κ. Pernot ἐπὶ τῇ βάσει ἀφθονωτάτης γλωσσικῆς ὑλῆς, τὴν δοποίαν αὐτὸς ὁ Ἰδιος ἐνδελεχῶς συνέλεγεν ἐπὶ τούτῳ κατὰ διαφόρους περιστάσεις περιοδεύας τὴν Χίον ἐντελαμένος ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ πουργείου τῆς Παιδείας *«Η ἐγνωσμένη περὶ τὴν ὑπόστασιοιγάν δύναμις τοῦ κ. Pernot καὶ τὸ βραχὺ πλήρη μεθοδικάτατον ἀπόστασμα τῆς ἔργασίας τού, ἀπὸ δοποῖον ἥδη μᾶς ἔδωκε, παρέχουν εἰς ἡμᾶς πληρέστατον τὸ δικαίωμα ἀπὸ τῶν νὰ χαρεῖσσωμεν τὸ ἐπιμελῶς παρασκευαζόμενον ἔργον τούτο ὡς σπουδαιοτάτην συμβολὴν εἰς τὴν νεοελληνικὴν διαλεκτολογίαν.*

N. A. B.

ΤΗΝ 6. Ιουνίου (ν. ἡ.) συνεπληρώθησαν τριακόσια ἔτη ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς γεννήσεος τοῦ Πέτρου Κορονηλίου. Ἡ πατρὶς τοῦ μεγάλου δραματικοῦ ὁ ποτοῖς μὲ τὸν Ρωκίναν καὶ τὸν Μολιέρον ἀποτελεῖ ἄνην θεατρικὴν δόξαν τοιν χρυσοῖς γαλλικοῖς αἰῶνος, στελεουσὲς ἑορτὰς αἱ ὀποῖαι δύνχρεασν 9 ὅλας ἡμέρας. Διαλέξεις, ἐκθέσεις, παραστάσεις ὅλη αὐτά συντελεούσαν ποτὶ τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἑορτῶν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ πάρακετα ἔξεδόθησαν βιβλία διά τὸν Κορονηλίου καὶ τὸ σύργον του. Ο. κ. Σανσό-Ορδάν εξέδωκε τὰς «Galan-series» ποὺ δέν είνε ὅλο παρὰ τὰ ἔρωτικὰ ποιήματα τοῦ Κορονηλίου

"Ἡ ἐρωτικὴ ζωὴ τοῦ Κορηνῆλιου, λέγει ὁ κ. Σανσό,
αὐθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἡμπορεῖ νά χωρισθῇ εἰς τρία
τάξεις. "Οπως ὁ κ. J. Levallois εἰς τὸν Αγρωστὸν
Κορηνῆλον τον, ἔγραψε : «εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τέσσαρας
ἡγεμονίας τοῦ ἀνταποκρίνεται καὶ ἔνα πάθος εἰς τὴν
ψυχητορείαν ἔννοιαν τῆς λέξεως». Εὑρίσκομεν ἔναν
ρωτα εἰς τὴν γεότητά του. Ο συζυγικὸς ἔρως φαίνεται
πᾶσι ἀπερρόφησε τὴν μεσαίαν περιόδον τῆς ζωῆς
ου καὶ ὅταν, κατὰ ἀπό τὴν βαρείαν περρούμεν τον,
ἀ ίδια του μαλλιά είχαν ἀρχίσει νά γίνωνται ψαφά,
καρδιά του καὶ πάλιν ἥρχισε νά κυτπά.

‘Ο ίδιος δ Κορνήλιος μᾶς λέγει πῶς ἥτον δ ἔρως εὑρὶς τὸν ἔκαμε ποιητὴν. Ποῖος ἐντούτοις ἥτον δ πρῶτος του ἔρως; “Ἄς ίδοῦμε.

Ο Κορνήλιος ἔγεννήθη τὴν 6 Ἰουνίου 1606 εἰς
ἡν Ρουένην. Ο πατέρας του, ὁ ὄποιος ὠνομάζετο
πίσης Πέτρος Κορνήλιος, ἦτον γενικὸς δικηγόρος εἰς
ἡν Table de marbre (νερᾶ καὶ δάση) τῆς Νορμαν-
ίας. Ἐκαμε τὰς σπουδάς του εἰς τὸ ἱερουπίτιδον κολ-
λεγίον τῆς Ρουένης. Καθὼς ἐξῆλθε ἀπὸ τὸ κολλέγιον,
πεδόνη εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου, καὶ τὴν 18 Ἰου-
νίου 1624 ἐνίνει δικηγόρος.

του 1024 τον θάνατον στην Βιζαργόδος.
Η νεότερης του δὲν ήτο και πολὺ περιπτετειώδης. Ιστούντοις ἔχει διαφόρων δοκουμένων της ἑποκής ἔκειταις μανθάνομεν διτί ο Κορηνήλιος ἡσθάνθη κατ' ἀρχὰς ερεμὸν ἔρωτα διὰ μίαν Ρουνένεζαν. Καὶ ἀκόμη γνωστούμεν διτί ο ἔρωτας αὐτὸς τὸν ἀπησχόλησεν ὅτι ἦν 7

‘Ο Κορνήλιος ἦτο πολὺ νέος τότε, μόλις δέκα ὅκτω
τῶν. Ἡτο δικηγόρος και γλίγωρα θά διεδέχετο τὸν πα-

ΔΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΤΟΣ Α.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906 ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1905 ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 1906

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταυτον	στο. γραμ.	Δρ.	621.065.50	
και Τόκων	στοι Τόκων	Δρ.	50.070.55 Δρ.	671.136.05
Μετοχη.	Αντίτην. μέτρο επεδοθεισ 45.000 μετ.	Δρ.	4.500.000.—	
Δάνου	επ. επι. ληπταστραφ. Δρ. 685.310.45			
Ανοικτολ. λ) απολέπ. ενέδρων				
	γρηγοροφον			
Δάνεια. ἐπ. ενέδρ. ἐπιπλ. και διεθέται μὲδ δύσεις			19.433.85	
Δάνειαν πρὸς τὴν ἑταῖραν ιδιοδηματ. 'Αθηνῶν			40.982.05	
'Επιχωρίσιας ἀπαιτήσεων ἔνοικών				
Γηροφλαμβενται και διέπατερης			6.924.80	
Ανεκτολ. ληποι ληπτυνεῖναι.			1.840.—	
Α) σημ. δεσεων Μετόχων και Προσωπωνοι			125.155.55	
Περιεχοφλακτος μεθοδονοι δημοδημετριων			391.673.65	
Κομιστροφλακτος προσξοφ. συντατ. εισπρεχται			93.947.01	
Χημαροφλακτος και περιστρατ. εν γενε.			40.995.80	
Τοκουμεφλακτος και περιστρατ. εν γενε.			2.584.55	
Εξοδα. ἐγκαταστασεως (δίδω αξια χρηματο-			2.215.20	
"Εξοδα. εγκαταστασεως (δίδω αξια χρηματο-				
χειρωνικων)				
"Εξοδα. εγκαταστασεως (δίδω αξια χρηματο-				
χειρωνικων)				
Επιταχην. Δρ. 43.788.20			45.688.20	
"Εξοδα. εγκαταστασεως (δίδω αξια χρηματο-				
χειρωνικων)				
Επιταχην. Δρ. 4.900.—				
				Δρ. 3.635.104.66

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κερδη. μετογ.	διπλημάνων εἰς 30.000 μετοχ.	Δρ. 3.000.000.—
Κερδηλον αποθεματικυ ταχηδυ		882.35
Συνοπο:		
εἰς τρ. 1% Δρ. 246.036.70		
εἰς τρ. 2% Δρ. 16.028.30 Δρ. 262.065.—		
Ταμειατηρίου:		
εἰς τρ. 1% Δρ. 317.871.05		
εἰς τρ. 2% Δρ. 22.619.45		340.490.50
Πατεραι πληρωται		602.555.50
Μέρσημα. προσφερην. Α'		4.978.65
Κερδη και Σημιτ. "Υπόλουπον. άφετμενον δια		15.000.—
την ἐποιέην έξαυγην		44.688.16
		Δρ. 3.635.106.64

ΔΙΑΝΟΜΗ ΕΚ ΤΟΝ ΚΑΒΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1906 ΔΡΑΧΜΩΝ 18.891.60 ΖΣ ΑΝΟΤΕΡΩ

Εἰς προσφορην μετοργ.	Α' ζεκηηηας 1906			Δρ. 18.891.60
"Εκ τοι διαχρονικο μεροσματος τῶν δασχ.	18.891.60			
Επιτητωται. Β' διά φροντον Δημοσίου 5 ταξ. οιο				
Επιτητωται. Β' διά χρονοστημον εκτι τον μεροσματος 15000 μετοχῶν				
"Εκ τοι διαχρονικο μεροσματος, καθηρού μεροσματος				
Επιτητωται. Β' διά κερδηλ. αποθεματικυ ταχηδυ 5 ταξ. οιο κατα το δρ. 50 το κατατ.				
Επιτητωται. Β' διά ζημιονην τοι Διοικ. Συμβούλου 10				
Μέρσημα καθηρού, ητοτ ελαύθερον φρον και καρποθήκου, πρὸς δη 4.—τη' εκάστη μετοχη				
				Δρ. 15.000.—
				Δρ. 70.077.66

Το πέρσιμα πληρωματα:

"Εν Αθηναι πιο το Κεντρικη Καταστήματα. της 20 Ιουλιου 6. Είν

Είν διατηλωτην το μέρσημα τοι διοριστηκατο τοι χρονοστηματος τοι προκαταβλητηντοι δη το Τραπεζηντηντοι

το Δημοσιον.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΑΙΓΑΙΟΝ. ΛΟΙΠΕΡΔΟΣ

Α. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Προεξοφλήσεις τῶν Συντάξεων.

Ἡ ἑργασία αὕτη διὰ τῆς ὁποίας ἡ Τράπεζα ἡμῶν ὑπῆρχε λίαν αἰσθητῶς εὐεργετικὴ εἰς τὴν τάξιν τῶν συνταξιούχων ὀργανώθη κατὰ τρόπον ἀσφαλίζοντα ἡμᾶς κατόπιν συνεννοήσεως μετὰ τοῦ Σεβ. Υπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ μετὰ τῆς Δημοτικῆς Ἀρχῆς Ἀθηνῶν, ἡτις ἀντιληφθεῖσα τοῦ εὐεργετήματος παρέχει πρόθυμον τὴν συνδρομὴν αὐτῆς. Ὁ μόνος κίνδυνος, σχετικῶς περιωρισμένος, δὲν διατρέχουμεν εἶναι ὁ θάνατος τινὸς τῶν συνταξιούχων, δὲν ἀσφαλίζομεν διὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀσφαλιστρῶν.

Ἐπιχωρήσεις ἀπαιτήσεων.

Εἰς τὴν μερίδα ταύτην περιλαμβάνονται αἱ γινόμεναι ἐκχωρήσεις ἑνοικίων οἰκημάτων ἐνοικιασθέντων παρὰ τοῦ Δημοσίου τὰς ὁποίας ἀσφαλίζουμεν καὶ δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τοῦ ιδίου κτήματος, ὡς καὶ διάφοροι ἄλλαι ἐκχωρήσεις ἀπαιτήσεων κατὰ τοῦ Δημοσίου καὶ τοῦ Δήμου, ἃς καὶ εἰσπράξαμεν. Ἡ ἑργασία αὕτη παρέσχε ἡμῖν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, εἶναι δὲλλως τε καὶ ἀσφαλῆς τοποθέτησις κεφαλαίων.

Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐπιπλων.

Ἐντὸς τῶν ἐδχάτων ὅριων τῆς ἀμοιβῆς τῶν κεφαλαίων ἡμῶν ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἑργασία τῶν δανείων ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐπιπλων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ βιοτεχνικὸς κλάδος τῆς ἐπιπλοπονίας ἐνισχύεται καὶ εὐκολαὶ παρέχονται εἰς τοὺς ἀγοραστάς, οἵτινες εὐρίσκονται ἀλλως τε τὰ ἐπιπλα εύωντερα.

Καίτοι ἡ ἑργασία αὕτη προχιθεῖ κατὰ τοὺς μῆνας κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν γίνεται κατανάλωσις εἰς τὸ εἶδος τοῦτο, ἐν τούτοις κατὰ τὸ μικρὸν χρονικὸν τούτο διάστημα ἐπωληθοῦσαν ἐπιπλα ἀξίας Δρ. 5,100.—

Ἡ ἑργασία αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ συνεταιρισμοῦ, τῆς Τραπέζης ἐνεργούσης τρόπου τινὰ χρέον διαχειριστοῦ.

Προεξοφλήσεις μισθοδοσιῶν καὶ δάνεια ἀλληλέγγυα.

Ἄλλα καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν Δημοδιδασκαλῶν ἐφάνημεν εὐεργετικοὶ προεξοφλήσαντες κατὰ τὴν ἐν λόγῳ ἔξαμπνιαν 370 μισθοδοσίας Δρ. 47,596.—

Καὶ εἰς τοὺς ὑποδηματοποιοὺς Ἀθηνῶν ἡλθομένην ἀρωγοὶ παρασχόντες εἰς αὐτοὺς δάνειον 40,000 Δρ., δι' οὐ νδυνήθουσαν ν' ἀναλάβωσι τὴν ἑργασίαν τῆς κατασκευῆς τῶν ἀρσυλῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ. Στρατοῦ συντελέσαντες οὕτω εἰς μικράν ἐνίσχυσιν τῆς ἑγχωρίου βιουμηχανίας.

Καταθέσεις.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς α' ἔξαμπνιας κατετέθησαν Δρ. 1,102,127, τὸ δὲ ὑπόδοιπον κατὰ τὴν 30 Ἰουνίου ἀνῆλθεν εἰς Δρ. 602,555,50. Τὸ λίαν ἱκανοποιητικὰ τάῦτα ἀποτελέσματα, προσθέτως μαρτυροῦσι τὴν ἐμπιστούντην ἡ τοιούτην ἑργασίαν τῆς κατασκευῆς τῶν ἀρσυλῶν δὲ ὑπ' ὄψιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταθέσεων αἴτινες ἀνῆλθον εἰς 3,884 ἀποδεικνύεται καὶ ἡ εὐεργετικὴ αὐτῆς ἐπιδρασίς πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος τῆς ἀποτάμιεύσεως.

Ὡς πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς φειδοῦς τὸ ὄποιον ἐπεκράτησε πάσης ἐνεργετικῆς τῆς Διευθύνσεως ἀρκούμενα ἐφιστῶντες τὴν προσοχὴν ὑμῶν πρῶτον εἰς τὴν μερίδα τῶν ἐξόδων διαχειρίσεως περιλαμβάνουσαν ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου 1905:

Ἐνοτίκια Δρ. 5,250.—
Μισθούς προσδιοίκου » 13,451.—

Διάφορα ἔξοδα ἡ τοιούτην ἑργασίας, Ἐντυπα, Βιβλία, Γραφικά, Δημοισεγγειες, Θέρμανσις 7,941,05

Καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν μερίδα τῶν ἐξόδων ἑγκαταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ ἀξία δύο χρηματοκιβωτίων ἐνὸς διὰ τὰς προχειρίους ἀνάγκας τοῦ ταμείου καὶ ἐτέρου πρῶτου μεγέθους πρὸς φύλαξιν τῶν τίτλων καὶ τῶν πολυτίμων ἐνεχύρων.

Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὄποιον ἰδιαιτέρως εἶναι λιαν εὐοίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἑργασιῶν τῆς ἡμετέρας Τραπέζης, διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ προσριζμοῦ αὐτῆς εἶναι ἡ παρατηρηθεῖσα κίνησις τῶν διαφόρων μεριδῶν ἡτις ἐν συγδλῷ κατὰ τὸ ἀλγόν χρονικὸν διάστημα ἀνῆλθεν εἰς δραχμ. 20,840,669,80.

Κατὰ τὴν ἔξαμπνιαν ταύτην ἐδχούμεν προσθέτως ἐκδήλωσιν ἐμπιστούντης καὶ ὑποστηριζόμενος ἐπὶ τὸ ἔργον ἡμῶν, ἦν εὐγνωμόνως ἀναγνωρίζομεν ἐκ μέρους τῆς Σ. Κυβεργήσεως, διὰ τῆς ὑποβολῆς τοῦ κανονικοῦ περὶ ἐνεχύρων νομοσχεδίου, τὸ ὄποιον ψηφισθεῖν κατέβη τὸν νόμος τοῦ Κράτους.

Οὕτω μετὰ τὸ πέρας τῶν ἀναγκαίων ἑγκαταστάσεων θέλομεν ἀρχίσει καὶ τὰς ἑγαγούσας τοῦ τμῆματος τούτου τὸ ὄποιον θὰ συμπληρώῃ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς Τραπέζης μας, ἐπὶ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων.

• • •

ΤΡΙΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΣ $\frac{3}{16}$ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΣ $\frac{3}{16}$ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

1906

**ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣ ΕΤΟΥΣ 1906**

Ἐκαστον γραμμάτιον παρέχει συμμετοχὴν ΚΕΡΔΗ Γης ΚΑΙ Δης ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος 450,000 Δραχμῶν ἐκάστης κιληρώσεως

Ἐκαστον γραμμάτιον παρέχει συμμετοχὴν Ισχύον διὰ μέραν ἐκ τῶν κιληρώσεων τιμᾶται Δραχμῆς

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

Ἐν Μέγα κέρδος	ἔξι	100,000	Δρ.
» Κέρδος	»	25,000	»
» Κέρδος	ἔξι	10,000	»
Τρία Κέρδη ἔκ 5,000	»	15,000	»
Πέντε Κέρδη ἔκ 1,000	»	5,000	»
411 Κέρδη ἔκ 180	»	41,100	»
578 Κέρδη ἔκ 50	»	28,900	»

Ἐν δλφ Κέρδη 225,000 Δραχ.

Ἐπευθύντεον εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα τοῦ ἐσωτερικοῦ, εἰς τὰς ἐλληνικὰς προξενικὰς ἀρχὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Γραφεῖον Λαχείου) εἰς Ἀθήνας.

Ἐν Αθήναις τῇ 5 Ἰουνίου 1906

Ο Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Φωτογραφίας

ΑΡ. ΛΑΙΤΟΥ

Ἀριστούχον τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Ἀριστούχον τῆς Ακαδημίας Μονάχου

Πλατεῖα Συντάγματος

I — Οδός Μονοσών — I

ΑΘΗΝΑΙ

1831

"ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ,, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(ASSICURAZIONI GENERALI)

ἐταιρικὸν κεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορδῶν 247,497,914.42

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφέρων συνδυασμῶν.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΓΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθύντης τοῦ ἐν Ἀθήναις Γεν. Πρακτορείου

Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Ἐπιθεωρητής διὰ τὴν Ἑλλάδα

καὶ Διευθύντης τοῦ Εἰδικοῦ Γραφείου Κλάδου Ζωῆς

I. KOYZIN

Γενικὸς Αντιπρόσωπος τοῦ Ταπετσαρίου ονόματι ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑΤΗΣ ΕΛΛΑΣ | ΕΤΟΣ ΞΕ'

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ Κατάστασης της 30 Ιουνίου 1906

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Ταγμένον	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	4,156,409.04	Κράδιλον μεταχών διηγημένον εἰς 20,000 μετρόχας	Δρ.	20,000,000.—
εἰς μεταλλικὸν	{ Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	833,056.23	τατικὸν	Δρ.	4,000,000.—
» τραπεζικὰ γραμμάτα Ποντικῆς Τραπέζης	4,273,725.—	Κεφάλαια ἀποθεματικὰ	τατικὸν	Δρ.	4,000,000.—
» χρηματικὰ γραμμάτα διδράσκαλα μονορρήματα	33,210,398.69	833,056.23	διδράσκαλα μονορρήματα	Δρ.	7,500,000.—
Εξωτερικοὶ λογαριασμοὶ Πρεσβύτερον πελλικοῖς Επιχοίροι διευθέτου εἰς Χανιάνος ΕΔ.	14,741,389.83	Τραπεζικὰ γραμμάτα εἰς κυριολεγόμενον	Π. Τραπ. Ηπειροθεσσαλίας	Δρ.	13,500,000.—
Δάνειον προς την 'Ελλην. Κυβερνήσιον ἐπί μάσαν κυριολεγόμενον	66,778,575.42	I. διὰ λαμπροῦ τῆς Κυβερνήσεως	Δρ.	2,000,000.—	
Δάνειον προς την 'Ελλην. Κύβερν. διοράχιμον καὶ μονορρήματον	10,500.00	II. »	»	»	
Ομολογία 'Εθνικῶν διενέντων	28,878,900.—	Κεφαλαιαὶ γραμμάτα διεργατικὰ καὶ πονοδραγματικὰ	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	66,778,575.42	
Εντοκα γραμμάταια 'Ελληνικοῦ Δημοσίου εἰς ταπεζικὰ γραμμάτα	8,416,404.90	Καταθήσεις σχετικὰ τούτον εἰς μετάλλ. Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	38,964,084.38	105,924,491.80	
Συναλλαγμάταια καὶ γραμμάταια λαρυγγού	13,459,187.41	Καταθήσεις, διενέντων τούτον	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	39,145,916.38	
Καθυστερήσεις προξενοφόρησεων	2,459,674.86	Επιτροπαὶ πληγωτῶν	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	39,145,916.38	
Ανοικτοὶ λογαριασμοὶ εἰς ἀνεγέρων Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	4,957,584.60	Καταθήσεις πληγωτῶν	Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	39,145,916.38	
Χρηματορράφων	1,053,429.74	Μεταμισταταὶ πανεύθυντα	Ταπεζικὰ γραμμάτα πανεύθυντα	»	
Δάνεια ἐπ' ἔνεγκρῳ λογιματοργείων	4,819,334.45	Μετρόχα Α' ἐπομένης 1906 προς δρ. 90.—	Επομένης μετρόχα Α'	1,800,000.—	
Δάνεια ἐπ' ἔνεγκρῳ ἐμπορευμάτων	773,786.94	Καταθήσεις Δημοσίου διὰ λογιματοργείων κατὰ τὸν ΒΦΜ Νόμον	ΒΦΜ Νόμον	1,283,749.94	
Ανοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ διεθνήντη	2,758,523.40	Διεθ. Οἰκ. "Επιτροπὴ λαμπροῦ καταθέματος (Εἰς Χρυσὸν	Εἰς Χρυσὸν	1,283,749.94	
»	2,628,477.56	Διεθ. Οἰκ. "Επιτροπὴ λαμπροῦ καταθέματος (τε. γραμμ.	τε. γραμμ.	1,283,749.94	
Δάνεια χρεοκοπία ἐπὶ διεθνήντη	14,893,675.48	Υπηρεσία 'Εθνικῶν διενέντων εἰς λαμπροῦ	Εθνικῶν διενέντων εἰς λαμπροῦ	201,288.32	
Καθυστερήσεις διανέντων χρεοκοπιῶν	13,901,300.60	Υπηρεσία 'Εθνικῶν διενέντων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτα	τραπεζικὰ γραμμάτα	2,170.—	
ἐπὶ υποθήκη	1439,984.44	Καταθήσεις Δημοσίου εἰς λαμπροῦ	λαμπροῦ	674,270.46	
Λάνγια ἀπλὰ ἀπλύθευτη	299,080.28	Βυτικοὶ παταθέμενοι Δημοσίου εἰς λαμπροῦ διὰ τὴν καταθέμενην τὸν 2.8ηροβορεῖται	2.8ηροβορεῖται	4,316,068.98	
Δάνεια ἐπ' Ἀργ. ἢντες τοῦ Κεατού	15,667,456.72	25,103,597.06 "Βυτικοὶ παταθέμενοι διὰ την καταθέμενην τοῦ 2.8ηροβορεῖται	2.8ηροβορεῖται	11,741,389.83	
Δάνεια εἰς δημόσιους λαμπρας καὶ λοιπὰ Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	1,092,944.59	28,794,976.08 Συδιορθόρμος Πειραιῶς-Διμερεῖ-Συντριβῶν	Πειραιῶς-Διμερεῖ-Συντριβῶν	93,074.46	
Καθυστερήσεις διανέντων χρεοκοπιῶν	14,421,474.17	44,466,760.04 Καταθήσεις Δημοσίου εἰς τοῦ πολεοδότημα Συγγραφού εἰς τοπεζικὰ γραμμάτα	τοπεζικὰ γραμμάτα	86,372,254.03	
Καθυστερήσεις διανέντων πρόσων διατάξεων	29,745,285.87	159,099.34 Καταθήσεις τοῦ πολεοδότημα Τραπέζης 3/0 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτα	τραπεζικὰ γραμμάτα	44,341,440.—	
Λιμένες λατ. γονικὰ πρόσωπα	1,350,372.50	13,868,407.66 Λεπιστόφορον δάνειον Τραπέζης 3/0 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτα	τραπεζικὰ γραμμάτα	20,885,600.—	
Κορητήσεις εἰς γεωργοτυπαιάτες	464,236.40	4,059,608.31 Υπηρεσία λαμπρού διενέντων Τραπέζης 3/0 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτα	τραπεζικὰ γραμμάτα	2,442,598.—	
Καθυστερήσεις λαρυγγοτυπαιάτεων εἰς γεωργ. Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	153,392.37	4,762,487.85 Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	163,962.—	
Καθυστερήσεις τοῦ προσώπου Προνομ. Παταπέντης Ηπειροθεσσαλίας	12,518.03	4,180,189.55 Κέρδον καὶ ζημιάν, μάρτυρον αρέψεων διοικητοῦ Κεντρού Κατατηγίας μετα τῷ Υποταπεζημάνων	μετα τῷ Υποταπεζημάνων	320,453.86	
Λιτογραφίας εἰς διανέγκρων λαρυγγοτυπαιάτεων εἰς τῷ προσώπου Προνομ. Παταπέντης Ηπειροθεσσαλίας	3,595,374.91	4,156,295.70 Καταθήσεις ταμευτηρίου	ταμευτηρίου	38,247.18	
Καταστήματα ἐπιτραπέζης	2,758,22	4,059,608.31 Καταθήσεις ταμευτηρίου	ταμευτηρίου	428,860.68	
Κτίματα ἐξ διανέγκρων παταθέμενων κατακυρωθέντα εἰς τὴν Τραπέζην	2,541,276.61	4,762,487.85 Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	46,794.38	
Καταστήματα παταθέμενων διάταξεων (ῆδας διατάξεων) Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	1,371,841.45	4,180,189.55 Κέρδον καὶ ζημιάν, μάρτυρον αρέψεων διοικητοῦ Κεντρού Κατατηγίας μετα τῷ Υποταπεζημάνων	μετα τῷ Υποταπεζημάνων	320,453.86	
Καταστήματα παταθέμενων διάταξεων εἰς τὸν παταθέμενον Κοήτην	333,982.76	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	38,247.18	
Λαφυρού παρούσαν Προνομ. Παταπέντης Ηπειροθεσσαλίας	1,500.00	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	428,860.68	
Απομείωσις ἐν γένετι	350,000.00	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	46,794.38	
Παταθέμενα παταθέμενων διάταξεων 2 1/2 % εἰς τῷ παταθέμενα γραμμάτα	350,000.00	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	320,453.86	
Παταθέμενα παταθέμενων διάταξεων 2 1/2 % εἰς τῷ παταθέμενα γραμμάτα	350,000.00	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	320,453.86	
Χατατήματα Τραπέζης, ἀπόστρεστα ἐκ τῆς δέξιας αὐτῶν	27,455,345.34	4,050,600.— Λαγαρασσοί πάτριοι εἰς τῷ ἔξτρεμο	τῷ ἔξτρεμο	320,453.86	
στρατηγούς ἀπόστρεστα, τὰ ἀπό— Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	77,363.20	27,455,345.34 ομοία χρηγήσεων εἰς τεωρογραφητὴν	τεωρογραφητὴν	469,524.59	
»	497,879.35	275,342.55 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	452,312.89	
ἀπομείωσις τοῦ προσωπικού τῶν Υποκαταστημάτων	58,255.40	58,255.40 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	98,30.65	
προμηθείας καταθέμενων διάταξεων	70,983.73	70,983.73 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	83,305.48	
τόκους καταθέμενων εἰς τόκων	13,656.40	84,639.83 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	150,940.10	
Κεντρ. Καταστήμ. Δρ.	1,629,274.41	1,653,898.53 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	34,961.50	
»	1,624,624.42	1,653,898.53 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	458,577.50	
τόκους ταμευτηρίου	2,758,214.83	1,653,898.53 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	25,741.86	
ξενωτεργοῦ λαρυγγοτυπαιάτος συμμετοχῆς Κυβερνήσεως διαφορούς	27,455,345.34	2,758,214.83 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	69,745.18	
λαρυγγοτυπαιάτος συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κύριον τραπεζικὸν γραμματίου	35,401.65	2,758,214.83 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	816,480.02	
λαρυγγοτυπαιάτος συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κύριον τραπεζικὸν γραμματίου	300,000.—	2,758,214.83 ήσηνος λαρυγγοτυπαιάτων διάνοιαν	διάνοιαν	708,6	

I. I. MINETTA — ΑΘΗΝΑI — Τηλ. Διεύθ. MINETTAΣ

Τὸ παρὰ τὴν δόδον Σταδίου καὶ Παρθεναγωγείου τραπέζιτικὸν γραφεῖον *I. I. Minetta* προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν διμολογῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς τρεχούσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς διποίας θεωρεῖς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμφερωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάν. τῶν 120 ἑκατομ. τοῦ 1881 ἀποδιδ.	τόκον 4 $\frac{1}{2}$ o/o
» 135 » (Μονοτολείων)	τοῦ 1887 » 4 $\frac{1}{2}$ o/o
» 125 » (Πάγιον)	» 1889 » 4 $\frac{1}{2}$ o/o
» 76,350,000' (Ηνοποιημένον)	» 1898 » 5 o/o
» 11,750,000 (Σιδ. Π.Κ. Μελιγ.)	» 1900 » 5 o/o

Αναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἔξης ἀρίστων Ἑλληνικῶν ὅδιων:

Ομολ. Λαχειοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης δίδουσαι τόκον 2 $\frac{3}{4}$ o/o
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης » 4 $\frac{3}{4}$ o/o
» Τραπέζης Ἀθηνῶν » 7 o/o
» Τραπέζης Κρήτης » 4 $\frac{1}{2}$ o/o
» Τραπέζης Βιομηχανικῆς Πίστεως » 6 $\frac{1}{2}$ o/o
» Εταιρ. Διαχειρισεως Δημοσ. Προσόδων » 6 o/o
» Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς » 6 o/o
» Θεσσαλίας » 5 o/o
» Πανελλήνιον Ἀτμοπλοίας » 6 $\frac{1}{2}$ o/o
Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου » 4 o/o

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπέζιτικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον ἐντολὰς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἔξωτεροικοῦ.

Σ.Η.Μ. Ὅπολογιζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἔτους.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΛΗΣ
Διασταύρωσις δόδων Νίκης καὶ Ἐρμοῦ.
Φωτογραφίαι παντὸς εἴδους
Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μὲ παστέλ.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Ἐφημερὶς οἰκονομολογικὴ καὶ πολιτικὴ)
Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον
Δημοσιεύουσα πλουσίαν καὶ ἐπίκαιαρον οἰκονομολογικὴν ὄλην καὶ χρηματιστικὸς πίνακας.
Ιδιοκτήτης καὶ Διευθυντής: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ
Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐσωτερικῶν Δεκ. 20
Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐξωτερικῶν Φρ. Χρ. 20
Γραφεῖον: Ἐν Ἀθήναις, δόδος Σταδίου 54.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διεύθυντής: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ
Δέκα συντάκται καὶ δλόκληρον ἐπιτελείον συνεργατῶν.
Ἄρθρα ἐπὶ βλών τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας,
εἰδῆσεις ἀκριβεσταται,
Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης
Τὸ ποικιλότερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερ. Τριμηνος Δρ. 8.- Ἐξάμηνος Δρ. 15.- Ἐτησία Δρ 30.
Ἐξωτερικῶν. Ἐξάμηνος Χρ. φρ. 25.- Ἐτησία Χρ. φρ. 45.
Δι συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν
(δόδος Βουλῆς ἀριθ. 6).

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν
Συντάκτης καὶ Διευθυντής

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 δόδος Ζήρωνος 16 ἐν Ἀθήναις
Συνδρομὴ ἐτησία δρ. 6; ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Υπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Υγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Εγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ηλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ιατροδικαστική, Ιστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία

“ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,,

Ἐθνικὸν δργανον τῶν ἀπαταχοῦ Ἑλλήνων.

Ιδρύθη τῷ 1901 διὰ μετοχῶν ὑπὸ Αντ. Σπηλιωτού διεύθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαζέλλα ἀρχισυντάκτου: Παραχολούσεῖ τὰ ἐθνικὰ πράγματα ἐκ τοῦ συνέγγυας, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατριωτικῶτερους καλάμους ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάνη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμιᾶς τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀνήκει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ τῷ ἔξω Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησία: ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δρ. 25.
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. 25.

Απευθυντέον διὰ πᾶσαν αἰτησιν:
Διεύθυνσιν ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος» Ἀθήνας